

C:\Users\Plazma\Desktop\A_Anderson Poul - Genesis.pdb

PDB Name: zdroj
Creator ID: REAd
PDB Type: TEXT
Version: 0
Unique ID Seed: 0
Creation Date: 16.8.1973
Modification Date: 16.8.1973
Last Backup Date: 1.1.1970
Modification Number: 0

Poul Anderson
Genesis
(ikarie 1997/06)

Byla to ona, koho jsem měl milovat...?
-Piet Hein

1

Žádný člověk nemohl zformovat takové myšlenky nebo je říci nahlas. Neměly žádný skutečný začátek, čekaly ve skrytu milénium za milénium, zatímco galaktický mozek rostl. Občas přecházely od jednoho mozku ke druhému, trávily roky či desetiletí na cestě vesmírem rychlostí světla a pak stačily nanosekundy, aby byly přijaty, pochopeny, zváženy a vyslána odpověď. Ale kosmos byl tak plný různých světů, nekonečná řada virtuálních a abstraktních konstrukcí, že vzpomínky na Zemi se změnily ve skomírající osamělý tón, přerývaný a pomíjející mezi nespočtenými miliardami dalších maličkostí. Většina velkolepého vědomí byla zaměřena jinam, především na svůj vlastní vývoj.

Galaktický mozek byl totiž ještě dítětem, pokud sám sebe nepovažoval přímo za novorozence. Jeho části byly rozptýleny od jednoho konce ramen spirální mlhoviny ke druhému, do jejího středu a k nejbližším hvězdokupám až k Mrakům Magellanovým. Zárodky nových částí byly zaneseny ještě dále; některé z nich dosáhly až Andromedy.

Každý z nich byl komplexem organismů strojů a jejich vzájemných vztahů. ("Organismus" je asi nejlepším slovem pro něco, co se samo podle potřeby udržuje, reprodukuje a má vědomí v rozsahu od primitivních základů až k abstraktnímu myšlení, i když uhlíkové sloučeniny tvoří jen velmi malou část jeho součástí a většina životních pochodů se odehrává přímo na kvantové úrovni.) Bylo jich mnoho milionů a jejich počet prudce stoupal i v Mléčné dráze, jak zakladatelé nových generací osidlovali nové domovy.

Galaktický mozek tak neustále rostl, i když z kosmického hlediska vlastně sotva začal. Myšlenka měla čas nejvýš na tisíc nebo dva tisíce cest přes jeho stále rostoucí šíři. Nikdy se nechystal vstřebat své části do sebe. Vždy zůstanou samostatné a budou se vyvíjet individuálně. Nebudeme jim proto říkat buňky, ale uzliny.

Ve skutečnosti byly vzácné. Každá z nich v sobě měla mnohem víc výjimečnosti, než by bylo možné u protoplazmatického tvora. Chaos a kvantové fluktuace zajišťovaly, že žádná z nich nebude přesnou kopií některého ze svých předků. Stejně tak pomáhalo osobnost vytvářet prostředí; podmínky na povrchu - druh planety, měsíc, asteroid nebo kometa - nebo na oběžné dráze kolem jednoduchého slunce nebo dvojhvězdy různého druhu a stáří, prostředí mlhoviny nebo mezihvězdný prostor... ale uzlina také nebyla jen obyčejným jednoduchým mozkiem. Mohla být několika najednou, jak si zvolila. Podle chuti tvořila další a stejně snadno je odstavovala, slévaly se jako měňavky a znovu se dělily, používala taková těla a čidla, jaká si přála a jak dlouho se jí zachtělo. Nesmrtelně vnímala, tvořila a hledala naplnění v hledání, které sama započala.

Takže každá uzlina byla zaměstnána myriádami záležitostí, jedna třeba rozvíjela nová odvětví matematiky, jiná skládala skvělá díla, která se jen vzdáleně podobala hudbě, jiná zase pozorovala organický život na nějakém světě, který si možná pro tento účel sama stvořila, další zase - lidská slova se tu nedají použít.

Ale přesto byly uzliny stále ve spojení přes propast světelných let. To byl galaktický mozek. Tato jednota, toto sebeuvědomění, které se pomalu sjednocovalo a mohlo strávit miliony let při zvažování jediné myšlenky; ta by ovšem byla stejně ohromná jako myslitel, pro něhož byl věk dnem stejně jako den celým věkem.

Už nyní, ve chvíli svého zrození, mozek ovlivňoval běh vesmíru. Nastal čas, kdy si jedna uzlina vzpomněla na Zemi. Vzpomínka byla předána ostatním jako součást proudu informací, nápadů, nálad a bůhví čeho ještě. Některé z ostatních se rozhodly, že se jedná o zajímavé téma, které stojí za sledování, a předaly je dál ve svých datových relacích. Tímto způsobem prošla světelné roky a staletí, obíhala, rozvíjela se, až se nakonec stala rozhodnutím, které dospělo až k uzlině nejvhodnější pro zásah.

Tady byla celá věc převedena do slov, i když ta se k danému úkolu moc nehodila. Kdyby měla vyjádřit, co se stalo dál, selhala by úplně. Jak by mohla popsat dialog mozku se sebou samým, v němž bylo myšlení řadou kvantových záblesků v konfiguracích jemných jako vlnové funkce, kde výpočetní výkon a rozsahy databází byly tak obrovské, že každé měřítko ztrácelo smysl, kde mozek tvořil části svého vlastního já, aby spolu mohly jednat jako osoby, dokud je nespojil zpět do jednoho celku, a kde všechno bylo řečeno během několika mikrosekund planetárního času?

Bylo to možné postihnout jen mlhavě a zkráceně. Staré národy používaly pro věci, které nebyly schopny vyslovit,

jazyk mýtu. Slunce v něm bylo ohnivým kočárem, který denně projížděl oblohou, rok bohem, který umíral a znovu se rodil, smrt trestem za hříchy předků. Pokusme se vytvořit mýtus o cestě na Zemi.

Zkusme si představit primární část vědomí uzliny, jako by to byla samostatná a mocná bytost, a pojmenujme ji Alfa. Představme si určitou nižší úroveň, kterou vytvořila a má v úmyslu pustit na svobodu jako druhou samostatnou bytost. Z důvodů, které se objasní později, si představíme tuto druhou bytost jako muže a nazveme ho Poutníkem.

Všechno je to mýtus a metafora počínaje už touto absurdní terminologií. Takové bytosti nemají jména. Mají totožnost, kterou okamžitě rozpoznají ostatní, kteří patří ke stejnému druhu. Nemluvili spolu, nepouštěli se do diskusí nebo vysvětlování, dokonce ani nebyli "oni". Ale představte si to.

Představte si také jejich okolí. Ne jak ho vnímaly jejich četné senzory nebo bylo zahrnuto do jejich vědomí a citů, ale tak, jak by je lidské smysly postihly pro lidskou mysl. Takový obraz je stěží hrubým náčrtem. Příliš mnoho základních faktů by vůbec nebylo podchyceno. Ale i tak by člověk z astronomické vzdálenosti mohl vidět trpasličí hvězdu typu M2 asi padesát parseků od Slunce a ujistit se, že má planety. Uzlina by mohla zjistit známky obrovských tajemných energií a zamyslet se.

Slunce samo nebylo nijak zvláštní. V galaxii byly takových miliardy. Umělá inteligence se tu usadila už dávno - na samém úsvitu vývoje, což byla ta nejlepší fáze -, protože jedna z planet hostila zajímavé živé tvory, kteří stáli za studium. Výzkum pokračoval miliony let. Stále rostoucí inteligence zatím sledovala mnohem víc cílů i jiného charakteru; především svůj vlastní vývoj. Dalším bodem ke zvážení bylo, že slunce mělo zůstat chladné ještě po hrozně dlouhou dobu. Uzlina si nechtěla přidělovat práci zápasem s velkými změnami podnebí, dokud to nebude opravdu nutné.

Od té doby se změnila relativní polohy hvězd. Nynější uspořádání bylo Slunci nejbližší. Slunce jiných soustav budila menší zájem a pokud vůbec bývala navštěvována, tak málokdy. Občas kolem proletěla volná řiditelná uzlina, ale v této epoše se nevyskytla žádná.

Pro náš mýtus je podstatný fakt, že na obyvatelné planetě se nikdy neobjevil inteligentní druh. Život je ve vesmíru statisticky vzácný jev a inteligence ještě vzácnější, a proto dvojnásobně cenná.

Náš uvažovaný člověk by viděl slunce jako podzimmě žluté, jak mírně a pokojně hřeje. Kolem něj kroužily planety a menší umělé družice, což byly obrovské konstrukce různých typů. Z dálky připomínaly složité pavučiny zářící mezi hvězdami; většinu z nich tvořila silová pole. Sbíraly a soustřeďovaly energii, kterou Alfa potřebovala, sahaly pro ni do hloubek vesmíru i do nitra atomu, přijímaly a předávaly proud myšlenek, který se stával galaktickým mozkem. Co dělaly navíc, leží už mimo náš mýtus.

Uvnitř jejich spleti, i když ne v nějakém určitém místě, žila Alfa, její samotné jádro. Stejně tak, alespoň prozatím, Poutník.

Představte si důstojný hlas: "Vítej do života. Čeká tě vznešené a možná i nebezpečné poslání. Chceš se ho ujmout?"

Pokud Poutník na okamžik zaváhal, nebylo to ze strachu z bolesti, ale z obav, aby ji sám nezpůsobil. "Řekni mi o tom víc. Pomoz mi pochopit."

"Slunce -" Slunce staré Země, které vytrvale hrálo od doby, kdy poprvé získalo tvar, bude stabilní miliardy let, než vyčerpá vodíkové palivo ve svém jádru a vyroste v rudého obra. Ale...

Rychlý výpočet. "Ano. Chápu." Nad určitou mezi úrovně zařízení budou narušeny geochemické a biochemické reakce, které udržují teplotu Země. Stoupající teplota bude přemísťovat do ovzduší stále větší objem vodní páry, která vyvolá skleníkový efekt. Silnější vrstva mraků, která zvýší koeficient odrazu, může den katastrofy jen oddálit. Molekuly vody v nejvyšších vrstvách budou tvrdými složkami slunečního záření rozštěpeny na vodík, který unikne do vesmíru, a na kyslík, který bude klesat k povrchu. Mohutné požáry uvolní množství oxidu uhličitého a k nim přispějí horku vystavené skály obnažené erozí ve vyprahlých oblastech. Tak vznikne druhý zdroj plynu pro skleníkový efekt. Pak musí přijít doba, kdy se vypaří i poslední oceány a zbude planeta podobná Venuši; ale už dlouho předtím se život na Zemi stane jen vzpomínkou kvantového vědomí. "Kdy dojde k úplnému konci?"

"Řádově za sto tisíc let."

Zlomkem Poutníka pocházejícím z člověka jménem Christian Brannock, který se narodil na Zemi a svůj domov vášnivě miloval, projela bolest. Jeho mysl se už dávno spojila s obrovskou jednotou, která se později dělila a přerozdělovala, dokud se její kopie nestaly součástí vědomí po celé galaxii. Totéž se stalo s myšlenkami milionů jeho spolubratrů, podobně jako byla jejich těla stejně nepatrná a ztracená jako jednotlivé geny, ale stejně důležitá jako části celku. Alfa prohledala svou databázi a našla záznamy Christiana Brannocka. Rozhodla se právě jeho vetkat do základní stavby Poutníka. Toto rozhodnutí bylo - řekněme intuitivní.

"Nemůžeš to určit přesněji?" požádal.

"Ne," odpověděla Alfa. "Ve hře je příliš mnoho nejasného a řada nepřesností. Gaia," mýtické jméno pro uzlinu ve Sluneční soustavě, "odpovídala na dotazy vyhybavě nebo vůbec ne."

"Cožpak jsme si opravdu na Zemi vzpomněli... tak pozdě?"

"Měli jsme na práci mnohem víc věcí, nebo ne? Gaia si kdykoli mohla vyžádat zvláštní pozornost. Nikdy to neudělala. Proto se tato záležitost nejevila jako zvlášť důležitá. Země lidí je uchována v paměti. Co je Země bez nich? Jen další planeta v postbiologické fázi."

"Pravda, protože je spontánně vzniklý život tak vzácný, jedná se o zajímavý případ. Ale Gaia určitě prováděla pozorování a sbírala data, abychom si je my ostatní mohli prohlížet, kdy budeme chtít. Sluneční soustavu jsme navštěvovali málo. Naposledy před dvěma miliony let. Od té doby se Gaia zapojovala do našeho společenství méně a méně. Ale takové uzavření do sebe se občas stává každému. Uzlina by se mohla například chtít nerušeně ponořit do nějaké filosofické úvahy, dokud nebude připravena na veřejné slyšení. Zkrátka nás na Zemi nic neupozornilo."

"Já bych si vzpomněl," zašeptal Christian Brannock.

"A co ji tedy připomnělo?" zeptal se Poutník.

"Myšlenka, že by Země možná stála za záchranu. Možná skrývá víc, než Gaia ví... nebo říká. Kdyby nic jiného, má určitou sentimentální hodnotu."

"Ano, chápu," řekl Christian Brannock.

"Navíc, a to může mít potenciálně ještě vážnější důsledky, bychom mohli získat zkušenosti a ustanovit precedens. Pokud má vědomí přežít smrtelné hvězdy, musí přetvořit vesmír. Taková práce na miliardy či biliony let začne nějakým malým pokusným úkolem. Nemělo by to být teď a na Zemi? Myslím tím 'ted' nesmrtelných bytostí, které už jsou geologicky staré."

"Nebude to malý úkol," zamumlal si Poutník. Christian Brannock totiž býval inženýrem.

"Ne," souhlasila Alfa. "V daném časovém úseku budou k dispozici zdroje jen několika hvězd. Přesto se nám otevírá řada možností, pokud se rozhodneme dost brzy. Otázkou je, která z nich by byla nejlepší - a hlavně, zdali máme jednat. Půjdeš hledat odpověď?"

"Ano," souhlasil Poutník a Christian Brannock přitom vykřikl: "Ano, zatraceně ano!"

Ke Slunci se vydala kosmická loď. Laser buzený sluncem a řízený sítí meziplanetárních rozměrů ji udělil téměř rychlost světla. Pokud by to bylo nutné, loď mohla na konci cesty sama zpomalit, volně se pohybovat v cílové oblasti a bez cizí pomoci se vrátit, i když pomaleji. Její kryomagnetické jednotky udržovaly v rovnováze kouli antihmoty s minimální klidovou hmotností. Hmotný náklad tvořily jen matrice pro Poutníkův program a záložní databáze, vybraná čidla a efekторы, několik těl s různými schopnostmi, do nichž mohl přehrát podstatu svého já, napájecí systémy, sada náradí a věc už léta zapomenutá, kterou Poutník nechal stvořit z jednotlivých molekul na přání Christiana Brannocka. Možná si na ni někdy najde čas a prsty.

Kytara.

2

Žil kdysi muž jménem Kalava, námořní kapitán Sirsu. Patřil do klanu Samayoki. V mládí udatně bojoval v Rozeklaných horách, kde se armády Ulonai postavily barbarským nájezdníkům, kteří se hrnuli na sever z pouště, odrazily je a způsobily jim těžké ztráty. Stal se námořníkem. Když se Ulonaiská liga rozpadla a aliance vedené Sirsem a Irrulenem rok za rokem drancovaly zemi a snažily se jedna druhé zakroutit krkem, Kalava potápěl nepřátelské lodi, zapaloval nepřátelské vesnice a vozil na trh poklady a otroky.

Po neuspokojivém Tuopaiském míru, který byl dosažen s velkým úsilím, se Kalava pustil do obchodování. Místo aby plul po řece Lonna a kolem Sirského zálivu, často se plavil podél Severního pobřeží a přitom obchodoval. Vydával se na Větrné moře až ke koloniím na Posledních ostrovech. Nakonec se třemi loďmi sledoval pobřeží až do vzdálenosti do té doby netušené. Živil se dary moře, tím, co ulovily výpravy vysílané na pobřeží, obchodoval a bojoval s divokými kmeny, s nimiž se setkal. Za několik měsíců se se svými posádkami dostal až do míst, kde se kraj země zatačel k jihu. Za tímto bodem našli přístav patřící bájným lidem Zářících polí. Setrvali tam rok a vrátili se se zbožím, které z nich udělalo boháče.

Klan Kalavovi pronajal vesnici a úrodnou ornou půdu v deltě Lonny asi den cesty od Sirsu. Měl v úmyslu usadit se a žít v pohodlí jako vážený muž. Ale to neměli v plánu ani bohové, ani mu to nedovolila jeho povaha. Brzy se dostal do sporů se všemi sousedy a když ho bratr jeho ženy hrubě urazil, zabil ho. Poté ho žena opustila. Na shromáždění zemanů, které záležitost zvažovalo, dostala třetinu rodinného jmění ve zlatě a movitostech. Jeho dcery a jejich manželé se postavili na její stranu.

Z Kalavových tří synů se nejstarší utopil v bouři na moři; druhý zemřel při epidemii Černého moru; třetí se nalodil jako plavčík na obchodní loď daleko na jihu od Zhiru a padl, když se bránil před lupiči v liduprázdných uličkách opuštěného města. Nezanechali po sobě žádné děti, leda s otrokyněmi. Ani Kalava už neměl naději; žádná volná žena nepřijala jeho nabídku k sňatku. Co nashromáždil během těžkého života, připadne příbuzným, kteří ho nenáviděli. Většina lidí v Sirsu se mu vyhýbala.

Dlouho přemýšlel, až se zrodil sen. Když si uvědomil, co to znamená, začal s nenápadnými přípravami. Jakmile se vše rozběhlo, ale ještě ve chvíli, kdy by mohl couvnout, pokud by musel, vyhledal hvězdárku Ilyandi.

Žila na Poradních výšinách. Tam se setkávali každoročně Vílkui kvůli poradám a rituálům. Ale když se zbytek znovu rozešel, aby pokračovali ve svém poslání - vykladači snů, písaři, lékaři, zprostředkovatelé, učitelé mladých - Ilyandi zůstala. Zde mohla nejlépe zkoumat nebesa a hledat význam toho, co zjistila, zde na vysokém místě utvářeném všemi Ulonai.

Po Cestě ducha hrkotal vzhůru Kalavův kočár. Blízko vrcholu stály stromy, které ji lemovaly už jen řídce a umožnily mu nerušený výhled. Keře rostly na kamenitých svazích jen tu a tam, špinavě zelené vaši, střapaté lopuchovníky, v dále i šarlatové ohňovce. Spálenec propůjčoval svou kyselou vůni horkému větru, který vál od Zálivu. Zakalená voda kovově svítila a mizela z dohledu daleko na západě pod stříbřitě šedou nízkou oblohou, po níž se hnaly cáry tmavých mraků. Na obzoru stál bouřkový oblak, v němž se míhaly kalné stíny a blikaly záblesky.

Kam až se táhla země, všude žlutě zrála kvěnice, draly se vzhůru papírníky, zelenaly se pastviny pro stáda, fialově svítily ovocné sady a mezi tím stály hranice dřeva pro stavbu lodí. Farmy se svými domky a přístavbami ležely porůznu roztroušené po krajině. Počasí bylo poslední dobou suché, na cestách se zvedal prach a vířil jako závoj kolem vozů a karavan nosičů. Od pramenů na východě v Divočině majestátně plynula Lonna a její ramena se vějířovitě rozevírala od severu k jihu.

Sirsu bylo obeháno opevněnými zdmi na pravém břehu hlavního toku; z dálky se město zdalo Kalavovým očím titěrné. Ale přesto je znal, dovedl rozpoznat známé stavby, Velkou fontánu na Královském trhu, vlysy zdobené portico

Chrámu plamenů, oslavný sloup na Vítězném náměstí, věděl, kde mají řemeslníci své dílny, obchodníci své bazary, putykáři své domy, v nichž námořník najde plný džbán a holku. Cihly, pískovec, žula a mramor, všechny barvy jemně splývaly. Lodě a čluny se plavily po vodě nebo byly zakotveny u stěny. Na protějším břehu ležely paláce a zahrady předměstí Helki, jejichž střechy svítily jako drahokamy. Bylo to tak vzdálené od míst, kam přicházel.

Pod velkým obloukem se mu postavili dva novicové v modrých róbách, zkřížili své hole přes cestu a zvolali: "Ve jménu Tajemství stůj, vzdej hold a prohlaš se!"

Jejich hlasy zněly zvučně, pohled, který lekal válečníky, je neděsil. Kalava byl velký muž se širokými rameny a pevnými svaly. Počasí ošlehalo jeho pleť, až zčernala jako uhel, vlasy, které visely v pletencích na záda, vysušilo slunce téměř do běla. Pod klenbou čela ve tváři plné záhybů vrásek a jizev svítily černé oči. Načerveno obarvený knír se stácel dolů až k čelisti. Protože cestoval v míru, měl na sobě jen jednoduchou zelenou halenu, sahající ke kolenům a obroubenou kůží kivi, každá šupina se jen leskla, a šněrovací boty; paže mu zdobily zlaté náramky a u pasu se houpal meč. Na kočáru se v držáku chvělo kopí, na jehož špičce vlál praporec, štít visel hned vedle válečné sekery připravené k hodů. Vůz táhli čtyři vybraní otroci. Byli šlechtění k tahu po celé generace - silní, dlouhonozí, plní energie, ale přesto spolehliví, pokud byli včas vykleštěni. Na Kalavově značce vypálené do kůže na malých holých hlavách se leskl pot a stékal po nahých tělech. Presto dýchali volně a jejich pach byl téměř příjemný.

Jejich vlastník zvolal: "Stát!" Chvilí byl slyšet jenom vítr. Pak se Kalava dotkl čela těsně pod členkou a odříkal Vyznání: "Člověk ví málo, chápe ještě méně, proto mu dovoluje sklonit se před moudrostí." On sám věřil spíše na krvavé oběti a ještě víc se spoléhal na vlastní sílu; ale cítil respekt před Vílkui.

"Hledám radu hvězdářky Ilyandi," řekl. Nikdo jiný z jejího řádu nebyl přítomen, takže to byla zbytečná poznámka.

"Radu může hledat každý, kdo v dobrém přichází," odpověděl starší z chlapců slavnostně.

"Ruvio je mi svědkem, že všechny mé závazky jsou vyrovnány." Bůh hromu byl oblíbeným patronem většiny námořníků.

"Pak tedy vstup a my předneseme tvou žádost naší paní."

Mladší hoch vedl Kalavu přes první nádvoří. Kola hlasitě zarachotila na dláždění. V domě pro hosty pomohl ustájit, nakrmit a napojit otroky, pak zavedl návštěvníka do místnosti, kde se v sezóně spalo na dvě směny. V budově byla také koupel, jídelna s připraveným jídlem - sušené maso, ovoce, chlebová placka a víno. Našel tam i knihu. Když se občerstvil, posadil se s ní na lavici, aby si zkrátil čekání.

Byl zklamán. Nikdy neměl moc příležitostí ani chuti číst, takže jeho zběhlost nebyla velká a člověk, který knihu opisoval, používal dnes již zastaralé písmo. Ještě horší bylo, že se jednalo o kroniku císařů Zhiru. To pro něj bylo nejen bolestné, - ach, Eneio, jeho syn, jeho poslední syn! - ale naprosto bezcenné. Pravda, Vílkui učili, že civilizace přišla do Ulonai ze Zhiru. No a co? Kolik století už uplynulo od doby, kdy poušť naposledy vznesla nějaké nároky? Cožpak byli dnešní potomci osadníků něčím jiným než bandity a vyhladovělími kočovníky?

Ano, pomyslel si Kalava, mohlo by to být varování, připomínka lidem, že poušť stále postupuje na sever. Ale cožpak toho už neviděli dost? On sám prošel nepříliš vzdálenými městy na jihu, která za dob jeho děda ještě kvetla, ale nyní byla prázdná. Rozpadávající se domy byly napůl pohřbené v písku a okna beze skel připomínala prázdné oční důlky lebek.

Zaťal zuby. On by nesnášel pokorně osud.

Den se blížil ke konci, když se objevil pomocník Ilyandi se zprávou, že ho paní přijme. Kalava krácel se svým průvodcem a povšiml si tmavočerveného stínu na východní obloze. Bouře na západě skončila a na chvíli po sobě zanechala kus čistého nebe. Slunce bylo jasně vidět přes opar, který je změnil v rudooranžovou stupňovitou pyramidu. Z obzoru se přes vody Zálivu rozběhl plamenný most a vyslal proudy světla vzhůru do mraků, které se rozzářily odstíny síry. Nad nimi jako stín přeletěla labuť. Šum jejího letu se slabě nesl pomalu chladnoucím vzduchem. Jinak na výšinách panovalo posvátné ticho.

Svatyně, knihovny, laboratoře a obytné budovy Vílkui obklopovaly vnitřní nádvoří svými ambity. Většinu prostranství zaujímal zahrada plná květin a léčivých bylin uspořádaných do složitých vzorů. V jednom z podloubí svítila lucerna, ale všechna okna byla tmavá a Ilyandi vyšla ven a tam čekala na svého hosta.

Lehkým gestem propustila mnicha. Muž se poklonil a zmizel. Kalava pozdravil, najednou se cítil trapně, ale v hloubi duše byl pevně rozhodnut. "Zdravím tě, moudrá a vznešená paní," řekl.

"Ráda vás potkávám, statečný kapitáne," odpověděla hvězdářka. Ukázala na pár kamenných lavic. "Neposadíme se?" Nebylo to zdaleka takové, jako kdyby mu nabídla posezení u vína, ale znamenalo to, že ho alespoň vyslechne.

Usedli na lavičky a jeden druhého zkoumal v rychle houstnoucím soumraku. Ilyandi byla štíhlá žena kolem čtyřicítky s jemnými a pravidelnými rysy, velkým jasným hnědým očima a světlými vlasy - jako měď, pomyslel si. Krátký účes na znamení celibátu připomínal bronzovou korunu vznášející se nad jednoduchou bílou róbou. Zelený výhonek tekiny přidržovaný na jejím rameni sponou ve tvaru propleteného trojúhelníku a kruhu naznačoval, že patří k Vílkui.

"Jak mohu prospět tvé výpravě?" zeptala se.

Překvapeně sebou trhl. "Uf! Co víš o mých plánech?" Rychle dodal: "Má paní jistě ví mnohé, ovšem."

Usmála se. "Ty a tvá sága jste v posledních desetiletích zazářili. A... my tu občas taky něco zaslechneme. Hledal jsi členy své bývalé posádky nebo jim nechával vzkazy, aby tě navštívili, všechno soukromě a tajně. Nařídil jsi opravu lodi, která ti zbyla. Setkával ses s obchodníky, bezpochyby abys potají zjistil ceny."

To nemáš ve zvyku. Málo lidí by si toho všimlo, možná vůbec nikdo. Kam se chystáš, Kalavo, a proč tak tajně?"

Pokorně se ušklíbl. "Má paní, jste nejen moudrá a učená, ale taky chytrá. Takže proč nejit rovnou k věci? Mám na mysli cestu, kterou by většina lidí prohlásila za šílenství. Někteří by se mohli pokoušet mě zastavit, protože by se báli,

že vzbudím hněv bohů - zvlášť když se odtud nikdo nevrátil -, a vzpomněli by si na staré pověsti o strašných zvířatech zahlédnutých v pustinách. Sám jim nevěřím, jinak bych se o to nepokoušel."

"Ach ano, já si tě dovedu představit, jak vyplouváš i tak," řekla Ilyandi polohlasně. Hlasitěji dodala: "Souhlasím, že ten strach je nejspíš bezdůvodný. Dokud jsi to neudělal ty, do Zářících polí nikdo po moři nedoplul. Předtím jsi nežádal žádné požehnání. Proč jsi mě tedy vyhledal teď?"

"Tohle je něco jiného. Ne jen brouzdání kolem pobřeží. Já... no... budu muset vycvičit nového huukina a to znamená spoustu peněz a času." Kalava rozpráhl ruce v téměř bezmocném gestu. "Víš, už jsem ani nedoufal, že ještě někdy vypluji. Možná to je šilenství, takový stařec se starou posádkou v jediné staré lodi. Doufal jsem, že bys mi mohla poradit, má paní."

"Zřejmě ještě nejsi připraven spočinout na pohřební hranici, když se chystáš přelout Větrné moře," odpověděla. Tentokrát ho to nezaráželo. "Mohu se zeptat, jak to víš, má paní?"

Hyandi mávla rukou. Dlouhé prsty zachytily slabé světlo lucerny a mihly se přitím jako noční dravci. "Už jsi byl na východě, takže nemáš zapotřebí takovou cestu tajit. Obchodní cesty na jih až ke Zhiru jsou dávno známé. Co by mohly nabídnout jiného než lup pocházející z hrobů a mrtvých měst, který přináší zbídačeli farmáři. Co leží dál tím směrem jiného než zničená neobydlená pustina až k místům, kde podle pověstí začíná Ohňová země a kde čeká příšerná smrt? Směřem na západ leží, pokud víme, pár ostrovů a pak prázdný oceán. Pokud by se tam dál dalo ještě něco najít, zemřel bys hladem a žízni dřív, než bys tak daleko doplul. Ale cesta na sever - ano, jsou tam nebezpečné vody, ale námořníci se občas setkali s plovoucími pahýly neznámých stromů nebo sledovali ptáky neznámých druhů zahnané bouří daleko od domova - a máme také spoustu legend o Vzdáleném Severu obklopeném horami, jejichž vrcholy zahlédli z palub lodí, které ztratily kurs..." Poslední slova skoro zašeptala.

"Některé z těch příběhů se mi zdály celkem věrohodné," řekl Kalava. "Bylo v nich víc pravdy než v příbězích o příšerných zjeveních. Mimochodem, divocí huukini se páří v pobřežních vodách, kde je dost ryb. Ale tady jsem jich ani v sezóně neviděl tolik, kolik by odpovídalo jejich množství, jak je znám z cest po širém moři. Musejí pocházet ještě z jiného pobřeží. Kde by mohlo být jinde než na Vzdáleném Severu?"

Ilyandi přikývla. "Chytré, kapitáne. Co doufáte, že najdete?"

Znovu se zašklebil. "To ti řeknu, až se vrátím, má paní."

Náhle přešla na ostřejší tón. "Nejsou tam žádná městaplápokladů, která by se dala vyloupit."

Souhlasně přikývl. "Ani s kterými by se dalo obchodovat. Cožpak bychom jinak nenarazili na jejich lodi nebo alespoň jejich vraky? Ale přesto... čím dál na sever, tím méně tepla a víc dešťů, že? V takové zemi by mohlo být mírné klima, lesy plné dřeva, úrodná půda k rozorání a přitom nikdo, s kým by bylo třeba bojovat." Slova pulsovala jako krev. "Žádná poušť, která se tlačí do dveří. Místo, kde se dá začít znovu, má paní."

Prohlížela si ho v houstnoucím soumraku. "Vrátil ses domů, abys zverboval lidi, založil kolonii a stal se jejím králem?"

"Jejím předákem ano, i když si myslím, že ti, kdo pojedou, budou chtít republiku. Ale hlavně..." Ztišil hlas. Díval se někam nad ni. "Svobodu. Čest. Ženu, která se nenarodila jako otrokyně, a nové syny."

Chvilí mlčeli. Nastoupila noc. Nebyla taková tma jako obvykle, protože průrva v mracích na západě dosahovala až k zenitu.

V listí zašuměl dech chladu, jako by Kalavův sen zašeptal tajnou přísahu.

"Jsi rozhodnut," řekla nakonec pomalu. "Proč jsi přišel za mnou?"

"Pro každou radu, kterou bys mi mohla dát, má paní. Fakta o takové cestě by mohla být uschována ve zdejších knihách."

Zavrtěla hlavou. "Pochybují. Jedině snad navigace - ano, to je skutečná překážka, že?"

"Vždycky," povzdechl si.

"Jakými prostředky hledáte správný směr?"

"Vždyť to jistě víš."

"Vím, co se povídá. Všichni si chrání svá obchodní tajemství a tajné dovednosti a námořníci v tom nebudou výjimkou. Když mi řekneš, jak určuješ kurs, tvé tajemství neopustí mé rty a mohla bych k němu něco přidat."

Probudilo se v něm vzrušení. "Vsadím se, že vyjednávat umíš, má paní! Vidáme měsíc a hvězdy, ale jen zřídka a na krátkou dobu. Většinu dnů je slunce jen rozmazanou stopou mezi mraky, pokud ho vůbec zahlédneme. Ale vy, hvězdáři jako ty, pozorujete a měříte běh hvězd po staletí, nasbírali jste znalosti..." Kalava se zarazil. "Nejsou příliš svaté, aby ses o ně podělila?"

"Ne, ne," odpověděla. "Vilkui vedou kalendář pro všechny, nebo ne? Důvodem, proč námořníci zřídka získají naši pomoc, je fakt, že dokáží naše znalosti využít jen málo nebo vůbec ne. Klidně mluv."

"Je pravda, že Vilkui objevili kompas... Tak tedy, při plavbě těmito vodami kolem pobřeží se spoléhám hlavně na orientační body na břehu, které jsem si zapamatoval, nebo na tvary pobřeží, pokud mi jsou povědomé. Hodně taky pomáhá olovnice, zvlášť pokud vynese nahoru vzorek dna, abych si jej mohl prohlédnout a ochutnat. A ze Zářících polí jsem si přivezl krystal, - jistě o něm víš, protože jsem po návratu dal jeden i řádu - podívám se jím na nebe, a když oblačnost není příliš hustá, vidím, kde je slunce, líp než pouhým okem. Rychloměr a přesýpací hodiny mi dávají jakousi představu o rychlosti, kompas naznačuje směr, když není země v dohledu. Myslím, že bych je většinou použil i pro plavbu na Vzdálený Sever a zpět. Ale pokud mi, paní, můžeš poradit ještě něco jiného..."

Poposedla si na lavici. V jejím hlase zaslechl naléhavost. "Myslím, že bych mohla, kapitáne. Studovala jsem ten tvůj sluneční kámen. S jeho pomocí se dá odhadnout zeměpisná šířka a čas, pokud člověk zná datum a změny dráhy Slunce v průběhu roku. Podobně mohou člověku, který se dobře vyzná ve hvězdách, pomoci i okamžiky, kdy zahlédne měsíc nebo souhvězdí."

"To se mě netýká," poznamenal s trpkou ironií. "Mohla bys mi to, paní, sepsat? Třeba má stará hlava nebude ještě tak tupá, aby alespoň něco nerozluštila."

Zdalo se, že ho Ilyandi neslyší. Upřela pohled vzhůru. "Hvězdy na Vzdáleném Severu," zamumlala. "Mohly by nám říct, zda je svět opravdu kulatý. A jsou tam v dálce bledé odlesky polární záře opravdu jasnější - ve skutečné Zemi pokladů?"

Sledoval její pohled. V trhlinách mezi mraky se slabě mihotaly hvězdy. "Je od tebe hezké, má paní," řekl, "že tu sedíš se mnou, když bys mohla být u svého kvadrantu nebo něčeho jiného a využít takovou příležitost."

Jejich oči se setkaly. "Ty budeš mít mnohem lepší šanci, kapitáne," odpověděla s vášní v hlase. "Když jsem poprvé zaslechla pověsti o tvé výpravě, začala jsem přemýšlet, co by mohla přinést. Ano, pomohu ti, jak budu moci. Možná, že dokonce vypluji s tebou."

Šedý chrt vyplul ze Sirsu s ranním přílivem tak časně, jak jen bylo dost světla pro lodivoda. Presto se na hrázi tísnily zástupy lidí. Většina přihlížela mlčky. Pár, většinou mladí, zpívalo jakousi pobuřující píseň, ale zdálo se, že všeobecná nálada tlumí jejich úsilí.

Co je jeho cílem, ohlásil Kalava teprve na poslední chvíli. Musel, protože na palubě byla hvězdářka, což se nedalo utajit. Takové posvěcení nenechalo úřadům žádnou záminku k zákazu výpravy. Presto nestačilo zahnat obavy a strach těch, kdo věřili, že vnější Větrné moře je rejdištěm monster a démonů, kteří by mohli být vyrušeni ze svého klidu a zaplavit i zdejší vody.

Posádka na takové řeči krčila rameny nebo se jim rovnou vysmívala. Alespoň to tvrdili. Dvě třetiny tvořili větrem ošlehaní veteráni, kteří už se pod jeho velením plavili mnohokrát. Co se týká zbytku, musel vzít zavděk vším, co se podařilo sehnat včetně zkrachovanců a zlodějů. Naštěstí všichni cítili velký respekt před Vilku.

Šedý chrt byla široká loď s malým ponorem, s nízkou přídi a zádi a nástavbou uprostřed. Přední stěžeň nesl dvě čtvercové plachty, hlavní stěžeň jednu čtvercovou a jednu podélnou; krátký čelen sloužil pro kosatku. Na přídi byl usazen katapult. Před vazníky visely po stranách dva čluny. Trup byl natřen barvou odpovídající jménu a ozdoben červeným pruhem. Vedle plaval huukin, jehož modrý hřbetní hřeben čněl z vody.

Kalava stál u kormidla, dokud loď neopustila ústí řeky a nevplula do Zálivu. To už byl den, jak se patří. Horký vítr šlehal šedozelenou hladinu, vytvářel na ní bílé zpěněné čepičky a rozhoupával loď. Hvízdal v lanoví a prkna skřípala. Kalava předal kormidlo jednomu z námořníků, přešel na záď a zadul do trubky. Muži se ohlédlí. Ilyandi vystoupila k němu a postavila se mu po boku. Její bílé roucho se třepotalo jako křídla, která touží po letu. Zvedla paže a zapěla věštbu pro jejich výpravu:

Hoří a točí se kolo Slunce,
za mraky slepot se oblak kouře vzbouzí.
Znamení osudu se neskloní krotce,
i když se vzepřeli mu lidé pouzí.
Starý chladný měsíc zřídka poví,
kde sídlí hvězdy vzdálené.
Kam vedou cesty lidské, kdo ví?
Však kompas po Severu touží, jinam ne.

Prostí námořníci sice nechápali, co má hvězdářka na mysli, ale přesto je to povzbudilo.

Země mizela za zádi, změnila se v tenkou modrou linku a zmizela ve vlnách a mlze. Kalava mířil přímo přes Záliv k severozápadu. Měl v úmyslu plavit se celou noc, a proto chtěl mít kolem lodi volný prostor. Také se chystal, že spolu s Ilyandi prověří její představy o navigaci. Námořníci proto ztratili z dohledu poslední plachty a dolehla na ně osamělost.

Presto pracovali houževnatě. Když se večer protrhly mraky a ukázal se srpek měsíce, někteří to považovali za dobré znamení. Důstojníci se vylekali; má se vůbec měsíc zjevovat ve dne? Kalava jim ale starosti rychle vyhnal z hlavy.

Za setmění vítr zesílil. Ráno zvedl vysoké vlny, které loď rozhoupaly. Vál ze západu a hnal loď k pobřeží. Když se kapitán podíval skrze cáry mraků na útesy mysu Vairka, uvědomil si, že je bez pomoci nedokáže obeplout.

Byl tvrdý chlap, ale učil se jen dovednosti, které se považovaly za vhodné pro členy klanu Samayoki. Ačkoli nebyl básníkem, když to situace vyžadovala, byl schopen složit ucházející verše. Stál na přídi a křičel do mlhy. Vítr strhával jeho slova zpět k posádce.

Plavíme se na sever,
od útesů dál,
i když moře ztichne,
i když vítr vál.
Volám proto pomoc
z hlubin moře pojď,
vše co plave kolem,
zachraň moji loď.

Když se tak obrátil k bohům, zvedl ke rtům roh a zadul výzvu ke svému huukinu.

Velký tvor ho uslyšel a připlul blíž. Kalava vedl spouštění ojí. S lanem uvázaným pro jistotu kolem pasu seskočil na jeho široký hřbet. Udržel se na nohou, i když dva muži, kteří ho následovali, sklouzli do vln a museli být vytaženi zpět.

Společně pak zavedli huukina mezi oje, kde ho upoutali do postroje.

"Čekal jsem příliš dlouho," přiznal se Kalava. "Včera by to bylo snazší. Aspoň budete mít o čem vyprávět po hospodách, až se vrátíte domů, ne?" Důstojníci je vytáhli zpět na palubu. Mužstvo zatím svinulo plachty. První hlídku u uzdy si vzal Kalava. Huukin je táhl obrovskou silou na otevřené moře, jeho ocas a ploutve vířily vodu, až pěna létala do výše a vítr ji odnášel pryč.

3

Poutník se probudil.

Desetiletí cesty trávil vypnut. Tvor, jakým byla Alfa, by je prožil při vědomí, jeho mysl by se nejspíš zaměstnávala intelektuální uměleckou tvorbou nebo by si přehrával existující kus kontemplativně zábavného programu nebo by je snad trávil v aktivitách příliš složitých na vyjádření slovy. Poutníkovy schopnosti byly velké, na tohle však nestačily. Hardware a software (opět užíváme slova mýtu) jeho těla byly navrženy především pro interakci s hmotným vesmírem. V důsledku toho vlastně neměl nic na práci.

Nemohl se ani pustit do diskusí. Robotické systémy lodí byly jemné a plné energie, ale scházelo jim vědomí sebe sama; bylo pro ně zbytečné, nuda i rozptýlení mohly představovat zbytečné riziko. Nemohl ani konverzovat s jinými osobnostmi; signálům by trvala cesta tam a zpět příliš dlouho. Trávil tedy dlouhé minuty svého vnějšího času novým prožíváním života Christiana Brannocka, studiem jeho osobnosti a přizpůsobováním k jejím způsobům. A potom... usnul.

Loď ho probudila, když minula zbytky Oortova mračna. Okamžitě byl vzhůru, připojoval přístroj po přístroji a prohlížel si Sluneční soustavu. I když jeho databáze obsahovala zprávy Gaie, považoval za moudré provést vlastní pozorování. Touha po domově, hořkosladký pocit návratu, který na okamžik zabíhal v jeho chladných logických obvodech, patřil Christianu Brannockovi. Představte si, jak ve vás ožívají dlouho zapomenuté city, když se vracíte do míst svého dětství.

Duch uvězněný ve stroji samozřejmě věděl, že od okamžiku, kdy se jeho smrtelné oči zavřely navždy, proběhly obrovské změny. Prstence Saturnu byly prořídle a potrhané. Ukázkovou soupravu naopak získal Jupiter zničením jednoho ze svých měsíců, ale jeho Rudá skvrna vyhasla už před věky. Mars žádné měsíce neměl a jeho osa byla silně nakloněna... Hlubší analýzy by ukázaly skrovné stopy lidské činnosti. Vše od elektráren na antihmotu uvnitř oběžné dráhy Merkuru až ke sběračům komet za Plutem, co nebylo potřeba, bylo rozebráno nebo opuštěno a zapomenuto. Vítr, voda, chemické změny, zemětřesení, meteoroidy, tvrdé záření, jaderný rozpad a kvantové změny trpělivě přeměňovaly poslední pozůstatky na chaos. Některé zbytky ještě existovaly; pár zubem času ohlodaných zbytků na Zemi nebo v kosmu; jinak vše uchovávala jen Gaia ve své paměti.

Nevadilo to. Část Poutníka, která byla Christianem Brannockem, mířila ke svému starému domovu.

Bez pomoci přístrojů by neuviděl na Slunci žádné změny. Bylo trochu větší a výrazně jasnější. Lidské oči by jeho světlo vnímaly jako bělejší se slabým namodralým nádechem. Nechráněná kůže by rychle reagovala na vyšší podíl ultrafialových paprsků. Také sluneční vítr byl silnější. Ale všechny tyto změny byly zatím poměrně malé. Hvězda stále ještě patřila ke hlavní posloupnosti. Nejvíce ovlivněny byly planety se skleníkovým efektem. Některé nerosty na povrchu Venuše se již tavily. Země...

Loď se řítila kupředu, dosáhla svého cíle a tanečním obratem se dostala na oběžnou dráhu. Poutník se rozhlédl zblízka.

Na Luně nebyly obrysy moří stejné, hory byly víc obroušeny, nové krátery poškodily nebo nahradily staré. V místech, kde se země nad opuštěnými městy propadla, se objevily troskami zaplněné anomálie. Ale vcelku byl Měsíc stejnou pustinou spálenou ve dne žářem a v noci smrtícím chladem jako dřív, než se na něm objevil život. Jen ustoupil dál, astronomicky o nevelký kousek, čímž se perioda rotace Země prodloužila o hodinu. Přesto zatím obíhal dostatečně blízko, aby stabilizoval spin.

Mateřská planeta imaginárním lidským očím nabízela ještě méně. Oblaka ji oblékla do oslepující běli. Při pozorném zkoumání jste mohli zahlédnout víry a proudy, ale zběžnému pohledu se oblačná pokrývka jevila jako téměř beztvářá. Trhlinami v ní prosvítaly modré záblesky vody, hnědé kusy země - nikde sníh ani led, nikde žádné světlo po setmění; radiové spektrum kypělo bezhlasým šumem.

Kdy po tomto světě kráčela poslední lidská noha? Poutník prohledal svou databázi. Tato informace scházela. Možná nebyla zaznamenána, možná nebyla vůbec známa. Poslední člověk se možná rozhodl zemřít sám nebo v soukromí.

Určitě to bylo před velmi, velmi dlouhou dobou. Jak krátké bylo období Homo sapiens, od pazourku a ohně k umělé inteligenci! Konec jistě nepřišel náhle a nebyl jednoduchý. Podle databáze to trvalo několik tisíc let: čas ke vzniku a pádu celých civilizací, které po sobě zanechaly zmutované následníky. Někdy se v té či oné lokalitě úpadek obyvatelstva zvrátil, národy občas dbaly věšteckých projevů proroků a snažily se obrátit kolo historie nazpět - alespoň na chvíli, alespoň na malou chvíli. Ale trend byl vždy stejný.

Vzpomínky Christiana Brannocka daly vzniknout myšlence někde uvnitř Poutníka. Bylo to, jako by muž promluvil: Viděl jsem začátek. Nepředvídal jsem konec. Pro mne to byl nádherný úsvit naděje.

Opravdu jsem se mýlil?

Organický jedinec je smrtelný. Nemůže najít žádnou cestu, jak oddálit případný rozpad; brání tomu kvantová chemie. Kdyby člověk mohl žít pouhých tisíc let, byla by mimochodem informační kapacita jeho mozku zcela zaplněna, nebyl by schopen pojmout víc. Ale dlouho předtím by ho přemohl geometrický nárůst korelací, stal by se slabomyslným nebo by zešlél. Nepřežil by ani podmínky cestování mezi hvězdami, mimozemského prostředí, vesmíru,

který nikdy nebyl stvořen pro něj.

Ale po přenosu do vhodné anorganické struktury, do mozaiky neuronů, molekulárních stop a jejich vztahů, které tvoří jeho vnitřní já, se stane potenciálně nesmrtelným. Složitě řešení, které to dovoluje, mu umožní cítit a myslet. Pokud se přitom kvalita emocí změní, je to způsobeno tím, že jeho fyzický organismus se stal silnějším, citlivějším, inteligentnějším a vnímavějším. Brzy přestane toužit po své původní existenci. Nový život mu přináší mnohem více, celý vesmír pocitů a zkušeností, vzpomínek a myšlenek, času a prostoru. Může se množit, splývat s ostatními a oddělovat se od nich, duchovně růst, až dosáhne předtím nepředstavitelných výšin; a potom se může stát částí ještě většího vědomí a růst dál.

Bylo zajímavé, přemýšlel Christian Brannock, že všichni lidé, kteří přetrvali, se spíš přikláněli k primitivnímu životu, odmítali pochopit, že jejich dědictví už neleží v DNA, ale v oblasti duše.

Ale přesto...

Částečně formulovaná otázka zůstala nezodpovězenou. Jeho napůl zformovaná osobnost splynula s Poutníkem. Ze Země volala Gaia.

Samozřejmě byla upozorněna na přilet kosmického korábu s několikaletým předstihem. Četné senzory na Zemi i mezi planetami zaznamenaly jeho přítomnost. K vyslání zprávy se rozhodla použít modulovaný neutrinový paprsek. Představte si, jak říká: "Vítej. Potřebuješ pomoc? Jsem připravena pomáhat, pokud to bude v mé moci." Představte si hluboký a příjemný hlas.

A představte si Poutníkovu odpověď: "Díky, ale vše je v pořádku. Pokud ti to nebude vadit, rovnou bych přistál." "Nechápu zcela, proč jsi přiletěl. Cožpak spojení se mnou nestačilo?"

Poutník se vyhnul přímému 'ne'.

"Později vše vysvětlím podrobněji, než může zajistit dálkový přenos. Důvodem mé návštěvy je v podstatě to, co ti bylo sděleno. My," nevyhloučil Gaia, spíše jen oslabil její účast, "bychom rádi věděli, zda by Země neměla být zachráněna před expanzí Slunce."

Její tón poněkud ochladl. "Už jsem řekla více než jednou: Ne. Můžete si zdokonalovat své inženýrské techniky někde jinde. Situace tady je jedinečná. Vědomosti získané pozorováním nerušeného běhu událostí budou nanejvýš cenné."

"To je možné. Rád tě vyslechnu, pokud rozvineš své myšlenky šířeji než dosud. Ale přesto si chci udělat vlastní průzkum. Nechci se tě nijak dotknout; oba chápeme, že žádný mozek nedokáže sám postihnout každou možnost, každý možný výklad. Také nedokáže sledovat každou stránku pozorovaného jevu a pokud něco přehlédne, může právě to být příčinou chaotické změny. Mohl bych si všimnout něčeho, co ti uniklo. Chápu, není to pravděpodobné. Po milionech let strávených zde, jsi ty sama Zemí a životem na ní, nebo ne? Ale... my... bychom rádi získali opravdu nezávislý názor."

Představte si její smích. "Alespoň jsi zdvořilý, Poutníku. Ano, přistaň. Navedu tě."

"To nebude nutné. Máš své centrum v arktické oblasti, že? Dokážu najít cestu sám."

Pod vlídností ucítil ocel: "Raději tě povedu. Vidíš sám, že situace je složitá. Sestup po běžné dráze by mohl vážně narušit některé záležitosti, o které se zajímám. Prosím."

"Jak si přeješ," ustoupil Poutník.

Řízení převzaly stroje. Přistávací modul kosmické lodi se oddělil od pohonné jednotky, která zůstala na oběžné dráze. Válec brzdil a klouzal dolů vlastní silou, ale řízen byl zdola.

Prorazil vrstvu mraků. Poutník se nedočkavě rozhlédl. Ale nebyl na vyhlídkové cestě. Sestupová dráha obětovala hospodárnost a zamířila téměř přímo k severním oblastem. Za modulem se táhla zvuková rázová vlna.

Poutník zahlédl pobřeží velkého světa dlu táhnoucího se na východ a na západ a zpozoroval, že tam převládá zeleň. Za ním ležel pás moře. Pomyslel si, že tam zahlédl něco zvláštního, ale mihlo se to příliš rychle, než aby si byl jist, zvlášť když svou pozornost soustředil dopředu.

V dohledu se objevila polární oblast. Poutník ji srovnával s mapami, které ve svých zprávách poslala Gaia. Nepřipomínaly nic, co si Christian Brannock pamatoval. Pevninská tektonická aktivita se zpomalila, jak poklesly radioaktivita a původní teplo v jádru Země, ale drift, pokles a zvedání pevninských ker pokračovaly.

Víc ho zajímal život. Gaia popisovala svá pozorování vývoje po zániku lidstva epochu po epoše. Po masovém vyhynutí Paleotechniků následovala evoluční rozmanitost křídly a třetihor. Až na několik malých tvorů, kteří přežili, však bylo všechno jinak. Poutníkovi stejně jako Alfě a nakonec i galaktickému mozku ale připadaly tyto souhrnné zprávy jaksi neúplné. Z ekologického hlediska nedávaly smysl - alespoň za poslední statisíce let. Totéž se dalo říct o Gaiiných odpovědích na otázky.

Možná nedokázala sebrat všechny údaje, možná si je správně nevyložila, možná... O důvod víc poslat ho za ní.

Pod modulem se objevila Arktida. Představte si, jak Gaia přiděluje novým rysům kontinentu zeměpisné názvy. Protože s nimi žila, měla k nim blízký vztah. Břeh moře těsně lemovaly Pobřežní hory. Průsmykem mezi nimi protékala Poslední řeka, která se rozvodňovala za častých dešťů. Se svými přítoky pramenila v zářivě zeleném Údolí hojnosti. Na vzdálenější straně prudce stoupaly Ledové hory. Nejvyšší mezi nimi kdysi mívala čapku z ledu, nyní tvořila všechny jejich vrcholy holá skála. Po jejích bocích se hrnuly dolů bystřiny, z nichž se většina na své cestě k moři vlévala do Poslední řeky. Ve vznešeném údolí se jako perla třpytilo velké Duhové jezero, které také patřilo do soustavy jejích pramenů. Ze severu je přehlížela hora Domov vědomí, jejíž špička, kde fyzicky sídlila Gaia, se ztrácela v mracích.

Svým způsobem byly Poutníkovi všechny tyto scény známé. Gaia poslala dostatek plně senzorických zpráv jako příspěvky ke společným znalostem a myšlenkám. Poutník si dokonce vzpomínal i na geologickou minulost, kdy se Arktida odtrhla a vydala se na cestu na sever, kdy narazila do už existující pevniny a vztyčila Ledové hory k nebi. Dokázal relativně přesně extrapolovat až do dob, kdy se rudý obr bude mračit na holou, vzduchu zbavenou kouli skal a

písku, kterou nakonec roztaví. Přesto jí realita, fyzická přítomnost, kterou teď viděl, pohnula více, než očekával. Jeho čidla se snažila získat všemožné údaje, zatímco modul letěl přehnaně rychle k cíli.

Blížil se k hoře. Čněla poněkud stranou směrem na jih od horského řetězu a nebyla nejvyšší. Po jejích svazích šplhal křovinatý les, dole hustý, ve větší výšce vyschlý, až se mnohé ze stromů změnilly v kostry bez listů. To bylo výsledkem posledních změn klimatu, které snížily hladinu oblačnosti, takže dříve hojně zavlažovaná oblast trpěla už několik desetiletí suchem. (Ano, Země se řítí ke svému soudnému dni stále rychleji.) Oheň tu musí představovat trvalou hrozbu, napadlo ho. Ale vlastně ne, Gaia vyslanci ho mohli rychle uhasit nebo ho mohla prostě ignorovat. I když Gaia nezabírala velkou plochu, vrchol hory byl celý vydlážděný.

Přistál. Na okamžik planetárního času, který byl dlouhý pro mozky pracující téměř rychlostí světla, zavládl komunikační ticho.

Zase byl nad mraky. Vířily bělobou a vrchol mezi nimi stoupal vzhůru do šikmých paprsků západu slunce jako jeden ostrov mezi mnoha podobnými. Na hlavou se klenula fialově jasná nebeská klenba. Lehký studený vítr v této výši řezal jako nůž. Ve vyrovnaném, asi kilometr širokém kruhu se tu tísnily modročerné stavby a stroje centra.

Člověk by viděl opalizující kopuli obklopenou věžemi, některé byly štíhlé jako kopí, některé utkané ze složitých krajek stříbrnými pavučinami; a menšími stavbami různých, ale překvapivě jednoduchých tvarů, což byly mobilní jednotky, čekající, až budou vyslány plnit své úkoly. Tu a tam se míhaly a vznášely letouny, většinou malé až drobné jako kolibříci (pokud by pozorovatel znal kolibříky). Člověk by nebyl schopen pocítit celou složitost silových polí a kvantových vln, ani postihnout mikroskopické a submikroskopické jednotky, které tvořily její největší část.

Poutník vnímal jinak.

Pak: "Ještě jednou, vítej," řekla Gaia.

"A já ti ještě jednou děkuji," odpověděl Poutník. "Přišel jsem rád."

Měřili si jeden druhého, ne svá těla, - žádný z nich je neměl - ale jako mozky, paměťové matrice, individuality a vědomí. Sám by rád věděl, co si ona o něm myslí. Gaia mu o sobě neřekla ani o trochu víc, než vždy předávala mezihvězdným komunikačním spojením, a to bylo: uzlina podobná Alfě a milionům ostatních, která během věků rozvinula nepřetržitým přemýšlením a sběrem dat své schopnosti; eóny spojení se životem na Zemi a se Zemí vůbec možná ovlivnily její duši hlouběji než existence, kterou sdílela s ostatními příslušníky svého druhu; stopy pradávných digitalizovaných otisků lidského vědomí, ale tyto osobnosti se nenechaly jako Christian Brannock rozeslat v kopiích po celé galaxii, rozhodly se zůstat na svém mateřském světě...

"Řekla jsem ti, že jsem také ráda," poznamenala Gaia s politováním, "ale není tomu úplně tak. Ty vlastně zpochybňuješ mou roli správce."

"Ve skutečnosti ne," protestoval Poutník. "Doufám, že k tomu nikdy nedojde. Prostě jen chceme co nejlépe vědět, jak si vedeš."

"To přece víte. Jako u každého z nás, kdo je instalován na planetě, patří mezi mé nejdůležitější aktivity studium všech jejích stránek a sledování jejího vývoje. Na této planetě to především znamená sledovat vývoj života, vše od genetiky po ekologii. V čem jsem při sdílení informace s mými druhy zklamala jejich očekávání?"

Téměř ve všem, neřekl nahlas Poutník. Namísto toho: "Kdysi jsme," zde měl na mysli galaktický mozek, "tuto záležitost zvažovali velmi podrobně a narazili jsme na četné nerozřešené hádanky. Například..."

Vyslal stovky příkladů, které pokrývaly rozsah mnoha tisíciletí. Uvedlme jeden za všechny. Asi před deseti tisíci lety žilo na velkém světadílu jižně od Arktidy mnoho velkých býložravců. Jejich stáda pokrývala pláně a troubila v lesích. Gaia je s láskou popisovala až do detailů, od rohů, které měl jeden druh tvarované jako lyra, až k větrem rozcuchaným hřívám, kterými se pyšnil jiný. Náhle, tedy v termínech historického měření času, o nich přestala vysílat. Když se jí ptali proč, řekla, že vyhynuli. Nevysvětlila jak.

Poutníkovi se zdálo, že reagovala ve spěchu a měl dojem, že si svou chybu uvědomila. (Uvědomte si, že to je mýtus.) "Celá řada příčin. Klimatické změny při zvýšení teplot..."

"Lituji," namítl, "ale analýza meteorologických dat, která jsi poskytla, ukázala, že oteplování a vysychání v této oblasti ještě nemohlo dosáhnout takové úrovně."

"Jak si můžeš být tak jist?" zaútočila. Představte si, jak se zlobí. "Žil někdo z vás megaroky na Zemi, že to tak dobře víte?" Nasadila ostřejší tón. "Nepředstírám, že vím všechno. Živý svět je příliš složitý - a chaotický. Dokážeš to ocenit? Stále hledám pochopení příliš mnoha jevů. V tomto případě stačil jen malý posun v okolních podmínkách v kombinaci s novými nemocemi a řadou dalších faktorů, přičemž většina z nich je zdánlivě nepatrná. Věřím, že společně narušily přírodní rovnováhu. Ale dokud se nedovím víc, nebudu plýtvat šířkou pásma na hovory o tomto tématu."

"Cítím s tebou," prohlásil Poutník mírně, s nadějí na usmíření. "Možná bych mohl objevit nebo navrhnout něco užitečného."

"Ne. Nic o tom nevíš, jsi úplně slepý, mohl bys jen napáchat škody."

Ztuhl. "Uvidíme." Znovu se pokusil o příměří. "Nepřišel jsem jako nepřítel. Jsem tu, protože tady je kolébka nás všech a uvažujeme o její záchraně."

Také se navenek uklidnila. "Jak byste to chtěli udělat?"

"To je jedna z věcí, které mám na místě zjistit - jaká cesta by byla nejlepší, pokud bychom se rozhodli jednat."

Na začátku by to možná byl štít o rozměrech planety, který by byl udržován mezi Zemí a Sluncem působením gravitace a elektromagnetických sil, aby odstínil část přebytečné energie. To by ovšem bylo jen dočasné opatření, možná by se ani nevyplatilo. Záleželo na tom, jak dlouho by trvaly práce na skutečném řešení. Stroje na nízkých oběžných drahách kolem hvězdy by mohly získávat energii z jejího záření a vytvářet v ní proudy, které by dopravovaly dovnitř k jádru čerstvý vodík a tak obnovovaly původní stav této jaderné pece. Nebo by mohly odčerpat plyn do vesmíru, snížit hmotnost Slunce a utlumit jeho žár, ale přidat mu tím miliardy a miliardy let, během kterých se téměř

nezmění. Způsobilo by to, že by se planety od něj vzdálily, tento faktor by se musel vzít v úvahu, ale současně by snížil ostatní požadavky.

Ať by byl zvolen jakýkoliv postup, bylo by potřeba použít zdroje několika hvězd, protože v kosmickém měřítku zbýval už jen velmi krátký čas.

"Obrovská věc," namítla Gaia. Poutník by rád věděl, zdali tím myslela dramatickou stránku práce, zjevení na nebesích, jakými by byly po celá staletí ohnivé fontány prýstící viditelně ze slunečního kotouče.

"A obrovská sláva," prohlásil.

"Ne," osekla. "Zbytečné, víc než zbytečné. Byl by to konec všeho, proč jsem žila. Věčná ztráta dědictví."

"Proč? Není sama Země dědictvím?"

"Ne. Jsou to znalosti. Snažila jsem se to vysvětlit Alfě." Odmlčela se. "Říkám ti znovu, že vývoj života, jeho přizpůsobování, zápasy, proměny a nakonec to, jak vítá smrt jsou nepředvídatelné a nikde ve vesmíru nemůže být podobný svět, kde by se mohly odehrávat. Osvítí nás mnoha způsoby, které si galaktický mozek sám nedokáže ani představit. Mohou nám možná otevřít celé nové stránky reality."

"Proč by to nemohl udělat život, který by měl k dispozici ještě gigaroky a možná i víc?"

"Protože jsem zde právě já, pozorovatel mnoha věků, a získala jsem znalosti o tomto vývoji a splýnula s ním..." Povzddechla si. "Ach, to nechápeš. Nechceš to pochopit."

"Naopak," řekl Poutník tak jemně, jak jen dokázal. "Alespoň doufám. Jedním z důvodů, proč jsem přiletěl, je naše možnost komunikovat přímo jeden s druhým, možná lépe než na vzdálenost mnoha světelných let, a rozhodně mnohem rychleji."

Chvilí byla zticha. Když znovu promluvila, její hlas zněl tiše. "Mnohem... intimněji. Ano. Promiň, že jsem tě zpočátku nevířala. Nebylo to ode mne správné. Skutečně udělám, co bude v mých silách, abych tě dobře přijala a pomohla ti."

"Děkuji ti, děkuji," řekl šťastně Poutník. "A já pro to také udělám, co budu moci."

Slunce zapadlo pod pokrývkou mraků. Na obloze zářil srpek měsíce. Vítr poněkud zesílil a ochladilo se.

"Ale pokud se rozhodneme nezachraňovat Zemi," zeptal se Poutník, "pokud se má roztavit a změnit v beztvářou hroudu, pokud se má ztratit poslední stopa její historie, nebude ti to líto?"

"Záznamy, které jsem uchránila, zůstanou v bezpečí," odpověděla Gaia.

Pochopil, co tím myslela: databázi všeho, co bylo známo o tomto světě. Byla v ní. Mnohé bylo uloženo i jinde, ale ona obsahovala celek. Až se Slunce stane příznakem pohlcujícím planety, Gaia přemístí své fyzické já na okraj Sluneční soustavy.

"Ale ty jsi dělala víc, než jen pasivně přihlížela, že?" řekl.

"Ano, samozřejmě." Jak by taková inteligence mohla zůstat stranou? "Zvažovala jsem data, pracovala s nimi, vyhodnocovala je a snažila se rekonstruovat podmínky, které je vyvolaly."

A za posledních tisíc let se stala ještě mlčenlivější nebo přímo vyhýbavou, pomyslel si.

"Měla bys zaplnit velké mezery," nadhodil.

"Jistě. Minulost má mimochodem také kvantově pravděpodobnostní charakter. Jakými cestami, za jakých podmínek k nám historie došla?"

"Proto tvoříš různé modely, abys viděla, k čemu vedou." Na to nedokázala nic říct.

"To jste věděli. Přiznávám, když mě k tomu nutíš, že kromě snahy o zjištění, co se stalo, vytvářím světy ukazující, co by se stát mohlo."

Na okamžik ho to zarazilo. Nesnažil se z ní dostat takové přiznání. Pak si uvědomil, že předvídala, že by zachytil stopu hned, jakmile by vážně propojili svá vědomí.

"Proč?" zeptal se.

"Pro úplnější pochopení, proč jinak?"

Uvnitř si Poutník uvědomil: Ano, byla tu už od dob lidstva. Její zárodek existoval ještě dřív, než se narodil Christian Brannock. Do plné síly se rozvinula převzetím myšlenkových matric lidí, kteří se rozhodli neletět ke hvězdám, ale zůstat na staré dobré Zemi. A roky běžely dál po desítkách milionů.

Minulost ji přirozeně fascinovala. Prožila s ní většinu své existence. Mohlo to snad být důvodem, proč jí byla blízká budoucnost lhostejná, proč ve skutečnosti vítala katastrofu?

Ta myšlenka mu nějak nepřípadala na místě. Gaia představovala tajemství, které musel rozluštit.

Opatrně se pokusil o riskantní krok. "Takže postupuješ jako fyzik, který sleduje možné konfigurace vlnové funkce v časoprostorovém kontinuu - jen s tím rozdílem, že objekty tvých experimentů mají vědomí."

"Nikomu neublížuji," řekla. "Pojď se mnou do kteréhokoliv z těch světů a uvidíš."

"Rád," souhlasil, nebyl si jist, zda mluví pravdu. Sbíral odvahu. "Ale i tak, povinnost žádá, abych provedl svůj vlastní průzkum prostředí."

"Jak chceš. Dovol, ať ti pomůžu s přípravami." Na chvíli se odmlčela. V řídkém vzduchu by člověk viděl, jak zablikaly první hvězdy. "Ale já věřím, že jeden druhého lépe poznáme společným probíráním historie mé správy této planety."

Bouře řádila tak, že muži museli pracovat u pump bez přestávek. Šedý chrt kulhal směrem na východ kolem jižního pobřeží neznámé pevniny. Směr diktoval vítr, protože huukin se vlekl vzadu, tak unaven a vyhladovělý, že zbytky sil museli šetřit pro chvíle nejvyšší nouze.

Pobřeží zelené jako drahokam kromě míst, kde ho tmavěji zbarvovaly skvrny lesů, ubíhalo kolem stěny nízkých

vrchů. Všechno kypělo životem, pásala se tam obrovská stáda, nad hlavou kroužili četní ptáci, ale noha člověka tam ještě nevstoupila. Příboj dorážel na pobřeží takovou silou, že si Kalava nebyl jist, zda by jím člun proplul. Zatím pochytili jen trochu dešťové vody, zásoby v sudech se kazily a byly skoro vyčerpány.

Kalava stál na přídi, s Ilyandi po boku, a díval se kupředu. Vítr hučel a kvílel, byl mnohem chladnější, než na jaký byli zvyklí. Pod těžkou oblohou poletovaly mořské řasy. Šedozelené vlny s bílými vrcholy se vysoko vzpínaly a odstříkávaly pěnu. Loď se kolébala, zmítala a sténala.

Přesto viděli oblohu nezvykle často. Ilyandi se domnívala, že mraky se v tomto klimatu netvořily tak rychle. Dychtivě se skláněla ke svým přístrojům a zřídka promluvila, ale nakonec se rozhodla podělit se s novinkami s kapitánem.

"Takže si myslíš, že víš, kde jsme?" zeptal se chraptivě.

Na její tváři, která ve stínu kapuce poseté mokřými skvrnami od mořské vody vypadala až vyzábale, se objevil náznak úsměvu. "Ne, tato země je pro mě stejně bezejmenná jako pro tebe, ale myslím si, že mohu říct, že jsme nanejvýš padesát denních pochodů od Ulonai, možná jen čtyřicet."

Kalava udeřil pěstí do zábradlí. "U Ruviovy sekery! Věřil jsem, že to dokážeš!" Slova z něj přímo tryskala. "Znamená to, že počasí nás prohánělo sem a tam mezi dvěma břehy. Nedostali jsme se tak daleko, abychom se už nemohli vrátit. Ode dneška může mít každá další loď mnohem lepší plavbu. Víš, může plout nejdřív k Posledním ostrovům a v klidu tam vyčkat příznivého větru. Kapitán bude bezpečně vědět, že narazí na pevninu. Za několik dalších cest zjistíme přesně, jaký kurs podle kompasu ho zavede do těchto míst."

"Ale kde zakotví?" zeptala se.

Rozesmál se, což už neudělal mnoho dní a nocí. "Co se toho týče..."

Přerušil jej výkřik z pozorovatelný na stěžni. Muži po celé délce lodi vzhledli a vykřikli hrůzou.

Později se žádní dva muži nemohli shodnout, co vlastně viděli. Jeden říkal, že mračna probodl blesk s hromem v patách. Další vyprávěl o šavli dlouhé jako trup lodi, jejíž let značila krvavá stopa. Třetí viděl zvíře s otevřenou tlamou a třemi hořícími ocasy... Kalava sám si vzpomínal na kopí letící vířícími duhovými mračny. Ilyandi mu ve chvíli, kdy byli na okamžik sami, řekla, že jí to připomínalo loď, která byla chvílemi vidět a chvílemi ne a která tkala pavučinu ozdobenou nápisem, který se nedal přečíst. Všichni svědkové se shodli na tom, že to přiletělo ze zámoří, mířilo po nebi k ostrovu a zmizelo za horami.

Muži zešíleli. Někteří pobíhali kolem a křičeli. Další vzývali své bohy. Jiní se vrhli na palubu a chvěli se, nebo se schoulili do klubíčka a křečovitě zavřeli oči. U kormidla a pump nebyla ani noha. Loď se potácela s plachtami na pospas větru, proud ji nesl přímo k čáře příboje, zatímco voda proudila dovnitř rozestupujícími se spárami a šplouchala v podpalubí.

"Zpátky!" řval Kalava. Sjel dolů po žebříku a rozběhl se mezi posádku. "To jste muži? Vstávejte, nebo zemřete!" Kopanci a ranami je zahnal zpět k plnění povinností. Jeden vykřikl a vytáhl na něj nůž. Srazil ho do bezvědomí. Šedý chrt se vzchopil na poslední chvíli. Byl příliš blízko pobřeží, než aby bylo možno zapřahnout huukina. Kalava se chopil kormidla a probil se s lodí zpět na volné moře.

Až námořníci získají zase odvahu, bylo pravděpodobné, že vypukne vzpoura. Když konečně mohl Kalava svěřit své místo alespoň trochu zkušenému kormidelníkovi, vyhledal Ilyandi a chvíli se spolu radili v její kabině. Pak se vrátili na přední palubu a on si vyžádal pozornost. Stáli bok po boku a shlíželi dolů na vyděšené nebo zamračené tváře mužů, kteří právě nebyli ničím zaměstnáni.

"Poslyšte," zvolal Kalava do větru. "A pak to vyřídíte ostatním. Vím, že byste již dnes otočili zpět na jih, kdyby mohlo být po vašem. Ale to nesmíte. Ve stavu, v jakém je teď loď, bychom moře nepřepľuli. Jaký osud byste si raději vybrali, naději na slávu a bohatství, nebo jistotu utonutí? Musíme spoustu věcí opravit, musíme doplnit zásoby a pak můžeme plout domů a přinést s sebou nádherné zprávy. A kdy můžeme dát vše do pořádku? Říkám vám, že brzy. Díval jsem se na vodu. Můžete se podívat sami. Uvidíte, že je v ní stále víc a víc hnědého odstínu, jak na vlnách plují zbytky rostlin. To znamená řeku, velkou řeku, která ústí do moře někde blízko. A to pro nás znamená přístav. A co se týká zjevení, které jsme viděli, je tady Vilku, naše paní Ilyandi, aby vám o něm pověděla."

Hvězdářka postoupila kupředu. Převlékla se do čistého bílého roucha se znaky svého poslání a v ruce držela hůl zakončenou vyřezávanou soškou. I když mluvila tiše, její hlas se jasně nesl nad lodí.

"Ano, byl to strašný pohled. Dává za pravdu starým pověstem o věcech, které se zjevovaly odvážným námořníkům, kteří se vydali nebo byli zahnání na daleký sever. Ale přemýšlejte. Tito námořníci se vrátili domů. Ti, kterým se to nepodařilo, jistě zahynuli z přirozených příčin. Protože bohové by přece neutopili jedny a nepropustili druhé, že?"

To, co jsme viděli, se jen zablesklo někde vysoko nad hlavou. Mělo to být pro nás varování? Ne, protože kdyby to o nás tolik vědělo, chápalo by to také, že se nemůžeme vrátit ihned. Všimlo si nás to vůbec? Nejspíš ne. Bylo to velmi podivné, to ano, ale to pro nás nemusí znamenat žádnou hrozbu. Tento svět je plný podivných věcí. Mohla bych vám vyprávět o věcech, které byly za jasných nocí pozorovány na nebi po celá staletí, ohnivé čáry na obloze nebo hvězdy s planoucimi ocasy. My Vilku jim nerozumíme, ale ani se jich nebojíme. Vzdáváme jim čest a respektujeme je jako znamení bohů."

Odmlčela se před závěrečnými slovy. "V tajných knihách našeho řádu jsou navíc zapsána zjevení a zázraky, které je překonaly. Všechno lid ví, že čas od času bohové promluví k určitým mužům nebo ženám, aby ukázali lidem cestu. Proto věřme, že to znamení bylo pro nás dobré."

Pokračovala odříkáváním ochranného kouzla a invokací Sil. Tím většinu posluchačů povzbudila. Přece jen se jí dost obávali. Kromě toho se jich většina už dřív s Kalavou plavila a dostali se z toho se zdravou kůží. Přesvědčili ostatní, aby poslechlí.

"Rozchod," houkl kapitán. "Večer dostanete přiděl kořalky."

Odpovědělo mu slabé volání slávy. Loď plula dál.

Příští den ráno opravdu našli širokou chráněnou zátoku zanesenou bahnem. Zapřáhli huukina a opatrně vpluli dovnitř, až dosáhli řeky, jejíž existenci Kalava předpověděl.

Doprovázen několika odvážnými muži vyplul s člunem ke břehu.

Bažiny, louky i lesy nesly všechny známky země bohaté na zvěřinu. Mnoho rostlin neznali, ale rozpoznali jiné, mezi nimi jedlé ovoce a hlízy. "Dobrá," řekl. "Ta země je zralá, abychom ji ovládli." Žádný blesk ho nesrazil.

Když našli vhodné místo, vesloval zpět k lodi, přistál s ní s pomocí přílivu u pláže. Viděl, že voda občas stoupá i výše, takže bude moci odplout, až bude loď připravena. Bude to ovšem čtít čas, ale nespěchal. Ať se muži řádně utáboří, pomyslel si, ať si odpočinou a pořádně se najedí, než začnou pracovat. Háky, sítě a vrše jim jistě poskytnou bohatý úlovek. Pár mužů z posádky bylo dobrými lovci. I on sám k nim patřil.

Jeho pohled zabloudil proti proudu směrem k vrchům. Ano, brzy povede tím směrem průzkumný oddíl, aby zjistil, co leží za nimi.

5

Gaia nikdy neskrývala svůj rekonstruktivní výzkum lidské historie. Byl to nejspíš její největší úspěch. Ale její druzi v galaktickém mozku, kteří ji sledovali pozorněji, postupně získali pocit, že se to pro ni stává posedlostí. Začali mít starosti. Zvláště Alfa, která ji byla nejbližší, a proto s ní udržovala nejtěsnější a nejčastější kontakt; což se nyní týkalo i Poutníka. Gaia, její aktivity a postoje se staly hlavním faktorem v osudu Země. Bez lepšího pochopení jejich myšlenek byla správnost rozhodnutí o záchraně planety zpochybněna.

Důležitou částí jejího vědomí byla jistě historie a archeologie, kterou v sobě uchovávala, vše od zvířecích počátků až ke strojovému naplnění druhu homo. Nespočet individuálních mozků, které do ní byly přeneseny, se také stal částeczkami jejího bytí - mnohem více, než v jakékoliv jiné uzlině. Co s nimi udělala za celé megaroky a co ony udělaly s ní?

Dost dobře nemohla odmítnout Poutníkovu pozvání; dědictví náleželo celému jejímu bratrstvu, inteligenci, které patřil celý budoucí vesmír. Pod jejím vedením by mohl prozkoumat databáze jejich pozorování a aktivit v reálném prostředí planety.

Co se týče jiné reality, jejího vnitřního světa, práce, kterou dělala se záznamy a modely lidstva - k jejímu vyhodnocení bylo nejspíš potřeba čistě lidské vědomí. Proto Poutníková osobnost zahrnovala myšlenkovou kopii muže.

Christian Brannock byl vybrán z nahrávek, které se vydaly ke hvězdám, protože patřil k nejstarším, nejméně ovlivněným vztahem ke strojům. Síla, inteligence a přizpůsobivost patřily k dalším požadovaným vlastnostem.

Jeho osobnost byla sama o sobě umělou konstrukcí pracně sestavenou Alfou, která ji splela z pramének její vlastní mysli a spojila je do vědomí, které se stalo součástí Poutníka. Bezpochyby byl dokonalou kopií originálu. Zcela jistě ano, protože měl všechny vzpomínky z dlouhého života Christiana Brannocka, ale názory mladého muže, ne starce. Navíc vládl určitými znalostmi - jen nejhrubší náčrt, velmi zjednodušené, aby nepřetížily obvody - události, které se staly po smrti jeho těla. Hluboko v jeho podvědomí ležela touha po návratu k existenci plnější, než jakou si teď dokázal představit. Ale věděl, že bude znovu začleněn do vyššího vědomí, až splní svůj úkol, takže se neobával žádné ztráty. Spíše se těšil z pocitů a myšlenek, které už téměř zapomněl. Když byla diferenciací ukončena, začal být téměř člověkem, protože v něm bylo vše, co kdysi prožil.

K vysvětlení, jak to bylo provedeno, se musíme opět uchýlit k mýtu a říci, že Poutník přehrál podprogram Christiana Brannocka do hlavního počítače systému, kterým byla Gaia. Objasnění, co se opravdu stalo, by vyžadovalo matematiku vlnové mechaniky a pochopení mnohavrstevné proměnlivé vícerozměrné reality, kterou vypracovaly mozky mnohem větší než celé lidstvo.

Můžeme se však pokusit naznačit, že tyto události nebyly pouhou simulací. Byla to emulace. Nepatřily mezi jevy ze světa masa a krve, ale byly svým způsobem stejně skutečné. Vytvořené bytosti měly stejně svobodnou vůli jako každý smrtelník a nebezpečí, s nimiž se setkávaly, jim mohla uškodit stejně, jako by utrpělo smrtelné tělo.

Představte si v určité chvíli větší počet lidí. Každý z nich něco dělá, ať už je to myšlení, vzpomínání nebo spánek - současně se všemi pokračujícími fyziologickými a biochemickými procesy. Působí jeden na druhého a současně i na své okolí; a každá součást tohoto prostředí je v něm stejně zastoupena. Složitost těchto vztahů je nepředstavitelná, nepodléhá žádné evidenci ani výpočtům. Ale uvažujte dál; právě v tomto okamžiku je každá část celku, jakkoli malá, v jediném určitém stavu; takže to platí i pro celek. Představte si to jako fotografii na nekonečně jemnozrnném materiálu.

O chvíli později se situace zcela změní. Pole zapulsovala, i když jen lehce, atomy se posunuly, elektrony přeskočily na jiné hladiny, celá tělesa se přemístila. Ale tento druhý stav lze odvodit z prvního na základě přírodních zákonů. A totéž platí pro každý následující stav.

V hrubém jazyce mýtu: Nahraďte každou proměnnou popisující stav sadou čísel; nebo řečeno jinými slovy, zmapujte stav n-dimenzionálním stavovým prostorem. Vložte přírodní zákony. Spusťte program. Počítačový model se pak bude vyvíjet od jednoho stavu ke druhému v přesném souhlasu s vývojem našeho materiálního světa. To zahrnuje i život a vědomí. Mapy organismů procházejí ve všem, co se týká procesů vnímání a myšlenek, modelováním v měřítku jedna ku jedné. Samy pro sebe a pro svůj svět jsou stejně skutečné jako originály. Otázka, které jsou reálnější, postrádá smysl.

Taková primitivní představa je samozřejmě falešná. Program nemůže přesně sledovat celý běh událostí "venku". Gaia neměla ani údaj, ani schopnosti nutné k modelování celého vesmíru, dokonce ani ne celé Země. Pro ostatní

uzliny a galaktický mozek platilo totéž. Možnosti takového řádu ležely velmi daleko v budoucnosti, pokud budou vůbec někdy realizovány. Co měla k dispozici Gaia, bylo o tolik méně, že rozdíl v úrovni mohl znamenat i rozdíl v jakosti.

Například pokud by se měly nasimulovat podmínky na povrchu planety, hvězdy by musely být nahrazeny jen světly na noční obloze a ničím jiným, všechny ostatní stránky by se musely opominout. Skutečně podrobně by se dala vytvořit jen omezená oblast světa; zbytek by s rostoucí vzdáleností postupně ztrácel podrobnosti, až u protinožců by z něj zbyl jen zjednodušený zeměpis, trocha hydrografie a představ o atmosféře. Jinak by totiž počasí na scéně velmi brzy přestalo připomínat vývoj počasí na originálu. Celek je mimo jakoukoli představu - a to jsme se ještě nezmínili o relativistických efektech.

Modelování atom po atomu bylo mimochodem prakticky nemožné; statistická mechanika a aproximace musely stačit. Chaos a kvantové neurčitosti dělaly takový model principiálně nedosažitelným. Do hry vstupovaly i další a hlubší úvahy, ale při jejich popisu jazyk naprosto selhává.

Budiž řečeno, je to jen mýtus, že taková stvoření si utvářela svůj osud sama.

Ale přesto, jak nádherným nástrojem byl tvořivý systém! Prakticky z ničeho mohl vyvolat k životu celé světy a lidi, jejich vývoj, život, ekologii, vědomí, dějiny, celé časové linie. Nemuseli být částečnými nedokonalými kopiemi něčeho "reálného" a protřpět své zmražené životy, dokud se nad nimi uzlina neslitovala a nezrušila je. Ve skutečnosti ani nemuseli být odvozeni z "vnějšku". Mohly to být výtvořiny představivosti - třeba pohádkové světy, kde vládli shovívaví bohové a magie. Logika jejich hraničních podmínek vždy způsobila, že se vyvíjeli odpovídajícím způsobem a cítili se v nich doma.

Systém vytvářející jednotlivé varianty reality byl nejsilnějším nástrojem vůbec kdy zhotoveným pro zkoumání umění, vědy, filosofie a pro jejich pochopení.

Tak se stalo, že se Christian Brannock ocitl živý a mladý ve světě, který k tomu účelu Gaia a Poutník vybrali.

Stál v zahradě, byl jasný slunečný den a váł vlahý větřík. Byla to přísně vedená zahrada s cestičkami sypanými šterkem, nízko přistřiženými keři, růžemi a liliemi v geometricky uspořádaných záhonech kolem mechem vroubeného kamenného jezírka, kde plavaly zlaté rybky. Ze tří stran ji svíraly cihlové zdi porostlé břečťanem a kovaná vrata v nich vedla na trávník. Na čtvrté straně stál bílý dům klasických proporcí s břidlicovou střechou ve stylu, který mu připadal staromódní. Kolem bzučely včely. Z jívky, která se nakláněla přes zeď, se ozývalo cvrlikání ptactva.

Přímo k němu šla žena. Měla květované šaty, volnou sukni i rukávy, v hlubokém výstřihu na prsou jí visela kamej, měla ozdobné střevíčky a slunečník, který byl také spíše módním než účelovým doplňkem, stavěl jeho jednoduchý oblek z třicátého století do jakéhosi barbarského protikladu. Byla vysoká a měla hezkou postavu. Přes dojem, jaký dělal její oděv, kráčela pružně. Jak se blížila, rozeznal pod mahagonovými vlasy vyčesanými do výšky hezkou pravidelnou tvář.

Přistoupila k němu, zastavila se a podívala se mu zpřímá do očí. "Benveni, kapita Brannock," pozdravila ho. Měla tichý a melodický hlas.

"Uch, brýden. Slečno - hm -," zarazil se.

Na tvářích jí vyrazil ruměnek. "Omlouvám se, kapitáne Brannocku. Zapomněla jsem a použila angloštinu - angličtinu mé doby. Byla jsem..." Zaváhala. "Byla jsem seznámena s vaší a nakonec my oba známe současný jazyk."

Cítil se jako ve snu. Rozhodl se mluvit tak suše, jak jen mohl, a doufal, že tak získá nějakou oporu. "Takže vy pocházíte z mé budoucnosti, že?"

Přikývla. "Narodila jsem se o dvě stě let později než vy."

"To znamená osmdesát nebo devadesát let po mé smrti, správně?" Všiml si, že jí přes tvář přeletěl stín. "Promiňte," vyhrkl. "Nechtěl jsem vás přivést do rozpaků."

Obrátila se k němu. Byla naprosto klidná, dokonce se trochu usmívala. "To je v pořádku. Oba víme, kým jsme a kým jsme bývali."

"Ale..."

"Ano. Ale..." Zakroutila hlavou. "Je to divný pocit být... zase zpět... takhle."

Rychle získával jistotu a přizpůsoboval se situaci. "Vím. Mám v tom určité zkušenosti." Ovšem světelné roky daleko, v soustavě hvězdy, kde sídlila Alfa. "Nebojte se, brzy vám to bude připadat zcela přirozené."

"Už jsem tu jednou byla, když jsem to byla ještě já. Ale i tak... být mladá," zašeptala, "ale pamatovat si dlouhý život, umírání..." Nechala slunečník vypadnout z ruky bez povšimnutí a podívala se na své ruce. Probírala se prsty. "Pamatuji se, jak jsem se ke konci ohlédla a pomyslela si: To bylo všechno?"

Chtěl vzít její ruce do svých a utěšit ji, ale rozhodl se, že moudřejší bude říci jen: "No, nebylo to všechno."

"Ne, samozřejmě ne. Alespoň pro mne to neskončilo stejně jako pro všechny, kdo kdy žili. Když bylo mé vyčerpané tělo bezbolestně zlikvidováno, matrice mé osobnosti byla přenesena..." Zvedla oči. "Ale my si nedovedeme opravdu vzpomenout, jaké to bylo, že?"

"Můžeme se těšit na návrat."

"Ach ano. Ale zatím..." Protáhla se, rozhlédla se kolem a vzhůru, nasála vzduch a konečně jí na tváři vykvetl úsměv. "Začíná se mi to líbit. Už ano." Změřila si ho. Byl štíhlý, svalnatý, světlovlasý a na tváři se mu zračila rozvaha. Z modrých očí svítil humor a mluvil zvučným barytonem. "Chci si to užít."

Vesele se zašklebil. "Díky. Potěšení na mé straně. Mohu se vás pro začátek zeptat na jméno?"

"Promiňte!" vykřikla. "Myslela jsem si, že jsem na setkání připravena. Ale... zhmotnila jsem se... s vědomím své role a tohoto prostředí a celou dobu od té chvíle jsem si vše v duchu opakovala, a teď, když se to opravdu stalo, mi všechny ty plány nějak vypadly z hlavy. Jsem - ne, byla jsem - ne, jsem Laurinda Ashcroftová."

Podal jí ruku. Po krátkém zaváhání ji stiskla. Uvědomil si, že na sklonku jeho života se už toto gesto začalo vytrácet. "Předpokládám, že o mně víte dost," řekl, "ale já o vás a vaší době nevím nic. Když jsem opustil Zemi, všechno se strašně rychle měnilo a pak jsem ztratil kontakt." Po čase jeho osobnost na vlastní přání splýnula s vyšším vědomím a on od té doby neměl žádné další informace týkající se pozemských dějin.

"Vydal jste se ke hvězdám téměř okamžitě po svém přenesení do matrice, že?" zeptala se.

Přikývl. "Proč čekat? Vždycky jsem chtěl letět."

"A jste rád, že jste to udělal?"

"Rád není to pravé slovo." Dvě nebo tři sekundy mu trvalo, než správně zformuloval odpověď. Vyjadřování pro něj bylo velmi důležité; býval inženýrem a občas skládal písně. "Přesto jsem rád, že jsem zde." Znovu se krátce ušklíbl. "V tak příjemné společnosti." Ale přesto doufal, že se dokáže jasně vyjádřit. Měli by se společně snažit objevovat navzájem své duše. "A přinesu zpět do své existence něco nového. Najednou si uvědomuji, jak člověk může novým způsobem ocenit, co je tam venku." Slunce, světy, na některých z nich je život ještě krásnější, ohnivé mlhoviny, nekonečno vířící v hrdle černé díry, galaxie marnotratně rozeseté po vesmíru, jemné a vznešené časoprostorové struktury - vše, co nemohl jako člověk nikdy poznat, protože žádný organický tvor nemohl cestovat na takové vzdálenosti.

"Zatímco já se rozhodla zůstat na Zemi," poznamenala. "Připadám vám asi krotká a bez fantazie, že?"

"Ani v nejmenším," přiznal. "Zažila jste taková dobrodružství, jaká jste si přála."

"Jste laskav, že to říkáte." Odmlčela se. "Znáte Jane Austenovou?"

"Proč? Ne, myslím, že ne."

"Spisovatelka z počátku devatenáctého století. Vedla klidný život, nikdy se moc nevzdalovala od domova a zemřela mladá. Přesto prozkoumala lidi takovým způsobem, že se jí nikdo nevyrovná."

"Rád bych si od ní něco přečetl. Možná, že teď budu mít možnost." Chtěl ukázat, že není žádný - "technosuchar" bylo slovo, které stvořil hned na místě. "Ale četl jsem hodně, zvlášť na kosmických výpravách. Hlavně poezii. Homér, Shakespeare, Tu Fu, Basho, Bellman, Burns, Omar Chajjám, Kipling, Millayová, Haldeman..." Zvedl ruce a rozesmál se. "Toho si nevšimněte. Bylo to jen pár prvních jmen, která jsem vytáhl z klobouku, abych se mohl pochlubit."

"Máme toho na vzájemné seznámení hodně, že? Ale já se vám vlastně ani nevěnuji. Pojdte dovnitř, odpočiňte si a vyprávějte."

Vzal jí slunečník, pak si vzpomněl na historická dramata, která viděl, a nabídl jí rámě. Pomalu procházeli mezi záhony květin. Vítr se utišil, ptáci zpívali a slunce vysávalo barvu z růží.

"Kde to jsem?" zeptal se.

"A kdy?" odpověděla otázkou. "V Anglii uprostřed osmnáctého století, na panství v Surrey." Přikývl. Opravdu hodně četl. Ztichla, zamyslela se a pak pokračovala. "Gaia a Poutník se rozhodli, že tento klidný koutek bude pro naše seznámení nejlepší."

"Opravdu? Obávám se, že jsem mimo jako žába na klávesnici."

Usmála se, ale pak vážně pokračovala: "Řekla jsem vám, že jsem byla seznámena s prostředím. Budeme navštěvovat jiné světy - jak si vyberete. Vysvětlím vám, co dělala celé ty roky, alespoň pokud vím. Není toho mnoho. Neviděla jsem jiné její světy. Vy mne povedete."

"Myslíte proto, že jsem zvyklý na podivná prostředí a tvrdé chlapy? Už jsem se dostal do křížku s přírodou, na Zemi i ve vesmíru. Ale v dobrém."

"Bylo to nebezpečné."

"Možná, ale nikdy zhoubné."

"Vyprávějte," vybídla ho.

Vešli do domu a posadili se v přijímacím pokoji. Otevřená okna hleděla do zeleného parku, kde se pásli jeleni; opodál bylo vidět došky pokryté selský domek, jeho přístavby a okraj pole. Mezi obrazy, lepty, knihami a dvěma bustami stál stylově vyřezávaný nábytek. Dovnitř vstoupila služebná nesoucí na podnosu čaj a sušenky. Byla přítomností cizince zjevně šokována, ale snažila se to skrýt. Když odešla, Laurinda vysvětlila Christianovi, že majitelé domu, Londýňané, kteří jej používali jako letní sídlo, jej na dovolenou půjčili své přítelkyni, výstřední slečně Ashcroftové.

Tak byly vytvořeny okolnosti a vzpomínky. Byl to ten případ, kdy Gaia přímo zasáhla do okolností a událostí v modelu. Christiana napadlo, jak často to asi dělá.

"Ve vyšších společenských třídách se určitá výstřednost téměř očekává," poznamenala Laurinda. "Ale když jste žil, tak jste prostě mohl být sám sebou, ne?"

V následující hodině z něj všechno vytáhla. Narodil se v Zukon Ethnate v Beringské Federaci a často se tam vracel, dokud byl živ, kvůli divočině v rezervacích, osamělosti horských vrcholů a klidným, nespěchajícím a prostě mluvícím lidem. Jeho národ byl jinak úspěšný a pokrokový, udržoval víc kontaktů s Asií a Pacifikem než uvádající následnické státy na východě a na jihu. Směrem přes pól se sbližoval s obnoveným společenstvím v Evropě, kde Christian získal část svého vzdělání a trávil většinu volného času.

Patřil do doby nezkrotných kontrastů, v němž Společenství národů udržovalo nejistý mír. V mládí, kdy se z okamžitého nápadu zapojil do Vyjednávací služby, dvakrát na vlastní oči viděl ozbrojená střetnutí. Později se běžnou normou stala stabilita především díky vzrůstajícímu vlivu sítě umělé inteligence. Většina jejich myslících jednotek propojených jako neurony, aby vytvořily mozky vhodné pro řešení všech možných situací, už překročila možnosti lidských myslí. Přesto téměř nikdo necítil potřebu soutěžit s nimi. Bylo to spíše partnerství. Nové mozky chtěly radit, ale nadvládaje nezajímala.

Christian, dítě lesů, moří a vysočin, dědic staré civilizace, vyrůstal uprostřed jejich postupných úspěchů. Na

dovolenou se vždy vracel na Zemi. Tady byla jeho rodina, přátelé, lesy, v nichž se mohl toulat, čluny, v nichž mohl plout, písňe pro hezké chvíle a sklenice k přípitkům. (Byly tu i hroby, které mohl navštěvovat - o své ženě se Laurindě zmínil jen letmo, zemřela dřív, než se technologie paměťových matric stala dostupnou.) Vždy se však vracel zpět do vesmíru. Od doby, kdy poprvé uviděl hvězdy z kolébky stojící pod cedry, ho volaly. Stal se inženýrem. Pracoval s lidmi, ale i s myslícími stroji a některé se staly v určitém smyslu jeho přáteli. Za desítky let sehrál vedoucí role v takových akcích, jako bylo zastřešení Kopernikova kráteru, Obytný asteroid, vesmírná elektrárna na antihmotu a nakonec i Velký sluneční laser pro vypouštění kosmických lodí. Brzy potom jeho tělo zemřelo, bylo už staré a jeho dny byly sečteny; doba jeho myslí však sotva začala.

"Krásný život," zašeptala Laurinda. Pohlédla ven na krajinu, kde se prodlužovaly stíny. "Ráda bych věděla, zdali by neudělali lépe... kdyby nám dali srub ve vaší divočině."

"Ne, ne," zaprotestoval. "Tady je to pro mne nádherně nové a osvěžující."

"Snadno můžeme jít jinam, víte. Můžeme si vybrat jakékoli místo a čas, které Gaia vytvořila včetně těch, které historie nezná. Vytáhnu amulet, kdykoli si budete přát."

Tázavě pozvedl obočí. "Amulet?"

"Vám to neřekli? Neinformovali vás? Jsou to takové přístroje. Vy máte také jeden a můžete mu dávat příkazy, kam si přejete být přenesen."

Přikývl. "Chápu. Zmapuje emulovanou osobnost do jiného prostředí."

"Samozřejmě k tomu jsou potřeba vhodné úpravy. Ve skutečnosti se pro vás musí v mnoha případech aktivovat zvláštní prostředí. Většina z nich je uložena v pohotovostním režimu už dlouhou dobu. Troufám si říct, že Gaia pro nás mohla zařídit, abychom se jen silou přání dostali tam, kam potřebujeme, a vyvolala je pro nás. Ale vnější ovladač je lepší."

Zamyslel se. "Ano, myslím, že chápu proč. Kdybychom měli nadpřirozené schopnosti, nebyli bychom opravdu lidští, že? A hlavním cílem přece je, abychom byli." Naklonil se dopředu na židli. "Jste na řadě. Vyprávějte mi o sobě."

"Ach, je toho příliš mnoho. Ne o mně, já nikdy neudělala nic tak obdivuhodného jako vy, ale o době, kdy jsem žila. Vše, co změnilo naši planetu po tom, co jste ji opustil..."

Narodila se zde v Anglii. V té době to byla slabě osídlená provincie Evropy. Byla to tichá země ('ospalá', jak řekla), oddaná vzpomínkám na minulost. Tvůrčí činnost nebyla mrtvá, to ne; ale umění se poměrně ostře dělilo na revoluční vzpurné formy klasických směrů a snažení vyrovnat se s objevy přicházejícími z hvězd. Estetika, kterou umělá inteligence vyvíjela pro sebe, zastínila obě tyto školy. Přesto v nich Laurinda aktivně pracovala.

Navíc v souvislosti se svou prací hodně cestovala po Zemi. (Tou dobou se tvořivá práce stala pro lidi výsadou, kterou si mohli zasloužit jen talentem a energií.) Byla prostředníkem mezi dvěma druhy bytostí. Znamenalo to znát lidi v nejrůznějších společnostech a pomáhat jim, aby se s jejich touhami počítalo. Například navrhovaná stanice pro kontrolu zemětřesení by změnila krajinu a narušila chod společnosti; dalo by se tomu zabránit nebo ne, jaké kulturní úpravy bude třeba udělat? Většinou však radila a pomáhala vyděšeným a duchovně zbloudilým jedincům.

O svém soukromém životě mluvila ještě mlhavěji než on, ale získal dojem, že byl celkem šťastný. Neměla děti, ale pokud se tím mlčky trápila, sdílela stejný osud s mnoha dalšími ve světě s regulovanou porodností; on sám měl jen syna. Milovala Zemi, její slávu a vzpomínky na ni, každý hezký výtvar své rasy. Na konci smrtelného života se rozhodla zůstat na planetě v novém kovovém těle. Sloužila dál jako předtím, až později začala toužit po něčem lepším a vstoupila do vědomí, které se mělo stát Gaiou.

Napadlo ho, že už chápe, proč byla vybrána ke vzkříšení, aby se z nespočetných milionů, které spojoval stejný osud, právě ona stala jeho společníci.

Nahlas řekl: "Ano, ten dům se k vám hodí. A ke mně také, i když se to možná nezdá. Jsme tady oba dva doma víc, než by byl každý z nás v přirozeném období toho druhého. Krása a mír."

"Není to ráj," odpověděla vážně. "Uvědomte si, že tohle je právě osmnácté století, tak dokonale vytvořené, jak jen Gaia mohla zrekonstruovat historii, která k němu vedla. Sledovala vývoj a prováděla nutné změny, když se události vyvíjely jinak, než odpovídalo kronikám a archeologii. Služebnictvo je mizerně placené, podvyživené, zakřiknuté, až servilní. Američtí kolonisté si drží otroky a chystají se ke vzpouře. Na druhé straně Kanálu nechává prohníla monarchie Francii vykrváčet, což přinese skutečně strašlivou revoluci a bude následovat čtvrt století válek."

Pokrčil rameny. "No, lidské vlastnosti nikdy nezahrnovaly zdravý rozum, že?" Měl na mysli inteligentní stroje.

"U několika lidí ano," namítla. "V každém případě se tomu alespoň přiblížili. Gaia si myslí, že byste se měl s některými setkat, abyste si uvědomil, že si nehrála jen kruté hry. Pozvala jsem (ve vzpomínkách, s nimiž se zrodila) tři z nich dnes na večeri. Trochu to naruší jejich životopisy, ale Gaia to může později opravit, pokud bude chtít." Laurinda se usmála. "Budeme muset požádat amulet, aby vám opatřil správný večerní oblek a paruku."

"A vy mi musíte zajistit pořádné školení, tím jsem si jist. Kdo to bude?"

"James Cook, Henry Fielding a Erasmus Darwin. Myslím, že to bude hezký večer."

Mořeplavec, spisovatel a polyhistor, tři drobné zářivé drahokamy z pokladu, který Gaia hlídala.

Poutník vyvolal další druhotnou osobnost a připravil ji na průzkum Země.

On, jeho primární já, zůstane na hoře v těsnějším spojení s Gaiou, než bylo možné přes mezihvězdné vzdálenosti. Slíbila, že ho provede celou databází svých pozorování pořízených na planetě za mnoho milionů let. Dokonce i pro ně to byl obrovský úkol. Při rychlosti jejich myšlenek bude vyžadovat téměř plné soustředění a týdny vnějšího času. Jen malý zlomek jejich vědomí může zůstat stranou pro něco jiného - mnohem menší v něm než v ní, protože její intelekt je o

tolik větší.

Řekla mu, že doufá, že právě tímto spojením, tím téměř přímým otevřením všeho, co kdy vnímala, by se mohl dopracovat k pochopení, proč má být Země ponechána ohnivému peklu. Ve hře bylo mnohem víc než jen vědecké znalosti, které se nedaly získat jinou cestou. Samy události prohloubí vnímání a osvětlí problémy pro galaktický mozek, jako to velká dramata nebo symfonie kdysi dokázaly udělat pro lidi. Ale Poutník musí vstřebat obrovský průřez minulostí, než sám ucítí pravdu v tom, co řekla o budoucnosti.

Měl své pochybnosti. Rád by věděl, zdali její lidské složky, měla jich víc než jakákoli v jiná uzlina, ji nezatížily city posílenými celými věky úvah, které mohly způsobit posun v jejím uvažování. Přesto souhlasil s její nabídkou. Byla v souladu s účelem, který ho sem přivedl.

Zatímco bude takto zaměstnán, Christian bude zkoumat její skutečné i vysněné světy a další podobný vyslanec bude zkoumat současný fyzický svět planety. Ve druhém případě bude nejvhodnějším postupem vypustit správnou sestavu molekulárních konstruktérů, které přivezl s sebou, a nechat je rozmnožit. Až budou jejich počty dostatečné, postaví (nechají vyrůst nebo vypučet) flotilu miniaturních robotických lodí, které se rozletí do světa a budou k němu vysílat pro podrobné studium podle jeho uvážení vše, co jejich čidla zjistí.

Gaia ho přesvědčovala jinak: "Pokud se vydáš na cestu osobně s nějakou mou menší částí jako průvodcem, měl by ses seznámit s planetou rychleji a důkladněji. Mnohé tu nemá obdoby. Mohlo by ti to pomoci pochopit, proč si přeji, aby vývoj pokračoval nerušeně ke svému přirozenému závěru."

Přijal. Zjistit hloubku jejích myšlenek bylo koneckonců součástí jeho mise. Pak by se snad Alfa a ostatní mohly pustit do opravdového dialogu a dosáhnout dohody - ať už bude jakákoliv. Kromě toho mohl své vyšetřovatele vypustit později, pokud by ho tato výprava zklamala.

Proto se zeptal: "Jaké potíže mohu očekávat?"

"Hlavně počasí," přiznala. "Jak se zhoršují podmínky, obrovské bouře vznikají prakticky bez varování. Rychlá eroze může změnit krajinu téměř přes noc, objevují se sesuvy půdy, záplavy, na pobřeží náhle vznikají smršť. Nepokoušela jsem se sledovat vše podrobně. Takový objem dat bych ani nezvládla, navíc se hlavně zajímám o biologické jevy."

Znovu prošel v paměti poslední zprávy, které posílala ke hvězdám. Znely zlověstně. Rozkvet přírody, který následoval po zániku lidstva, byl už vzdálen megaroky. Země se pekla pod pokrývkou mraků. Pyšné vrcholy hor byly stejně pusté jako zde nad Duhovým jezerem, po sněhu a ledu zbyly jen nejasné geologické stopy. Kromě vod a pár ostrovů, na nichž se ještě držely malé primitivní druhy, byly tropy sterilní pouště. Prach a písek nesený větry horkými jako dech pece obrousily jejich hory. Pouště zasahovaly daleko na sever a jih, útočily na stepi, vysoušely údolí a postupovaly dál do kopců. Tu a tam přežil kus džungle nebo bažina bičovaná přívaly dešťů nebo zahalená v horké, tiché mlze, ale ne nadlouho. Jen ve vyšších zeměpisných výškách se udržely příznivé podmínky. Klima v Arktidě sahalo od floridského - podle vzpomínek Christiana Brannocka - až ke chladnému v horách. Na jih od ní za morem ležel široký světadíl, jehož severní části připomínaly Severní Afriku. Zde ležely poslední oblasti, kde se udržel život v hojném množství.

"Opravdu bys nechtěla vidět, jak vše začíná znova?" zeptal se jí Poutník přímo.

"Stará Země žije v mé databázi a modelech," odpověděla Gaia. "Nemohla bych něco takového zanést do těchto už existujících systémů a čekat, jak se to vyvine, protože ani já, ani žádný jiný konečný mozek něco takového dobře nechápeme. Změnit běh událostí by znamenalo navždy ztratit znalosti, které se jistě ukáží jako velmi důležité."

Poutník se udržel a nepřipomněl jí, že život, který by dobýval opět pohostinný svět, by se také nedržel snadno předvídatelných cest. Věděl, že by odsekla, že pokusy takového druhu byly prováděny na neúrodných planetách syntetickými organismy. Zdálo se mu divné, že necítí sentimentální pouto k matce lidstva. Její bytost obsahovala osobnosti mnoha a mnoha jedinců, kteří se brouzdali bosi chladnou ranní rosou, slyšeli šepot lesních stínů a viděli vlny běžící od obzoru k obzoru po polích obilí i světla a lesk velkých měst. U kořene přání vrátit Zemi zase mládí, které se probudilo v jejich družících mezi hvězdami, bylo spíše citové pouto než vědecká nebo technologická výzva.

Ted' se rozhodla ukázat mu, proč by měla zvítězit smrt.

Než s ní navázal kontakt, udělal nezbytné přípravy na cestu. Gaia mu nabídla rychlé obratné letadlo, které bylo schopné přistát na ploše jednoho metru a nepohnout ani lístečkem. On dodal cestujícího.

Přivezl s sebou několik těl různých typů. Vybral takové, které bylo schopné pracovat nezávisle na něm a používat vlastní inteligenci. Gaia mohla vyčlenit pro řízení letounu nepatrnou část své pozornosti; pokud s ní měl projít celou historii planety, nemohl obětovat pro svého vyslance nic.

Stroj, který si vybral, se s ním nemohl srovnávat. Nikdy by nemohl používat tak velkou paměťovou matici, aby se dostal na jeho duševní úroveň. Jeho mozek si můžete představit asi na úrovni vzdělaného člověka. Do této mysli Poutník okopíroval tolik své osobnosti, kolik jen mohla pojmut - byl to jen nejhrubší náčrtek, všeobecná představa o situaci, neúplná a zkreslená jako náš mýtus. Přesto měla určité rezervy, ke kterým mohla v případě nutnosti sáhnout. Vzhledem k tomu, že byla pro dané okolnosti nejvhodnější, převládala v ní osobnost Christiana Brannocka.

Takže si můžete, pokud chcete, představit muže znovu zrozeného v těle z kovu, silikátů, uhlíku a jiných sloučenin, elektřiny a dalších sil, fotonů, částic a kvantových proudů. To samozřejmě neovlivnilo jen jeho vnější zjev a schopnosti, ale i jeho vnitřní život. Vášně mu nebyly cizí, zdaleka ne, ale lišily se od těch, které patří masu a krvi. V mnoha ohledech se lišil od dlouho mrtvého smrtelníka víc než jeho model ve světech, které stvořila Gaia. Prvnímu z nich budeme říkat Brannock a druhému Christian.

Měl tělo přibližně lidských rozměrů a tvarů. Bylo matně modrošedé a mělo čtyři ruce. Dolní pár rukou mohl podle přání změnit na nástroje. Podobně mohl přizpůsobit nohy podle potřeby a vysunout tenkou třetí nohu jako oporu nebo ukotvení. Klenutá záda ukrývala jaderný energetický zdroj a další orgány. Jeho hlava měla tvar nahoře zaobleného válce. Čidla v ní a v celém zbytku těla nebyla nijak nápadná, ale dávala mu přehled o celém okolí. Místo obličje měl

holografickou obrazovku, na které si mohl vytvořit jakýkoliv obraz. Také mohl vydávat zvuk o jakémkoli knitočtu, viditelné světlo, infračervené a krátkovlnné rádiové signály pro spojení na krátkou vzdálenost nebo jako aktivní čidla. Paměť, z níž mohl rychle vyvolat jakákoliv data, odpovídala jedné z dřívějších velkých knihoven.

Nemohl by zpracovat tato data, pochopit je a posoudit rychleji než lidský génus. Měl i jiná omezení. Ale konečným nikdy se nečekalo, že bude pracovat samostatně.

Brzy byl připraven k odletu. Představte si, jak s náznakem úsměvu říká Poutníkovi: "Adiós. Drž mi palce."

Poutník mu odpověděl... duchem nepřítomen. Právě začal navazovat kontakt s Gaíou.

Brannock proto nastoupil na palubu letadla v jakémsi tichu. Letoun vypadal jako malé chvějivé zářící kopí. Základní konstrukční materiál připomínal pramének kouře. Většina nepatrné hodnoty byla obětována pro vytváření sil a schopností, s nimiž ho Gaia neseznámila. Přesto by tento stroj ohrozil jen víchr neobvyklé síly a nejspíš by takovému nebezpečí stejně dokázal uniknout.

Uvnitř se Brannock uklidnil. Poutník trval na ručním ovládání pro případ nouze, i když souhlasil, že takový případ pravděpodobně nenastane. Gaia zařídila nutné úpravy. Před Brannockem se třpytila nehmotná souprava přístrojů, jejichž údaje mohl odečítat, a knoflíků, které mohl ovládat dotekem nebo myšlenkou. Klesl do náručí silového pole a nechal ji řídit. Letoun se nehlučně vznesl, pak klesl pod mraky a vydal se beze spěchu na cestu ve výši pět set metrů nad úpatím hor.

"Sleduj Poslední reku k moři," požádal Brannock. "Během přistání jsem na ni měl krásný výhled."

"Jak si přeješ," souhlasila Gaia. Používali zvukové signály, on mužský hlas, ona - snad předpokládala, že by mu dal přednost - hluboký ženský. Jejich rozhovor neprobíhal přesně tak, jak je zde popsáno. Měnila kurs a on sledoval proud lesknoucí se v hluboké zeleni Údolí hojnosti pod stříbřitě šedou oblohou. "Podle plánu, jak víš, nejdřív obletíme Arktidu. Připravila jsem si okruh, který by ti měl zajistit reprezentativní ukázky její biologie. Na zastávkách můžeš provádět průzkum do takové hloubky, jak potřebuješ, a kdybys chtěl zastavit někde jinde, můžeme to zařídit také."

"Díky," řekl. "Chceš mi poskytnout jakousi výchozí informaci, je to tak?"

"Ano, protože zde jsou podmínky pro život nejvhodnější. Až budeš připraven, vydáme se dál na jih kraji se stále drsnějším klimatem. Poznáš, jak se život přizpůsobil. Mnohé případy jsou opravdu velmi zajímavé. Ani galaktický mozek by nemohl soupeřit s tvořivostí přírody."

"Ano, jistě. Chaos, složitost... pár těchto případů jsi nám popsala, že?"

"Ano, ale rozhodně ne všechny. Stále objevuji další. Život se stále vyvíjí."

Přizpůsobuje se zhoršeným podmínkám, pomyslel si Brannock. Ale přesto vymírá druh za druhem. Cítil se jako v zadní linii bitvy s armádami pekla.

"Chtěla bych, abys to pocítil tak plně, jak jen můžeš," řekla Gaia. "Ponoř se do toho, pokus se vcítit do všech jemností."

Je to tragédie, pomyslel si. Ale tragédie byla uměním, možná nejvyšším, kterého lidstvo kdy dosáhlo. A v Gaie mohlo zůstat mnohem víc z lidské duše, než v kterékoliv jiné z ostatních inteligencí.

Uchovala se v ní potřeba soucitu, hrůzy a katarze? Co se vlastně dělo v jejích modelech?

Christian měl za úkol to oblevit. Pokud bude moci.

Brannock sám byl dostatečně lidský, aby se vzepřel. Ukázal na zemi pod sebou, kde řeka plynula kaňony mezi pobřežními vrchy, aby zavlažila bohaté lesy a louky, než dospěla k zátoce, nad níž se vznášely tisíce křídel. "Chceš se dívat na ten zápas až do konce," řekl. "Život chce žít. Jakým právem chceš stavět své přání proti němu?"

"Právem vědomí," prohlásila. "Spravedlnost, soucit a touha existují a mají smysl jen pro bytost, která má vědomí. Nevyužívali snad lidé svět vždy tak, jak se jim hodilo? Když se přírodě konečně dostalo ochrany, bylo to jen proto, že se lidé tak rozhodli. Hlasují pro znalosti a pochopení, které můžeme získat my."

Nesměle se v něm mihla otázka: A co její citové potřeby?

Letoun se náhle prudce naklonil. Obrat vtačil Brannocka hluboko do silového pole, které ho drželo. Uslyšel, jak řve a kvílí vzduch kolem. Zátoka se blížila stále rostoucí rychlostí.

Astronaut, který přežil srážky s meteory a radiační bouře, protože byl dost rychlý, se v něm probudil a začal jednat. Okamžitě si vyžádal optické zvětšení a ohlédl se, aby zjistil, v čem je problém. Pohled, který zachytil, než mu zmizel za obzorem, ho donutil vykřiknout. "Tááhle!"

"Co je?" zeptala se Gaia a hnala se kupředu.

"Tam vzadu. Proč od toho utíkáš?"

"Co myslíš? Tam není nic důležitého."

"Čerta starýho! Mám pocit, že se zahlédla líp než já."

Gaia zpomalila let teprve tehdy, když se vznášela nad pláží a divoce útočícím příbojem. Měl silné podezření, že to udělala proto, aby rozptýlila dojem naléhavosti a aby ochotněji přijal její závěry.

"Tak dobře," souhlasila po chvíli. "Zahlédla jsem nějaký objekt. Co myslíš ty, žeš viděl?"

Rozhodl se neodpovědět přímo - alespoň dokud se nepřesvědčí o její dobré vůli. Čím víc informací měla, tím snáz by ho oklamala. Dokonce i pouhý zlomek jejího intelektu stál výše než jeho vlastní. Ale on měl své měřítko a k tomu tvrdou hlavu.

"Nejsem si jist, ale nepřípadalo mi to nebezpečné. Co kdybys mi řekla, co to bylo a proč jsi utekla?"

Povzddechla si? "V této fázi poznávání bys nic nepochopil. Spíš by sis to chybně vyložil. Proto jsem ustoupila."

Člověk by napnul všechny svaly, Brannockův systém pokračoval plným pohotovostním režimem. "Když dovolíš, posoudím možnosti svého mozku sám. Buď tak laskavá a vrať se."

"Ne. Slibuji, že ti to vysvětlím později, až uvidíš víc."

Až uvidí víc iluzí? Může mít pro něj v zásobě spoustu triků. "Jak si přeješ," řekl Brannock. "Zatím zavolám"

Poutníkovi a dám mu vědět." Vyslanec Alfy si ponechával malou část vstupů otevřenou vnějším podnětům.

"Ne," odmítla Gaia. "Zbytečně by ho to rozptylovalo."

"To si rozhodne sám," namítl Brannock.

Vypukl spor.

Gaia málem vyhrála. Kdyby se cele soustředila na útok, provedla by ho tak rychle, že by Brannock ani nikdy nezjistil, že byl přepaden. Ale jako vždy při pozorovacích jednotkách rozmístěných kolem celého světa a přívalu jejich dat byla zapojena jen její část. Možná také čas od času sledovala, - prostřednictvím vnitřních kvantových přesunů - jak si vedou Lorinda a Christian. Ale její většina byla zaměřena na kontakt s Poutníkem. Nemohla jej přerušit, aniž by okamžitě nevzbudila podezření. Spíše musela vynaložit výjimečně chytré úsilí, aby před ním skryla, že se děje něco nečekaného.

Navíc se nikdy nesetkala se stvořením, jakým byl Brannock, s lidskou mužskou agresivitou a lidskými reflexy astronauta spojenými s vyspělou technologií a kouskem nesmrtelného poslání Alfy.

Cítil, jak podpurné pole sílí a tuhne, aby mu zabránilo v pohybu. Do jeho mysli vtrhl příliv připomínající delirium. Člověk by si myslel, že to je nějaké umrtvení. Brannock se nad tím nepozastavil. Reagoval na její úder okamžitě. Byl rychlý jako stroj a dravý jako tygr a na kritickou milisekundu ji vyvedl z rovnováhy.

Přes tmu a hučení v hlavě vyrazil kupředu. Rukama trhal světelnou hru řídících signálů. Nečekala, že budou muset vzdorovat útoku. Nemohl sice násilím převzít řízení, ale mohl slepě ničit.

Bíle se rozzářily elektrické oblouky. Světla zablikala a zhasla. Přívod energie pokračoval a letoun zůstával ve vzduchu. Jeho složitější funkce byly v troskách. Tanec atomů, energií a vln ztratil řád.

Pouta držící Brannocka povolila. Padl na podlahu. Noc v jeho hlavě ustoupila. Byl otřesen, smysly v jednom zmateném víru. Do náhlé anarchie všeho kolem zařval: "Stop, ty děvko!"

"Jistě," odpověděla Gaia.

Později si uvědomil, že si udržela část vlády nad letounem. Než jí v tom mohl zabránit, poslala jej střemhlav dolů a pak vypnula hlavní zdroj. Všechna silová pole zanikla. Vítr rozlomil vrak letadla na kusy. Zřítily se do příboje. Vlny je chvíli převracely, pár jich hodily na pláž a zbytek nechaly spodním proudům.

Zatímco stroj se řítí dolů a rozpadal se, Brannock sebral všechny své síly a skočil. Odraz ho vynesl ven a po dlouhém oblouku skončil v hluboké vodě. Když dopadl, vystříkla do výšky voda s bílou tříští. Ale na písčité dno dopadl bez poškození.

Nepotřeboval dýchat, proto zůstal pod vodou. Ze šoku se vzpamatoval dřív než za sekundu. Zmítán ozvěnou vln potřeboval několik minut na zvážení situace.

Gaia se pokusila jej přemoci. Silové pole začalo tlumit procesy v jeho mozku a překrývat je vlastními obrazy. Potlačil je na poslední chvíli.

Takové schopnosti nemohla v minulosti potřebovat. Vynalezla tedy a instalovala toto zařízení zvlášť pro něj. To naznačovalo, že byla rozhodnuta v nějaké fázi cesty je použít. Když zahlédl něco, o čem nevěděla, a odmítl se nechat oklamat, dohnal ji k útoku dřív, než byla připravena. Když vše selhalo, poslední síly zaměřila na jeho zničení.

Tak daleko zašla, tak zoufale jednala, protože chtěla skrýt před hvězdami obrovské tajemství.

Ve svých úvahách objevil chybu. Nepoužila vše, co měla za lubem. Naopak, měla celou planetu pozorovatelů a robotů, které mohla povolát. Některý z nich sem už jistě letí maximální rychlostí, aby se ujistil, že zemřel - nebo, pokud ještě žije, aby ho zlikvidoval. Pak nakrmí Poutníka povídačkou, která skončí politováníhodnou nehodou daleko nad oceánem.

Brannock byl těžší než voda, takže se vydal po svažujícím se mořském dně do hlubin.

Objevil hromadu úlomků sopečných skal, zalezl do lávové bubliny, stočil se do klubička a vůlí ztlumil s ve systémy, jak jen mohl. Doufal, že její agenti ho přehlédnou. Ani jejich množství, ani citlivost jejich čidel nebyly nekonečné. Bylo by správné, kdyby Gaia - která nemohla sledovat jeho únik, protože ztratila spojení s čidly, když se letoun rozpadal - dospěla k závěru, že mořské proudy odnesly jeho roztržštěné zbytky pryč.

Po třech dnech a nocích ho jeho vnitřní hodiny vzbudily.

Věděl, že musí být stále opatrný. Ale pokud Gaia nesledovala toto místo mnohem pečlivěji, než předpokládal, - protože Poutník s ní propojený by si mohl všimnout, že se soustřeďuje na malý kousek planety - mohl se nyní vydat na cestu. Jeho elektronické smysly by ho varovaly před každým robotem, který by se objevil v jeho blízkosti, i kdyby byl příliš malý, aby byl vidět očima. Zdali by s ním mohl něco udělat, byla jiná otázka.

Nejdřív prohledal okolí. Gaiiny roboty odstranily trosky, které našly, ale většina z nich byla rozeseta po dně. Zřejmě nepovažovala za účelné či bezpečné je vyhledat. Téměř všechny byly ve skutečnosti šrotem. Jen pár jednotek bylo celých. Ta, která ho zajímala, měla tvar malé kovové koule. Vyhledal ji pomocí magnetické indukce. Vynesl ji na břeh na místo kryté stromy před pozorováním ze vzduchu a začal ji studovat. Nástroji na rukou prohledl její (mýtické) obvody a rozhodl, že se jedná o paměťovou banku. Kódování bylo podobné řešení Poutníka. Vytáhl z ní informace a uložil je do své databáze.

Sadu jazyků. Lidských jazyků, i když o žádném z nich nikdy neslyšel. Ano, velmi zajímavé.

"Ty lidi bych měl sehnat," zamumlal. V samotě větru, moře a divočiny opět sklouzl do starého zvyku hlasité samomluvy. "Asi nebudu mít jinou příležitost. Pro Poutníka by to byla zajímavá novinka." Tedy kdyby se vrátil nebo se alespoň k němu dostal na dosah své vysílačky.

Vydal se pěšky na cestu podél pobřeží směrem k zátocě, kam ústila Poslední řeka. Možná, že tam bude to, co viděl, nebo alespoň nějaké stopy.

Nebyl si jist, všechno se semlelo moc rychle, ale měl dojem, že to byla loď.

dokončení příště

přeložil Stanislav Švachouček

1

Poul Anderson

Genesis dokončení

(ikarie 1997/07)

Obsah první části: V daleké budoucnosti lidstvo osídlilo vesmír a dalo vzniknout síti umělých inteligencí, které vytvořily po celé galaxii rozsáhlou myslící superstrukturu. Jedna z těchto inteligencí sídlí i na kolébce lidstva, na planetě Zemi, a nese název Gaia. Její nejbližší soused Alfa si všimne, že v historicky blízké době hrozí Zemi smrt v žáru inflace Slunce, a vyšle na Zem svou část, Poutníka, aby od Gaiy zjistil, proč nehodlá podnikat kroky k záchraně zbytků života na Zemi. Poutník přeneše část svého vědomí do dvou těl. Jedno z nich je lidské a rozmlouvá s Gaiou v nejrůznějších simulovaných obdobích pozemské historie, zatímco druhé, robotické tělo je na stopě tajemství, které hodlá Gaia udržet i za cenu násilí - na Zemi totiž dosud žijí lidé, byť na civilizační úrovni rovnající se ranému středověku. Jedním z těchto lidí je námořní kapitán Kaleva, který se mezitím se svou lodí a s kněžkou Ilyandi blíží k arktickému sídlu Gaiy, aniž by měl o její existenci potuchy.

7

Tři dny - staré pozemské dny dlouhé čtyřicet hodin, plné chladného slunečního svitu, občas s přehánkami, které postříbřily pastviny a keře vláhou, setkání s lidmi, večerním zpěvem v normanském kostele, prohlížení budov a knih, dlouhých hovorů i kamarádkého mlčení - mezi nimi vytvořily pouto přátelství. V Christianovi se začal probouzet ke Gaie laskavější cit. Oživila Laurindu a ta byla její částí tak, jako on patřil do Poutníka a Alfy. Mohl snad být zbytek Galiných výtvorů špatný?

Bezpochyby ji vybrala a vše naplánovala, aby v něm vyvolala právě tuto reakci. Zdálo se, že to nevádí.

Ani primitivní podmínky osmnáctého století jim nevařily. Jejich každodenní zážitky byly něčím novým a osvěžujícím, často důvodem k smíchu. Důstojně se rozloučit a odejít do svého pokoje bylo pro Christiana každý večer těžší.

Ale oba měli své poslání; on měl zjistit, co se vlastně v této realitě děje a pak podat hlášení Poutníkovi; ona měla vše vysvětlovat a zdůvodňovat tak dobře, jak jen smrtelník může. Stejně jako on si pamatovala, že bývala součástí uzliny. Vzpomínka byla pro oba stejně mlhavá a útržkovitá, spíše pocit než něco s určitým tvarem a jménem, spíše jako odlesk dávného zjevení. V omezené, ale upřímné a přirozené rovině smrtelníka mluvila jménem pozemské uzliny.

V jedné věci si rozuměli beze slov. Velmi málo mluvili o účelu svého setkání a jednoduše se těšili ze svého okolí a jeden z druhého až do čtvrtého rána. Obvyklý pocit povinnosti možná probudilo počasí. Vítr útočil v poryvech na dům a hvízdal za okny oslepenými deštěm, ven se nedalo vyjet ani kočárem. Ani oheň nedokázal uvnitř domu zahnat zatuchlý chlad. Nad stolem prostřeným ke snídani se útulně chvělo světlo svíček, stříbrné přebory a porcelán se leskly, ale v každém rohu číhaly temné stíny.

Usrkl poslední doušek kávy, položil šálek a ukončil řeč, kterou právě pronášel: "Ano, měli bychom raději začít. Nemám žádnou jasnou představu, co hledat. Ani sám Poutník ne." Gaia o mnoha věcech mluvila příliš mlhavě. Takže Poutník s ní nyní (ať už "nyní" znamenalo cokoli) setrval v kontaktu a snažil se získat celkový kosmický pohled na - kolik milionů let na této planetě.

"No, svůj úkol znáš," odpověděla Laurinda. "Máš zjistit povahu Gaiy aktivity a co znamená po morální stránce - v lidském smyslu slova." Narovnála se na židli. Její hlas zněl rozhodně. "My modely jsme lidské. Myslíme a jednáme, můžeme cítit radost i bolest stejně jako lidé."

Poslechl náhlý impuls, byl to jeho oblíbený zvyk, jak zkusit oživit náladu. "A tvořit nové generace," dodal, "stejně jako lidé."

Její hezká tvář zčervenala. "Ano," řekla. Rychle se opravila. "Samozřejmě tady jsou většinou... jen databáze. Nebo přesněji archivy. Mohli bychom začít návštěvou některých rekonstrukcí."

S úlevou se usmál. "To by se mi líbilo. Máš nějaký návrh?"

Nadšeně kývla. "Co Akropolis v Aténách? Když byla nová? Klasické civilizace mě vždycky fascinovaly." Potřásla hlavou. "Vlastně, zajímají mě pořád."

"Hm." Promnul si bradu. "Podle toho, co jsem se učil za svých časů, byli tihle staří Řekové stejně prohnání, nesvorná a krátkozraká smečka politické zvěře jako každý, kdo zmanipuloval volby nebo utlačoval slabšího souseda. Nefinancovaly snad Atény stavbu Parthenonu vyvlastněním pokladu Delské ligy?"

"Byli to lidé," zašeptala tak tiše, že to v hluku bouře málem přeslechl. "Ale co udělali..."

"Jistě," odpověděl. "Souhlasím. Pojďme."

Na pohled vypadaly amulety jako dvoucentimetrová kolečka, která si uživatel pověsil na prsa pod oděv. Ve skutečnosti - v nezávislé skutečnosti - to byly jemné ale výkonné programy s vlastní inteligencí. Christian by rád věděl, do jaké míry je měla pod svým vlivem Gaia a jak důkladně ho sledovala.

Bezmyšlenkovitě uchopil Laurindu za ruku. Jejich prsty se propletly. Přesto se dívala přímo před sebe do

mihotajících plamenů a vyslovila příkaz.

Neucítili sebemenší náznak pohybu. Okamžitě se ocitli na horkým sluncem zalitých širokých mramorových schodech pod nebem bez mráčku. Z nestrmějšího nepoužívaného svahu kopce se tichem vznášela vůně tymiánu, který nepoznal dobrodiní včel ani ruce, které by ho trhaly. Dole se rozprostíralo město, střechy, do nichž se opíralo slunce, otevřená tržiště a chrámy zdobené sloupů. Christian měl pocit, že v čistém vzduchu téměř dokáže rozeznat obličej soch.

Po nějaké době se návštěvníci vydali mlčky nahoru, šli ruku v ruce k místu, kde Nike Apteros měla svou svatyni lemovanou okřídlenými bohyněmi Vítězství. Jejich roucha se vlnila v pohybu, který neviděl, a ve větru, který necítil. Jedna z nich si zavazovala sandály...

Dlouho se zdrželi u Propylea, jeho portik, iónských a dórských sloupů, maleb, votivních desek v Pinakotéce. Cítili, že by rádi zůstali i po setmění, ale všechno na ně ještě čekalo. Barvy plály...

Kamenné květiny a dívky v Erechteu...

Christian vždy myslel na Parthenon jako na vzácnou starožitnost; tak vypadal na obrázcích a modelech, které viděl, zatímco rozbořeně, chemicky nahlodené zbytky jen vyvolávaly soucit. Když mu nyní stál tvář v tvář, objevil jeho rozměry a hmotnost. Z červených, modrých a pozlacených vlysů křičel život; v přítmi uvnitř se krása soustředila v obrovské Feidiově Aténě.

Později stál s Laurindou na Stěně Kimonu nad Asklépiem a Dionýsovým divadlem. Zapadající slunce změnilo město v bludiště stínů a z východu dýchl chlad. Předtím když promluvili, téměř šeptali. Nyní cítili, že mohou mluvit otevřeně a nahlas, ale potřebovali to?

Zakroutil hlavou. "Úžasné," poznamenal, protože nemohl najít žádný ani z poloviny odpovídající výraz. "Neuvěřitelné."

"Stálo to za všechny ty křivdy, války a agónii," zamumlala. "Nebo ne?"

Na chvíli se takové upřímnosti zalekl. "Nečekal jsem, že to bude takové, hm, veselé - ne, tak barevné."

"I tehdy se budovy malovaly. To se ví."

"Ano, já to taky věděl. Ale byli si učenci jisti, o jaké barvy šlo?"

"Málokdy, kromě případů, kde se zachovaly nějaké stopy. Většinou to asi Gaia jen odhadla. Myslím, že hlavně se to týká soch. Psaná historie zachovala například jen velmi stručný popis Atény." Laurinda se odmlčela. Její pohled zabloudil k horám. "Ale tohle všechno - vzhledem k informacím, které měla, ke schopnosti je vyhodnotit a k pochopení myšlení jejich tvůrců - je jistě nejvěrnější rekonstrukce. Nebo alespoň ta nejméně chybná."

"Možná zkoušela různé varianty. Chceš se podívat?"

"Ne, myslím, že ne. Leda kdybys chtěl ty. Bylo to úchvatné, že?" Zaváhala. "Kromě toho..."

Přikývl. "Jo." Gestem objal tiché nehybné město dole pod nimi a posvátná místa kolem. "Je to strašidelné. V nejlepším případě něco jako muzeum. Obávám se, že k našemu úkolu to nemá přímý vztah."

Podívala se mu do očí. "Ke tvému úkolu. Já jsem jen - vlastně nejsem ani tvůj průvodce. Jsem Gaiin hlas? Ne, ani to, spíš jen podtón hlasu." Na rtech jí zahrál smutný úsměv. "Obávám se, že hlavním důvodem mé nové existence je dělat ti společnost."

Rozesmál se a podal jí ruku, kterou pevně stiskla. "Vaše společnost mne velmi těší, excentrická slečno Ashcroftová."

Její úsměv roztál a zazářil. "Díky, laskavý pane. Jsem ráda, že jsem zase... naživu... dnes. Co uděláme teď?"

"Navštívíme nějakou živou historii, řekl bych," navrhl. "Což třeba helénské státy?"

Zatleskala. "Za Perikla?"

Zamračil se. "No, nevím. Peloponéská válka a mor - a do toho cizinci jako my, barbari, ty navíc ještě žena, asi by nás nepřijali moc nadšeně, co?"

Zaslechl, jak potlačila zklamání a znovu se začala těšit. Takže kdy a kde?"

"Co takhle Aristotelova doba? Pokud se pamatují, tehdy byl v Řecku mír, i když za hranicemi řádl Alexandr a společnost se pomalu stávala kosmopolitní. Také méně patriarchální. Aristoteles mě v každém případě vždy zajímal. Svým způsobem byl jedním z prvních vědců."

"Nejdřív bychom se měli trochu informovat. Ale zatím si skočíme domů na šálek dobrého horkého čaje!"

Vrátili se do domu ve stejnou chvíli, kdy ho opustili, aby zbytečně neděsili sluhy. Ukázalo se, že nedostatek soukromí a únava je nutí mluvit jen o všeobecných věcech. Ale i to bylo v pořádku; povídalo se jim hezky.

Další ráno bylo krásně. Šli do zahrady a usadili se na lavičku u jezírka s rybičkami. Na květinách, jejichž křehká krása se probudila se slunečním svitem, se třpytily kapičky deště. Nikdo nebyl v dohledu ani v doslechu. Tentokrát oslovil amulety Christian. Najednou ucítil na krku tíhu a slova zněla podivně. Nemusel je vlastně říkat nahlas, ale pomáhalo mu to zformovat myšlenky.

Odpověď vstoupila přímo do jejich mozků. Bez nějakého určitého důvodu si ji představil pronášenou suchým profesorským tenorem:

"Jen helénské prostředí překlenuje mnoho generací. Zahrnuje období, které máte na mysli. Začalo přibližně roku 500 starého letopočtu, model bude historicky tak věrný, jak je to jen možné."

Ale všichni, kteří tenkrát žili, se už ztratili v toku historie, pomyslel si Christian. Kromě několika, kteří se objevili v kronikách, musí být všechno obyvatelstvo znovu stvořeno v představivosti Gaiy, kterou povedou znalosti a logické úvahy; a těch pár známých osob bude muset být vyrobeno úplně znovu včetně pečlivě vymyšlených DNA.

"Úsek musel být revidován," pokračoval amulet.

Pokud by byla ponechána sama sobě, historie by se brzy odchýlila od dokumentů a později i od archeologických nálezů, pomyslel si Christian. Gaia něco podobného viděla mnohokrát: přepsala program, události, vzpomínky, osobnosti, těla, zrození, život, smrt a nechala jej běžet, dokud znovu nedošlo k odchylce. Znovu a znovu. Ráno se náhle ochladilo.

"Při každé takové příležitosti se můžeme hodně poučit," prohlásil amulet. "Situace se jevila jako uspokojivá až do doby, kdy nevyhnutelně dozrála makedonská hegemonie. Pak byl úsek ponechán, aby se vyvíjel dál bez zásahů. Přirozeně nepokračoval shodně s historickou skutečností. Nenarodili se ani Aristoteles, ani Alexandr. Místo nich se objevil poměrně realistický dobyvatel, který se dožil zralého věku a zanechal po sobě poměrně dobře fungující říši. Přesto ale měl v mládí řeckého učitele, který byl Platónovým žákem."

"Kdo to byl?" zeptal se Christian vyschlým hrdlem.

"Jmenoval se Eumenes. V mnoha ohledech se podobal Aristotelovi, ale byl silněji empiricky orientován. Tak to bylo naplánováno."

Jak měl vypadat Eumenes bylo tedy zvlášť nařízeno. Proč?

"Pokud se tam objevíme a setkáme se s ním, neovlivní to následné události?"

"Pravděpodobně ne v podstatném rozsahu. Pokud ano, nebude to vadit. Původní úsek je uložen v databázi Gaii. Vaše návštěva vlastně způsobí reaktivaci."

"Tohle asi není, co hledáš," zašeptala Laurinda do prázdna. "Co to vlastně bylo? Co se v tom světě stalo?"

"Jednalo se o experiment zkoumající možnost zavedení vědeckotechnické revoluce obdobné revoluci ze sedmáctého století se souvisejícím sociálním vývojem, který by mohl podpořit vývoj stabilní demokracie."

Christian se násilím vytrhl z narůstajícího pocitu úzkosti. "Uspěl?" zeptal se vyzývavě.

Následovala klidná odpověď. "Přejete si jej prostudovat?" Christian neočekával, že se bude muset krotit. Asi po minutě ucedil slovo za slovem: "Ano. Myslím, že by to bylo užitečnější, než setkání s tvým filozofem. Můžeš nám ukázat výsledek pokusu?"

Laurinda se připojila: "Ach ano, vím, že to nemůže být jediný jednoduchý obrázek. Ale mohl bys nás zanést k okamžiku, který nám dá správný dojem - něco typického - jako, hm, král Jan v Runnymedu nebo Alžběta první, když pasovala Francise Drakea na rytíře, nebo rozhovor Einsteina a Bohra?"

"Výjimečná možnost se nabízí v roce odpovídajícím vašemu roku 894," odpověděl mu amulet. "Jako vhodné místo navrhuji Atény. Varuji vás, je to nebezpečné. Mohu vás chránit nebo přemístit zpět, ale lidské jednání je ve své podstatě chaotické a vývoj této situace se dá předvídat mnohem hůře, než v jiných případech. Mohlo by se mi to vymknout z rukou."

"Já jdu," odsekl Christian.

"Já taky," přidala se Laurinda.

Zamračil se na ni. "Ne. Slyšela jsi. Je to nebezpečné."

Naprosto klidně prohlásila: "Pro mě je to nutné. Uvědom si, že zastupuji Gaii."

Gaii, která nechala vše zajít do slepé uličky.

Přesun.

Na okamžik se na sebe podívali. Věděli, že amulety promění jejich oblečení v něco vhodnějšího. Laurinda něla na sobě šedou halenu staženou páskem, která jí sahala do půli stehů, punčochy, boty a vlasy zatočené v pletencích jí kryl šátek. Christian byl oblečen v tunice, kalhotách a botách ze stejně hrubého materiálu, po boku se mu houpala pochva s nožem a přes rameno měl přehozenou ručnici s dlouhou hlavní.

Pohled na okolí jimi otrásl. Stáli na Propylaeu, které bylo stěží víc než jen hromadou zpřevracených kamenů a úlomků soch. Partenon byl zničen o něco méně, ale jeho zizvená tvář obroušená počasím, byla tu a tam záplatována cihlovou zdí, z níž čněly hlavně zrezivělých děl. Vše ostatní bylo v troskách. Erechteum vypadalo jako vykopávka. Dole pod nimi hořelo město. Kouřem, který začernil oblohu a útočil na jejich čich, ho téměř neviděli. Slyšeli hukot požárů a střelbu.

Po velkém schodišti vyběhla z kouře černovlasá žena. Byla mladá, neupravená, ušpiněná, zoufalá a v cárech. Za ní se objevil muž, ramenatý blondák v kožešinové čepici, špinavém červeném plášti a kožených kalhotách. Pod hustým knírem se nehezky šklebil. Byl ozbrojen, měl vražedně vypadající velký nůž a v pravé ruce ručnici.

Žena uviděla Christiana, který se před ní tyčil. "Voetho!" vykřikla. "Onome Theou, kyrie, voetho!" Zakopla o schod a upadla. Její pronásledovatel se zastavil, a než mohla vstát, dupl jí botou na záda.

Díky amuletu Christian výkřiku porozuměl. "Pomoc, ve jménu Boha, pane, pomoc!" Letmo si pomyslel, že jazyk musí být degenerovaná řečtina. Muž na něj zavrčel a zvedl zbraň k rameni.

Christian neměl čas připravit si svoji. Ještě než cizinec dokončil pohyb, Christian se shýbl, chytil nějaký kámen - byl to úlomek mramorové hlavy - a hodil. Kámen zasáhl cizince přímo do nosu. Muž zavrával a jeho tvář se náhle změnila v rudou masku. Puška mu s rachotem upadla na schody. Zavyl jako zvíře.

S rychlostí, která mu byla v krizových případech vlastní, Christian zavrhl použití své ručnice. Už předtím si všiml zvláštní konstrukce jejího závěru. Možná by nebyl schopen vystřelit dost rychle. Vytáhl nůž a vrhl se kupředu. "Uteč, ty svině, nebo tě rozpárám!" vykřikl. Slova zazněla v jazyce, kterým mluvila žena.

Muž zavrával, začal zvracet, pak se otočil a odklopýtal pryč. Kouř ho pohltil mnohem dřív, než dosáhl úpatí kopce. Christian se zastavil u ženina zhrouceného těla a vrátil nůž do pouzdra. "Pojď, sestro," řekl a nabídl ji pomocnou ruku, "Pojď s námi. Musíme najít nějaký úkryt. Mohlo by jich tu být víc."

Se zasténáním vstala, těžce se opřela o jeho paži a kulhala vedle něj k rozbité bráně. Její rysy prozrazovaly původ z

oblasti Středozemního moře, bezpochyby tu byla doma. Vypadala podvyživeně. Laurinda k ní přiskočila z druhé strany. Návštěvníci jí vedli k Parthenonu. Za rozmlácenými dveřmi byla tma a prázdno až na úlomky na podlaze. V případě nutnosti by se tu mohli bránit.

Christiana najednou něco napadlo a v duchu si pro sebe zaklel. Vyběhl ven pro zbraň, kterou nepřítel upustil. Když se vrátil, Laurinda seděla vedle ženy, objímala ji a snažila se ji utěšit. "Podívej, miláčku, s námi jsi v bezpečí. Neboj se. Postaráme se o tebe."

Uprchlíci k nim zvedla velké oči plné stínů. "Vy jste... andělé z nebes?" zamumlala.

"Ne, jen smrtelníci jako ty," odpověděla Laurinda v slzách. To nebyla pravda, pomyslel si Christian; ale co jiného mohla říci? "Ani nevím, jak se jmenuješ."

"Já jsem... Zoe... Comnenaina."

"A jak slyším z tvého hlasu, máš žízeň." Laurinda pozvedla hlavu. Její rty se pohnuly a vyslovily tichý povel. Na podlaze se objevil chladem orosený džbán. "Tady máš trochu vody. Napij se."

Zoe si zázraku nevšimla. Chytila nádobu a několika loky ji vyprázdnila. Pak ji postavila zpět a řekla, "Díky." Její hlas zněl dutě, ale znovu v něm zazněl tón síly a odhodlání.

"Kdo byl ten muž, který tě pronásledoval?" zeptal se Christian.

Přitáhla k sobě kolena, objala je rukama, zahleděla se před sebe a odpověděla mrtvým hlasem. "Vlámský voják. Vtrhli do našeho domu. Viděla jsem, jak ubodali mého otce. Pořád se smějí. Utekla jsem zadem. Myslela jsem, že se schovám na Akropoli. Sem už nikdo nechodí. Ten voják mě uviděl a rozběhl se za mnou. Myslím, že by mě zabil, až by se mnou byl hotov. I to by bylo lepší, než kdyby mne vzal s sebou."

Laurinda přikývla. "Invazní armáda," řekla stejně bezbarvě. "Dobyli město a teď rabují." Christian udeřil pažbou ručnice o dláždění. "Cožpak Gaia dovolí, aby tohle pokračovalo?" vykřikl.

Laurinda k němu pozvedla prosebný zrak. "Musí. Lidé musí mít svobodnou vůli, jinak to jsou jen loutky."

"Ale jak to mohli nechat dojít až sem?" trval na svém Christian. "Vysvětli nám to, pokud můžeš!"

Amulet odpověděl stejně neosobně jako předtím. "Helénské období vyvinulo vědecké metody. Ty společně s rozvojem obchodu a zeměpisných znalostí vedly k průmyslové revoluci a parlamentní demokracii. Ale ani věda, ani technologie nepřestoupily úroveň přibližně odpovídající vašemu osmnáctému století. Nerozumná sociální a finanční politika vedla ke krachu, diktatuře a válkám." Christian v úšklebku vycenil zuby. "To už jsem někde slyšel."

"Alexander Tytler to řekl v osmnáctém století," zamumlala Laurinda. "Žádná republika dlouho nepřežila období, kdy většina jejich občanů pochopila, že by mohli na základě výsledků voleb získat slušný příjem z veřejné pokladny." A hlasitěji ještě dodala: "Christiane, byli to jen lidé."

Zoe seděla schoulená, ponořená do svého smutku.

"Příliš to zjednodušujete," prohlásil hlas z amuletu. "Ale tohle není hodina dějepisu. Pro doplnění obrazu je třeba uvést, že technologické informace se nevyhnutelně rozšířily mezi bojechtivé barbary severní Evropy a západní Asie. Pokud pochybujete, zda jim vůbec mělo být povoleno existovat, uvědomte si, že obyvatelstvo uzavřené v malé oblasti kolem vnitrozemského moře nemůže modelovat žádný možný skutečný svět. Rozdrobené společnosti jihu nedokázaly změnit svůj charakter, získat nad ním převahu nebo je případně odrazit. Typické výsledky tohoto vývoje vidíte kolem sebe."

"Doba temna," poznamenal dutě Christian. "Ale co se stane dál? Jaké nové civilizace se tu objeví?"

"Žádné. Tento úsek za rok končí."

"Cože?" zalapal po dechu. "Katastrofou?"

"Ne. Program se zastaví. Model končí."

"Můj Bože! Milióny životů stejně skutečných jako... jako ten můj..."

Laurinda vstala a zvedla paže do zatuchlého vzduchu. "Takže Gaia věděla, že tato časová linie nepovede nikdy ke šťastnější budoucnosti?" vykřikla.

"Ne," řekl hlas v jejích hlavách. "Potenciál dalšího vývoje zde bezpochyby existuje. Zapomínáte ale na to, že i když jsou Gaia možnosti obrovské, nejsou nekonečné. Čím více pozornosti věnuje jedné historické linii, podrobnostem modelu planety stejně jako délce časového úseku, tím méně může dát ostatním. Přitom pravděpodobnost, že právě tato linie povede ke vzniku skutečně nového druhu společnosti, je příliš malá."

Laurinda pomalu přikývla. "Chápu."

"Já ne," odsekl Christian. "Snad jen to, že Gaia se chová nelidsky."

Laurinda potřásla hlavou a vzala ho za ruku. "Ne, to ne. Chová se jinak. Nastoupila po lidech. První umělé inteligence jsme přece postavili my." Po chvíli dodala: "Gaia není krutá. Vesmír často je, ale ona ho nestvořila. Hledá něco lepšího, než může zrodit slepá náhoda."

"Snad." Pohlédl na Zoe. "Podívej, musíme něco udělat pro tu ubožáčku. Pokud změníme historii, nevadí. Stejně má brzy skončit."

Laurinda polkla a otřela si oči. "Dopřej jí poslední rok v klidu," řekla do prázdna. "Prosím."

V místnosti u dveří se objevilo několik věcí. "Tady je jídlo, víno a čistá voda," řekl neslyšný hlas. "Poradte jí, aby se po setmění vrátila dolů, vyhledala pár přátel a přivedla je sem. Malá skupina skrývající se v těchto troskách má naději přežít, dokud útočníci nepostoupí dál."

"Nestojí za větší námahu, že?" otázal se Christian zahořkle. "Tobě ne."

"Přeješ si ukončit své vyšetřování?"

"Ne, zatraceně ne."

"Já také ne," přidala se Laurinda. "Ale až tu budeme hotovi, až uděláme pro to děvče alespoň něco, doprav nás domů."

V Anglii vládl mír. Obrovské bílé mraky čnely do výšky a slunce na jejich bocích kreslilo modravé stíny. Nalevo od polní cesty hořely květy máků ve zlátnoucím obilném poli. Napravo se táhly bohaté zelené louky, na nichž se pod rozsochatými duby ospale popásal dobytek. Muž a žena jeli bok po boku. Do tichého dusotu kopyt občas zaskřípalo kožené sedlo, sladký pach koní se mísil s ostrou vůní bylin a odněkud hvízdal kos.

"Ne, myslím že Gaia nikdy znovu nespustí program, který ukončila," podotkla Laurinda. "Ale to není horší než smrt a málokdy se umírá tak lehce."

"Ale to měřítko," protestoval Christian a pak si povzdechl. "Troufám si říct, že Poutník by mě označil za přílišně sentimentálního, a až se k němu připojím, budu s tím také souhlasit." Trpká ironie v jeho slovech naznačovala, že by to uvítal. Pak už nebude sám, nebude osamělým vtělením; splyne s mnohem větším vědomím, které zase bude pohlceno ještě větším.

"Bez Gaiy by tyto nespočetné životy, generace po generaci, nikdy nemohly existovat," poznamenala Laurinda. "Své nejhorší útrapy si na sebe přivolali sami. Pokud mají vůbec najít lepší cestu, něco opravdu lepšího, musí Gaia začínat stále znovu."

"Hm, nemohu si pomoci a musím stále myslet na všechny ty proroky a fantasty, kteří masakrovali lidi ve velkém, mučili je nebo posílali do koncentračních táborů, pokud jejich chování neodpovídalo jejich božským vnuknutím."

"Ne, ne. Tak to není! Cožpak to nechápeš? Dává jim svobodu a možnost stát se něčím víc."

"Mně se zdá, že nejdříve upraví parametry a hraniční podmínky tak, aby situace vypadala slibně, a pak teprve nechá pokus rozběhnout," zamračil se Christian. "Ale přiznávám, že nepovažuji za pravděpodobné, že by to dělala prostě jen z nudy a osamělosti. Vždyť by ji ostatní přivítali s otevřenou náručí. Možná, že nemůžeme pochopit její důvody, že na to prostě nestačíme. Třeba je vysvětlí Poutníkovi nebo přímo Alfě." Ovšem komunikace mezi hvězdami by si vyžádala nejméně desítky let.

"Chceš přesto pokračovat?" zeptala se.

"Řekl jsem, že ano. Čeká se to ode mne. Ale co ty?"

"Ano. Já ji tak nějak nechci zklamat."

"Jsem trochu na vahách, co zkusit teď. Nejsem si jist, že je rozumné, abychom svěřili rozhodnutí amuletům."

"Ale mohly by nám pomoci, poradit nám." Laurinda se nadechla. "Prosím. Kdyby ti to moc nevadilo, mohl by příští svět, kam se vydáme, být hezčí? Ta hrůza, kterou jsme viděli..."

Naklonil se a vzal ji za ruku. "Napadlo mě přesně totéž. Máš nějaký návrh?"

Přikývla. "Chrám v Yorku. Když jsem... byla naživu, byl v hrozném stavu, ale viděla jsem obrázky... a byl to ten nejhezčí kostel v roztomilém starém městě."

"Výtečný nápad. Žádný další kus mrtvého archivu, ale kompletní obraz včetně prostředí." Christian se zamyslel.

"Nejdříve se přirozeně poptáme, ale od oka bych řekl, že edwardovské období by se nám mohlo líbit. V Evropě mu říkali belle epoque."

"Výborně!" vykřikla. Už se jí zase začala zlepšovat nálada.

Přesun.

Přistáli v jižní lodi poblíž západního konce.

V kostele se modlilo málo lidí, byli rozptýleni spíše kolem oltáře. V přítomí pod barevnými skly oken a vzdušnou křížovou klenbou zůstal jejich příchod nezpůsobován. Okna mřící tímto směrem zářila mnohem jasněji - růžovou, zlatou, modrou a chladnou šedozelenou barvou Pěti sester - než nádhera na opačné straně; bylo červnové ráno. Vůně kadidla se proplétala zvukným zpěvem sboru.

Christian se zaposlouchal. "To je latina," zašeptal. "V Anglii v roce 1900?" Změřil si své a její oblečení. Jeho košili, kalhoty a kabát doplňoval klobouk s péry; Laurinda na sobě měla šaty až ke kotníkům, blůzu nabíranou u krku a krajkový čepeček; ale... "Ty šaty jsou taky divné."

"Pst," odpověděla Laurinda stejně tiše. "Počkej. Přece víme, že to není náš rok 1900. Může to být jediný Yorkský chrám v celé Gaie."

Koženě přikývl. Bylo jasné, že uzlina se nikdy nepokoušela o dokonalou kopii prostředí minulých dob - bylo to nemožné a naprosto nesmyslné. Často, i když ne vždy, vzala za výchozí bod nějaký přibližný model; ale vývoj nikdy nesměřoval ke stejnému osudu. Kde ležely kořeny tohoto dne?

"Zkus se uvolnit," naléhala Laurinda. "Je to krásné."

Snažil se, jak jen mohl, a římskokatolická ranní mše vnesla do jeho duše něco usmíření.

Po Nunc Dimittis, když knězi i laici odešli, mohli se oba volně procházet a vychutnávat krásu stavby. Když odcházeli, zastavili se na chvíli, aby se pokochali bohatě zdobeným žlutohnědým pískovcovým průčelím. Nebyl to žádný Parthenon; byl to jiný návrat stejného zázraku. Ale kolem ležel celý svět, který bylo třeba objevovat. Napůl s úsměvem, napůl s povzdechem se vydali na cestu.

Rozkošné úzké "brány" v brázděných zdech domů je přitahovaly. Ale nakonec si je získaly modernější stavby a ulice a hlavně lidé v nich. York bylo živé obchodní město, jádro země a národa. Vřelo a hučelo životem.

Úsměvy však pohasly. Naprosto nové prostředí by nepůsobilo tak cize jako tento poloviční domov.

Styl oblékání se výrazně nelišil od historických obrazů a dramat, ale nebyl stejný. Anglický hovor kolem nepatřil k žádnému z dialektů, které Christian a Laurinda znali, a stále častěji v něm zaznívala němčina. Malá lokomotiva s vysokým tendrem táhla vlak do stanice vystavěné v teutonském duchu. Po širokých silnicích nejezdily první automobily. Pohybovaly se po nich celé skupiny povozů tažených koňmi, ale chodníky byly čisté a pach hnoje slabý, protože zvířata na sobě měla jakési pleny. Vlajka nad poštovním úřadem se třepotala ve větru, na svatoondřejském kříži

se vypínala dvouhlavá zlatá orlice. Člověk s megafonem křičel na zástup, aby ustoupil stranou a uvolnil cestu vojenskému útvaru. Vojáci v modrých uniformách s puškami na ramenou rychle pochodovali podle německy vyštěkávaných povelů. Jednotliví vojáci, pravděpodobně na vycházce, byli všude. Kolem přeběhl chlapec, který s křikem nabízel noviny, a Christian zahlédl v titulcích slovo VÁLKA.

"Poslechni, amulete," zamumlal nakonec, "kde bychom dostali pivo?"

"Můžete jít do veřejného domu, pokud použijete vstup pro dvojice," odpověděl neslyšný hlas.

Takže ženám bez doprovodu nebyl povolen volný pohyb. No, pomyslel si Christian letmo, nebývalo to vlastně v edwardovském období běžné, alespoň v lepších putykách? Vývěsní štít vyčnívající z tudorovské fasády hlásal U JIŘÍHO A DRAKA. Táfovaná místnost uvnitř působila stejně anglicky.

Zákazníků tam bylo dost, hluku a tabákového kouře také, ale Christian a Laurinda si našli stůl v rohu, kde si mohli promluvit, aniž by budili pozornost. Pivo, které číšnice přinesla, bylo evropského typu. Neocenil ho, jak by si zasloužilo.

"Nemyslím si, že jsme našli svůj klidný hezký koutek," poznamenal.

Laurinda mu pohlédla přes rameno do dalek, kam ji nemohl následovat. "Povede se nám to někdy?" zeptala se. "Je to vůbec možné, pokud to bude lidský svět?"

Ušklíbl se. "Dobrá, tak se podíváme, jak to tu vypadá."

"Můžete si vyžádat podrobný popis, pokud si přejete," řekl hlas v jejich hlavách. "Bylo by lepší, kdybyste se spokojili jen s hrubým nástinem stejně jako poprvé."

"Abychom se nemuseli přetěžovat znalostmi o světě, který nikdy neexistoval," zamumlal Christian.

"Který nikdy nebyl naším," opravila ho Laurinda.

"Pokračuj."

"Tento úsek byl vytvořen od patnáctého století našeho letopočtu," řekl hlas. "Dostředné tendence byly zvoleny tak, aby uspěly a neselhaly jako ve vaší historii."

"Dostředné tendence?"

"Sněmy v Kostnici a později v Bazileji se snažily zhojit rozkol v církvi a reformovat ji. Zde se jim to podařilo. Vrátily biskupům část pravomocí, které za staletí přešly do rukou papežů, dosáhly smíření s husity a provedly řadu dalších důležitých změn. Důsledkem bylo, že nedošlo k odštěpení protestantů ani k náboženským válkám a církev zůstala protiváhou státu, která bránila vzniku absolutních monarchií."

"No, to je nádherné," zašeptala Laurinda.

"Teď už to tak pěkné není," namítl zachmuřeně Christian. "Co se stalo?"

"Jen ve zkratce. Tricetiletá válka se vyhnula Německu, a tak nedošlo k jeho dlouhodobému rozdělení na znesvářené státečky. V sedmáctém století se spojilo, brzy se stalo vládnoucí silou v Evropě a dalo se do tažení na východ a vytváření kolonií. Náboženské a kulturní rozdíly mezi Němci a Slovany se ukázaly jako nepřekonatelné. Jak sešněrované císařství provokovalo stále rostoucí neklid, stávaly se jeho metody tvrdšími a vyvolávaly další vzpoury. Zatím však zahrňovalo zevnitř, až se v dnešní době rozpadlo a Rusové postupují k Berlínu."

"Chápu. Co věda a technika?"

"Vyvíjely se pomaleji než ve vaší historii, i když jste si jistě všimli existence průmyslu založeného na využití fosilních paliv, a dosáhly přibližně lagrangeovské úrovně teorie."

"Doby plné dobrých nápadů byly právě tehdy, když se rozpoutalo peklo, že?" zamyslel se nahlas Christian. "Tahle Evropa neprošla agónií, ale objevila a vynalezla méně. Je to opravdu náhoda?"

"A co vláda?" zeptala se Laurinda.

"Nějakou dobu vzkvétaly parlamenty. Byly mocnější než králové, císaři a papežové," odpověděl hlas. "Ve většině západních zemí mají pořád ještě značný vliv."

"Jako zvířátka v zoo, vsadil bych se," zavrčel Christian. "Tak dobře, co dál?"

Gaia věděla. Christian přece seděl uvnitř modelu, který dovedla až ke konci už před mnoha tisíci let.

"Vědecký a technický pokrok pokračuje stále rostoucím tempem po dlouhé období všeobecného neklidu. A na konci..."

"To je jedno!" Zapomnění by bylo lepší než jaderná válka.

U stolu se rozhostilo ticho. Život, který naplnil hospodu hlukem, byl najednou vzdálený a neskutečný.

"Ještě nemusíme plakat," řekla nakonec Laurinda. "Ještě ne."

Christian se otrásl. "Evropa nikdy neznamenala celou Zemi," zavrčel. "Kolik světů vlastně Gaia vyrobila?"

"Mnoho," odpověděl mu hlas.

"Ukaž nám nějaký opravdu nám cizí. Pokud ovšem souhlasíš, Laurindo."

Pokrčila rameny. "Ano, samozřejmě." Po chvíli dodala: "Ale ne tady. Kdybychom zmizeli, vyděsilo by to ostatní. Mohlo by to změnit celou budoucnost."

"Stěží natolik, aby si toho někdo všiml," poznamenal Christian. "A vadilo by to vůbec dlouhodobě? Ale jo, jdem na to."

Vyšli ven mezi divy, které pro ně ztratily význam, až našli schody vedoucí na středověkou zeď. Odtud se rozhlédli po střechách, řecích a celém Yorkshiru. Viděli, že jsou sami.

"Teď nás můžeš vzít pryč," nařídil Christian.

"Neurčil sis žádný typ světa," ozval se hlas.

"Zkus nás překvapit."

Přesun.

Pod vysokou bleděmodrou oblohou vál mírný vlahý větřík. Nad širokou hnědou řekou čněl strmý sráz. Těsně u jeho stěny rostly vysoké stromy s bledou kůrou a stříbřitě zelenými listy chvějícími se ve vánku. Christian v nich poznal americké topoly. Byli nejspíš někde na Středozápadě. Pokud by s Laurindou stáli bez pohybu, neklidné stíny by je dokonale zamaskovaly. Na druhé straně se do dálky táhla pole, mezi obdělávanou zemí - hlavně tam rostla pšenice a kukuřice - se prolétaly cesty, pozemky byly rozděleny mezi malé farmy. Každá z nich se skládala z několika stavení, obytného domu, stodoly, občas i stáje nebo dílny. Linie střech pokrytých červenými taškami vedly v poněkud asijském stylu. Christian uviděl pár vozů tažených voly, na cestách několik jezdců na koních a dělníky na polích, ale na tak velkou vzdálenost nedokázal rozlišit ani barvu pleti ani jejich oděv. Nad vzdáleným obzorem se zvedal shluk věží, které také čímsi připomínaly Orient. Pokud patřily městu, muselo by být kompaktní, pečlivě uzavřené do sebe, ne rozplízlé po venkově.

Kolem vzdálenějšího břehu vedla cesta, po níž kráčel jakýsi průvod. V čele šel slon bohatě vystrojený stejně jako muž pod hedvábným přístřeškem na jeho hřbetě. Následovali jej mniši ve žlutých róbách a s oholenými hlavami, po stranách jeli muži na koních, kteří drželi tyče zdobené šarlatovými a zlatými praporky. Vítr přinášel slabý zvuk gongů a zpěv v molové tónině.

Christian luskl prsty. "To jsem ale hlupák!" zamumlal. "Dej nám dva dalekohledy."

Okamžitě je s Laurindou drželi v rukou. Byly z jeho doby. Vešly se do dlaně, ale promítaly obraz s libovolným požadovaným zvětšením a přitom neměly zvenčí žádné čočky, od nichž by se mohlo zrádně odrážet světlo. Několik minut se díval. Ano, vypadali docela jako Číňané nebo jako jejich potomci, i když poměrně dost lidí, které si prohlížel, v sobě mělo velký díl americké strohosti a vůdce na slonu měl kromě róby ještě i turban s péry.

"Jak je tu ticho," poznamenala Laurinda.

"Jste na samém vrcholu Velkého míru," odpověděl hlas z amuletu.

"Kolik takových dob vůbec bylo?" zeptal se Christian. "Kde, kdy a jaké?"

"Teď právě jste v Severní Americe ve dvacátém století podle vašeho letopočtu. Čínští mořeplavci dorazili k pacifickému pobřeží před sedmi sty lety a za nimi následovali kolonisté."

V tomhle světě, pomyslel si Christian, zůstaly Evropa a Afrika jen zeměpisnými obrysy obývanými nanejvýš několika primitivními kmeny, jinak byl kolem jen oceán. Zjednodušovat a zjednodušovat.

"Vzhledem ke vzdálenosti a nebezpečí, které museli překonat, se jednalo o pomalý proces," pokračoval hlas. "Zatímco osadníci vytlačovali nebo si podmaňovali domorodce všude, kde se usazovali, většina z nich zůstala svobodná dostatečně dlouho, zvládla technologii a vyvinula se u nich odolnost k zavlečeným chorobám. Nakonec obě rasy, které měly zhruba stejné výchozí podmínky, splynuly geneticky i kulturně. Kolonisté zmírnili divoké náboženství, s nímž se setkali, ale současně se z domorodých společností i leccos naučili. Vy teď vidíte výsledek."

"Budhismus?" zeptala se Laurinda tiše.

"Ovlivněný taoismem a místními kulty přírody. Je to harmonická víra bez sekt, kacířství a proniká celou civilizací."

"Všechno nemůže být jen čistá láska," namítl Christian.

"Rozhodně ne. Ale mír, který vybudoval císař Wei Zhi-fu, vydržel sto let a přečká ještě dvě stě. Pokud se rozhodnete cestovat, objevíte obrovské úspěchy v umění i společenském chování."

"A po dalších pár stoletích?" Laurindin hlas se nepatrně zachvěl. "Co potom?"

"Nevydrží to," prorokoval Christian. "Jsou to taky lidé. A dostanou se někdy - to mi řekni - k opravdové vědě?"

"Ne," přiznala Gaia. "Jejich přínos je v něčem jiném. Ale válečná éra, která přijde později, bude znamenat rozvoj obdivuhodné empirické technologie."

"Jaká éra?"

"Čína nikdy neuznala nezávislost, kterou vyhlásila tato země, ani neschvalovala zdejší míchání plemen. Objeví se militantní dynastie, která ovládne západní polokouli oslabenou náboženskými a světskými rozbroji, které nakonec vypuknou zcela otevřené."

"A pak zase padnou dobyvatelé. Pokud tomu ovšem neudělá Gaia konec dřív. Ona to občas dělává, že?"

"Všechny věci jsou konečné. A její výtvoři také."

Do nastalého ticha šelestilo jen listí.

"Chcete sejít do města a porozhlédnout se?" zeptal se hlas. "Mohla bych pro vás připravit setkání se známými osobnostmi."

"Ne," řekl Christian. "Alespoň zatím ne. Možná později."

Laurinda si povzddechla. "Raději bychom se měli vrátit domů a odpočinout si."

"A přemýšlet," dodal Christian. "Ano."

Přesun.

Slunce nad Anglií svítilo přívětivěji než v Americe. Zapadalo a jeho paprsky procházely okny, rozzářily dřevo, polaskaly mramor a kožené vazby knih, vybuchly duhou na broušeném skle a probudily vůni květin ve sklenici potpourri.

Laurinda otevřela zásuvku. Přetáhla řetízek svého amuletu přes hlavu a vhodila disk dovnitř. Christian mrkl, přikývl a následoval jejího příkladu. Zavřel zásuvku.

"Potřebujeme být chvíli sami sebou," řekla. "Nebyl to tak hrozný den jako předtím, ale jsem unavená."

"To je pochopitelné," odpověděl.

"A ty?"

"Bezpochyby bych brzy byl unaven taky."

"Tyhle světy - jsou jako sny, ze kterých jsem se probudila."

"Předpokládám, že potřebuješ určitý citový únik. Ne zbabělost, ne, jenom nutný dočasný odpočinek. Podělila ses s nimi o jejich bolest. Jsi příliš citlivá, Laurindo."

Usmála se. "Mýlíš se. Ještě se nechystám omdlít, alespoň ne dřív než ty."

"Pro Boha, ne."

Vzala ze skříňky křišťálové sklenice, nalila do nich z karafy připravené vedle a gestem ho pozvala. Portské je mazlivě pohladilo po jazyku. Zůstali stát a dívali se jeden druhému do očí.

"Snad by bylo příliš sebevědomé a pošetilé pokusit se hledat nějaký systém," nadhodila odvážně. "Tahle nahlédnutí do několika z kdoví kolika světů - každý stejně skutečný jako my..." Otrásla se.

"Mám takový pocit..." ucedil pomalu.

"Jaký?"

"Jen pocit, dohad, něco beze slov. Proč to vlastně Gaia dělá? Nemohu uvěřit, že to dělá jen pro zábavu."

"Já také ne. Ani já nevěřím, že by nechala dojít k tak hrozným věcem, kdyby jim mohla zabránit. Jak by mohl intelekt, duše jako její, stát jinde než na straně dobra?"

Christian si uvědomil, že si to Laurinda skutečně myslí; ale ona byla vtělení Gaiy. Nepředpokládal, že by to mohlo ovlivnit správnost jejího vědomého uvažování, na to ji už příliš dobře znal. Ale také to nedokazovalo skutečnou povahu a konečný záměr pozemské uzliny. Naznačovalo to jen, že za svého života bývala Laurinda Ashcroftová slušným člověkem.

Zhluboka se napila ze své sklenice a pak pokračovala: "Myslím si, že Gaia je ve stejném postavení jako tradiční Bůh. Je dobrá, a tak chce sdílet své bytí s jinými, takže je vytváří. Ale udělat z nich loutky, tupé automaty, by nemělo smysl. Musejí mít vědomí a svobodnou vůli. Proto jsou schopny hřešit a dělají to až příliš často."

"Proč je neudělala morálně silnějšími?"

"Protože se rozhodla udělat z nich lidi. A čím jiným jsme než specializovanými africkými opicemi?" Laurinda skončila téměř šeptem; zamyšleně pohlédla do sklenice s vínem. "Opicemi, které dělají nástroje, používají jazyk a mají sny; ale sny se mohou změnit v noční můry."

Rodokmen Gaiy a Alfý nezačínal u žádného zvířete, pomyslel si Christian. Lidské složky v nich už byly dávno pohlceny, zkroceny a přeměněny. Zmrtvýchvstání Laurindy a Christiana bylo nejspíš zcela výjimečným.

Nechtěl se jí dotknout, proto volil slova opatrně. "Tvůj názor dává smysl, ale obávám se, že některé otázky ponechává otevřené. Gaia přece zasahuje, znovu a znovu. Amulety to přiznávají. Když se modely příliš odchýlí od vytčené dráhy, mění je i lidi v nich." Až je nakonec úplně vypne, nedopověděl. "Proč to všechno dělá, jednu historickou poslušnost za druhou, pokus za pokusem - proč?"

Laurinda zamrkala. "Aby se co nejvíc dověděla o té naší podivné rase?"

Přikývl. "Ano, mám takový pocit. Dokonce ani ona, ani sám galaktický mozek, nedokáží vyjít z jednoduchých základů a vypočítat, kam vývoj situace lidi zavede. Lidské záležitosti probíhají chaoticky. Ale náhodné systémy mají své struktury, estimátory a podobně. Tím, že necháš věci, aby se prostě staly, projdeš nekonečně variací a můžeš objevit pár všeobecných zákonů, zjistit, které cesty jsou lepší a které horší." Naklonil svůj pohár. "Ale jaký to má smysl? Ve vesmíru už nejsou žádní další lidé. Nejsou tam už po - kolik to může být milionů let? Ne, pokud se nejedná skutečně o chorobnou zvědavost, nechápu, co tím sleduje."

"Já také ne." Laurinda dopila své víno. "Teď už se cítím opravdu velmi unavená."

"Já také." Christian se na chvíli odmlčel. "Co kdybychom si šli do večera zdřímnout? Pak si dáme k večeři nějakou specialitku a měli bychom mít jasnější hlavu."

Krátce mu stiskla ruku. "Tak na shledanou večer, drahý příteli."

Noc byla ještě mladá a vlhá. Měsíc v úplňku pokryl zahradu nepravidelnými skvrnami. Víno s sebou přineslo pocit štěstí jen s lehkým dotekem melancholie. Laurinda a Christian tancovali, společně si broukali valčík a šterk rytmicky skřípal pod jejich nohama. Pak si celí rozesmátí sedli u jezírka. Celou scénu zaplavovalo jasné světlo úplňku. Christian si už před chvílí opět navlékl na krk amulet a požádal ho o kytaru. Teď po ní sáhl. Nikdy v životě neviděl krásnější dívku, než jakou byla Laurinda v měsíčním světle. Zazpíval jí píseň, kterou složil kdysi dávno ještě jako smrtelník.

"Vílo, vílo, vílo má,
ved' mě k tanci do léta!
Život patří jenom nám,
a tak brzy odlétá.
Lkají housle o lásce, pláčí,
křičí, varují.

Až se rok setká s rokem a
štěstí se ti vymkne krokem,
peklo skýtá záruku.
Ale my si mužem stvořit nebe,
tančit spolu, i když zebe.
Jen chyť tu chvíli za ruku.

Proto budem tančit v trávě,
v minulosti zašlé slávy

za doprovodu větru, houslí
spoutání divnými kouzly.
Stačí jeden drobný pohyb,
jsi vítěz, dívko, tak mě polib!"

Náhle ji držel v náručí.

8

Na levém břehu, kde se vrchy nad řekou zvedaly nejvýše, byl strmý svah porostlý řídkým lesem. Kalava zavelel, aby člun zamířil k pobřeží. Otroci u vesel zamručeli a opřeli se do nich zdvojenou silou. Na jejich kůži se leskl pot a stékal v praménkách po napjatých provázcích svalů. Příd' zaskřípala na písčném prahu na mělčině. Kalava nařídil dvěma z námořníků, aby zůstali na hlídce u člunů a veslařů. Se zbylými čtyřmi a Ilyandi vystoupil na břeh a začal šplhat vzhůru.

Svah zdolávali pomalu, ale urputně. Na vrcholu se před nimi otevřel výhled, který u Ilyandi vyvolal povzdech a muže překvapil tak, že začali klít. Směrem k severu spadal svah ještě strměji, takže přes koruny stromů viděli až na dno údolí a naproti záplavu zelených a rezavých skvrn rostlinstva. Mezi tím řeka, která tekla z kopců ztracených v mlžném oparu a hor tyčících se za nimi, zářila jako tasená čepel. Ve výšce kroužili dva dravci a vyhlíželi kořist. Kolem obrovským oblakům se prodíraly paprsky světla a kreslily na jejich bílých tělech stíny připomínající vchody do jeskyň. Vzduch zde byl chladnější a vůně bylin dýchala pozeňáním.

"Je to pohádka, ano, je to nádherné jako legendární Západní království," vydechla Ilyandi nakonec.

V mužské suknici a vysokých kožených botách, které jako Vilku směla na cestách nosit, vypadala velmi stíhle. Vítr si pohrával s jejími krátkými kučery. Měděná kůže byla stejně vlhká a vydechovala stejný pach jako Kalavova černá, ale presto se Ilyandi nezdála víc unavená než její společníci.

Námořník Urko se zamračil na stromy a podrost, které je tísnily po obou stranách. Částečně volný byl jen pás, kudy cestovatelé přišli, snad díky nějakému dávnému sesuvu půdy. "Moc stromů," zabručel. Ve skutečnosti byl jejich postup i tak zápasem o každý krok. O lov, který byl na pobřeží snadný, se tady nemohli ani pokusit. Naštěstí byla řeka plná ryb.

"Až začneme kácet stromy, zlepší se to," zaduněl Kalavův hlas. "A jaké tu vyrostou farmy!" Pohroužil se do úvah o budoucnosti.

Pak ale věcně dodal: "Ale myslím, že jsme došli dost daleko, abychom si udělali představu o celé zemi. Ještě tři dny a pak bych přidal tak asi dva na cestu zpět po proudu. Kdybychom se zdrželi déle, měla by o nás posádka starost. Projdeme si to jen tady."

"Další lodě přivezou další průzkumníky," poznamenala Ilyandi.

"Ano. A já budu velet první z nich."

Z houští po pravé straně se v hučení větru ozval praskot a šustění. "Co to je?" vyštěkl Taltara.

"Nějaké velké zvíře," odpověděl Kalava. "Připravte se."

Námořníci se seřadili. Tři z nich opřeli kopí, která nesli, o zem; čtvrtý sňal z ramene luk a založil šíp. Kalava mávl na Ilyandi, aby si stoupla za ně a sám vytáhl meč.

Stroj vystoupil z křoví.

"Áááá!" zavyl Yarvonin. Upustil kopí, otočil se a chtěl se dát na útěk.

"Stůj!" houkl Kalava. "Urko, zastřel každého, kdo couvne! Pokud ho ovšem nezabiju sám... Zůstaňte na svém místě, vy zkurvysyni, a držte se!"

Stroj se zastavil. Po nekonečnou dobu mnoha úderů srdce se nikdo nepohnul.

Byl to strašlivý pohled. Byl o hlavu vyšší než něj vyšší z mužů, ale ta hlava neměla tvář, jen příšernou prázdnou masku. Po stranách těla vyrůstaly dva páry paží, spodní z nich byl podivně deformován. Zatímco cestovatelé přihlíželi, stroj vysunul kostnatou třetí nohu, aby se mu lépe stálo na nerovné zemi. Nedokázali říct, zdali byl nahý nebo oblečený v brnění, ale v plném denním světle měl barvu soumraku.

"Klid, chlapci, jen klid," nabádal muže Kalava se zaťatými zuby. Ilyandi vystoupila ze skrytu a připojila se k němu. Sestoupil na ni strašidelný klid a pocit odevzdanosti. "Má paní, co to jel" zeptal se Kalava prosebně.

"Bůh nebo posel bohů, myslím." Stěží jí rozuměl v hukotu větru.

"Démon," zasténal Eivala, ale neustoupil.

"Ne, nejspíš ne. My Vilku o těchto věcech něco víme. Ale, pravda, nechrlí plameny - nikdy mě nenapadlo, že v tomto životě některého potkám."

Ilyandi se zhluboka nadechla, krátce sevřela pěsti a pak popošla před muže. Dotkla se snítky tekutiny připnuté na prsou, zakryla si oči a na znamení úcty poklekla najedno koleno. Pak vstala a přistoupila před masku.

Stroj se nepohnul, ale promluvil hlubokým zvучným hlasem. Zvuky, které vydával, byly nesrozumitelné. Po chvíli přestal a pak promluvil znovu stejně cizím jazykem. Při třetím pokusu Kalava vykřikl, "Hej, to je ze Zářících polí!"

Věc se odmlčela, jako by přemýšlela o jeho slovech. Pak promluvila ulonalsky s přízvukem ze Sirsu. "Neboj se, nechci vám ublížit."

"Člověk ví málo, chápe ještě méně, proto se skloňme před moudrostí," odříkala Ilyandi. Otočila hlavu a vyzvala své společníky: "Odložte zbraně a vzdejte hold."

Neobratně uposlechli.

Na prázdném panelu zdobícím hlavu se objevila tvář muže. I když byl černý, jeho rysy nepřipomínaly nikoho

známého. Měl široký nos, plné rty, kulaté oči a silně-kudrnaté vlasy. Přesto tato ukázka magie lidí napůl ochrnuté zděšením poněkud povzbudila.

Ilyandi se tiše ale klidně zeptala: "Co po nás žádáš, pane?"

"Těžko říct," odpověděl cizinec. Po chvíli dodal: "Chaos kráčí světem. Já také... Můžete mi říkat Brannocku."

Kapitán sebral odvalu. "Já jsem Kalava, syn Kurvův z klanu Samayoki." Po straně pošeptal Ilyandi: "Nejmenuji tě, má paní, ale ne pro nedostatek úcty. Ať si svá kouzla vyzkouší na mně." Přestože neměl žádné genitálie, už o Brannockovi přemýšleli jako o muži.

"Můj pán nepotřebuje žádná jména, aby prosadil svou vůli," řekla Ilyandi. "Mne zovou Ilyandi. Lytinova dcera, narozena v klanu Ar-vala, teď Vilku pátého stupně."

Kalava si odkašlal a dodal: "S dovolením, pane, nepředstavíme zatím ostatní. Jsou i tak dost vyděšení." Uslyšel za zády zamručení a v duchu se usmál. Budou se stydět utéci. V jeho případě hrůza pomalu ustupovala zvědavosti.

"Vy tu nežijete, že?" zeptal se Brannock.

"Ne," odpověděl Kalava, "jsme průzkumníci ze zámoří."

Ilyandi se zamračila nad možným závěrem plynoucím z této otázky a obrátila se k Brannockovi: "Pane, nedopustili jsme se přestupku? Nevěděli jsme, že tato země je nám zakázána."

"Není," odpověděl Brannock. "Ve skutečnosti ne, ale..." tvář na obrazovce se usmála. "Pojďte, uklidněte se a pohovoříme si. Měli bychom si toho hodně vysvětlit."

"Mluví skoro jako člověk," zamumlal Kalava k Ilyandi.

Změřila si ho. "Pokud ty jsi člověk."

Brannock ukázal na velký starý zkroucený strom s mohutným baldachýnem listů. "Tam najdeme stín." Zatáhl třetí nohu a vykročil. Většinu naznačeného místa zabíral padlý kmen. Brannock se sehnul a odtáhl jej stranou. Takovou práci by nedokázala udělat celá Kalavova skupina. Nebyla to skutečně nutná práce, spíše marnotratná ukázka síly, která lidi opět povzbudila. Námořníci přesto usedli v malebném zátiší s nevyslovenými obavami. Kapitán, Vilku a cizinec zůstali stát.

"Vyprávějte mi o sobě," požádal Brannock mírně.

"Jistě víš všechno, pane," odpověděla Ilyandi.

"Řekněme, že všechno ne."

"Přeje si to," řekl Kalava.

Během krátké chvíle oba povzbuzování otázkami vyličili alespoň kostru celého příběhu. Brannock v duchu přikývl. "Chápu. Jste vůbec první lidé v této zemi. Ale u vás doma váš národ žije už dlouho, že?"

"Od nepaměti, pane," odpověděla Ilyandi. "Legendy ovšem tvrdí, že naši předkové přišli z jihu."

Brannock se opět usmál. "Bylo velmi statečné, že jsi mne takhle přivítala, hm, má paní. Ale přesto... svému příteli jsi řekla, že tvůj řád se už setkal s bytostmi mně podobnými."

"Ty jsi ji slyšel šeptat na vzdálenost patnácti kopí?" vyhrkl Kalava.

"Nebo nasloucháš našim myšlenkám, pane," doplnila Ilyandi.

Brannock zvažněl. "Ne. To ne. Proč bych jinak žádal, abyste vyprávěli svůj příběh?"

"Smím se zeptat, odkud přicházíš?"

"Nebudu se zlobit, ale nemohu vám to úplně vysvětlit. Pomohli byste mi, kdybyste mi vyprávěli o těch bytostech, které znáte."

Ilyandi nedokázala skrýt znepokojení. Kalava vedle ní ztuhl. Dokonce i tupí námořníci by jistě zapochybovali, zdali by takto promluvil bůh.

Ilyandi proto pečlivě volila další slova. "V minulosti se některým Vilku nebo náčelníkům klanů zjevovaly bytosti z nebes. Prikazovaly, co národ má nebo nemá dělat. Často bylo těžké proniknout ke smyslu těchto příkazů. Proč třeba měli Kivalui stavět vodní mlýny na Rychlé řece, když měli na mletí zrní dostatek otroků? Ale také v nich byly obsaženy znalosti a rady, kde a jak máme hledat další tajemství přírody. Vždy zakazovaly otevřeně mluvit o jejich příchodu. Záznamy jsou uloženy v tajných análech Vilku. Ale tobě, pane..."

"Jak ty bytosti vypadaly?" zeptal se Brannock ostře.

"Ohnivě bytosti, s křídly nebo podobné lidem, hlasy znějící jako velké trouby..."

"Ruviova sekera!" vylétlo z Kalavy. "Ta věc, která nám přeletěla nad hlavou na moři!"

Muži na zemi se zachvěli.

"Ano," téměř zašeptal Brannock, "s tím bych mohl mít něco společného. Ale co se týče zbytku..."

Jeho tvář zablikala a zmizela. Po znepokojivě dlouhé chvíli se znovuobjevila.

"Lituji, zapomněl jsem, nechtěl jsem vás polekat," řekl. Jeho výraz ztuhl a hlas zazněl jako zvon. "Slyšte mne. V nebesích zuří válka. Jsem ztroskotanec z války a každou chvíli mě mohou najít zvědové nepřítelé. Nesu poselství, které má v jistých místech cenu života... na svaté hoře na severu. Pomůžete mi?"

Kalava sevřel ruce na rukojeti meče, až se zdálo, že mu kůže na kloubech popraská. Z tváře Ilyandi zmizela krev. Čekala, že ji stráví plameny, když se zeptala: "Pane Brannocku, jak můžeme vědět, že patříte mezi bohy?"

Nic ji nesrazilo. "Nejsem bůh," odpověděl Brannock. "Také mohu zemřít. Ale ti, kterým sloužím, žijí mezi hvězdami."

Bylo to velké tajemství, které se dalo spatřit, jen když se protrhly mraky, ale hvězdáři učili, že hvězdy se otáčejí kolem Osy Severu... Ilyandi se proto nesklonila. "Takže mi můžeš vyprávět o hvězdách?"

"Jsi nejen statečná, ale i inteligentní," poznamenal Brannock. "Poslouchej."

Kalava nedokázal sledovat, o čem si ti dva povídají. Námořníci se jen choulili.

Ilyandi se slzami na tvářích nakonec vykoktala: "Ano, zná konstelace, ekliptiku a precesi a návraty Velké komety. Přichází z hvězd. Věř mu. Nemůžeme se zachovat jinak."

Kalava pustil rukojeť zbraně, přiložil ruku na prsa v pozdravném gestu a zeptal se: "Jak ti my ubozí tvorové můžeme pomoci, pane?"

"Vy jste to poselství, které přináším," řekl Brannock.

"Cože?"

"Nemám čas na vysvětlování - i kdybych směl. Zvědové mě mohou objevit každým okamžikem. Ale možná byste mohli jít dál místo mne, až se jim to podaří."

"A uniknout tomu, co přemohlo tebe?" Kalava se rachotí ve rozesmál. "No, člověk se o to může pokusit."

"Je to zoufalá sázka. Ale pokud vyhraje, sami si zvolíte svou odměnu, ať bude jakákoliv, a myslím, že ji dostanete."

Ilyandi zkřížila ruce na prsou a sklonila hlavu. "Sloužit těm, kdo sídlí ve hvězdách, je dostatečnou odměnou."

"Hm," neudržel se Kalava a zamumlal, "když chtějí zaplatit, proč ne?" Pak zvedl hlavu, až mu vítr pročísl bílou hřívu a nahlas se zeptal: "Co máme udělat?"

Brannock se k němu obrátil se stejným respektem. "Už jsem na to myslel. Mohl by jeden z vás jít se mnou? Nesl bych ho rychleji, než by mohl jít sám. Co by se mohlo stát později, probereme cestou."

Oba lidé stáli mlčky.

"Kdybych jen vládla takovým uměním," zatoužila Ilyandi. "Ach, to bych ráda! Ke hvězdám!"

Kalava zavrtěl hlavou. "Ne, má paní. Jdi s těmito muži nazpět. Dodávej jim odvalu cestou k lodi. Donut' je dokončit opravy." Ohlédl se na Brannocka. "Jak dlouho ta výprava bude trvat, pane?"

"Mohl bych dosáhnout vrcholu hory za dva dny a noci," odpověděl Brannock. "Kdyby mě chytili, budeš muset jít sám. Myslím, že opravdový muž by tu cestu zvládl za deset až patnáct dnů."

Kalava se zasmál mnohem víc od srdce než předtím. "Chrt nebude schopen vyplout ještě o trochu déle. Pojďme tedy." A k Ilyandi dodal: "Pokud se nevrátím do konce oprav, odplujte beze mne."

"Ne..." vykoktala.

"Ano. Netruchlete. Taková výprava!" Odmíchl se. "Ať tě provází štěstí, má paní."

"Tebe také, nechť je vždy s tebou, Kalavo," odpověděla trochu roztřeseným hlasem, "v tomto světě i později na cestě ke hvězdám."

9

Z pruhů natrhaných z látky šatů a nařezaných z kožených opasek a ze šlahounů vína spletl Brannock pro svého spojence jakousi nůši. Muž mu pomáhal. Přestože byl rozrušen, věcně se pustil do práce. Brannock, který také býval námořníkem, pocítil uprostřed té cizí divočiny podivné dojetí při pohledu na známé námořnické uzly objevující se pod jeho hbitými prsty.

Postroj na jeho zádech obsahoval sedátko pro Kalavu a jakási držadla. Záření unikající z jaderného reaktoru uvnitř Brannocka bylo zanedbatelné; pracoval totiž na základě kvantově tunelové fúze. Brannock vyrazil kupředu dolů s kopce přes údolí.

Nepohyboval se rychlostí větší, než jakou by byl schopen na krátkou chvíli vyvinout člověk. Když nic jiného, zdržovala ho cesta lesem. Nechtěl používat sílu a nechávat za sebou zřetelnou stopu. Raději rozhrnoval větve a obcházel nejhustší houštiny. Jeho výhodou bylo, že se neunavil. Šel bez přestávky, po celou dobu nepotřeboval jídlo, vodu ani spánek. Výšiny, které je čekaly, mohly být schůdné obtížnější. Hora Mozku však nečněla nad hranici lesů. I když porost s výškou řídla a byl stále sušší, kořeny stromů udrží pevně většinu svahů a Brannock se nesetká ani se sněhem ani s ledem.

Rostliny mu byly cizí. Brannock si vzpomínal na cedry, jedle, jezero kde se pásli karibu na trávě poseté borůvkami a nad nimi vál vítr a proháněl bílé mraky po dokonale modré obloze. Tady byl cizí každý keř, strom, květ i poletující hmyz; už tu ani nerostla tráva, leda by byla předkem tlustých listů, které pokrývaly paseky; okřídlení tvorové ve vzduchu nebyli ptáci a hlasy zvířat, které občas zaslechl, zněly podivným jazykem.

Poutníkův vyslanec kráčel dál. Padla tma. Po chvíli na listí na hlavou zabubnoval déšť. Kapky, které jim pronikly, byly velké a teplé. Jeho směrový smysl naladěný na magnetické pole a rotaci planety mu pomáhal udržovat směr, zatímco inerciální integrátor odtikával kilometry, které nechal za sebou.

Čím dál, tím líp. Gaia prostřednictvím svých pohyblivých snímačů jistě sledovala expedici z Ulonal, protože představovala nový a nebezpečný prvek. Brannock tajně poslouchal s použitím zesilovače a zjistil, že skupina lidí se vydala proti proudu a rychle se jí vydal naproti - nebylo pravděpodobné, že by byl odhalen dřív. Předpokládal, že kdyby Gaia nebyla zaměstnána kontaktem s Poutníkem, jistě by držela u tábora stálou hlídku a Kalavu by nejspíš sledoval miniaturní robot nebo dva. Ovšem pak by vyslanec Alfý mohl zjistit, že Gaia soustřeďuje pozornost na něco jiného, a mohl by se začít zajímat, o co jde.

Přesto mohla čas od času nechat přeletět neviditelné posly a nechat si zaslat do periferní části svého vědomí jednotlivé snímky. Bylo by neuvěřitelným štěstím, kdyby některý z nich nezaslechl posádku hovořící o zjevení, které uneslo jejich kapitána.

A co pak? Nějak by musela Poutníka na chvíli rozptýlit, aby dostatečný díl její mysli mohl řídit stroje, které vyhledají Brannocka a vypořádají se s ním. Pochyboval, že by si ještě mohl vybojovat svobodu. Protože nemohla poslat své nejhroznější osobnosti a nemohla jim dát rozkazy přímo, přijdou zřejmě takoví, kteří budou mít své slabosti a nedostatky. Ale budou odhodlaní, bezohlední a budou se mít na pozoru před schopnostmi, které odhalil v letadle. Bylo jasné, že Gaia se rozhodla skrýt fakt, že na Zemi opět žijí lidé.

Brannock nevěděl proč a neplýtlval duševní energií na dohady. Muselo to být zřejmě velmi důležité; důsledky

mohly vést daleko, až k odtržení od galaktického mozku. Jeho úkolem bylo získat informace pro Poutníka.

Mohl by se dostat tak blízko, aby předal zprávu vysílačkou. Vyslanec nebyl naladěný na příjem slabých signálů a nepřipravil žádný přenašeč pro vysílač s krátkým dosahem. Potřeba takového vybavení se nepředpokládala. Kdyby se Brannock nedokázal dostavit na schůzku s Poutníkem, Kalava představoval jedinou naději.

V takovém případě - "Nejsi unaven?" zeptal se. Zatím si vyměnili jen pár slov.

"Utahaný jako kůň a bolí mě každá kost v těle," přiznal muž. A taky měl sucho v krku, jak Brannock slyšel.

"Tak to by nešlo. Musíš být v dobré kondici, aby ses mohl pohybovat rychle. Ještě chvíli vydrž a odpočinem si." Množné číslo by mohlo Kalavovi dát lepší pocit. Člověk může být zřídka tak osamělý jako on.

V této vlhké zemi byl dostatek pramenů. Brannockova chemická čidla ho zavedla k nejbližšímu z nich. Také přestalo pršet. Kalava se vyprostil z postroje, po hmatu nasekl cestu k vodě, lehl si a napil se. Zatím Brannock, který viděl naprosto jasně, natrhal haluze a připravil pro něj lůžko. Kalava se na ně zhroutil a téměř okamžitě začal chrápat.

Brannock ho nechal. Silný muž by vydržel několik dnů bez jídla, než by zeslábl, ale nebylo to nutné. Brannock nejdřív nasbíral ovoce, který by mohlo být výživné. Pak vystopoval a zabil zvíře velké asi jako prase, přinesl je zpět do tábora a nástroji na spodních rukou je vykuchal.

Při chůzi dostal nápad. Po chvíli hledání našel strom s vhodnou kůrou. Připomínal mu břizu, i když byl rudohnědý a páchl. Odrhl ji plát, vrátil se s ním a strávil dlouhou dobu vyřezáváním dopisu čepelí na prstě.

Tmou se začaly prodírat paprsky úsvitu. Kalava se probudil, vyskočil, poklonil se svému společníkovi a protáhl se jako panter. "To jsem potřeboval," prohlásil. "Díky, můj pane." Pohlédl na zásoby. "A tys opatřil jídlo? Jsi laskavý bůh."

"Obávám se, že ne," řekl mu Brannock. "Vezmi si, co chceš a pak si promluvíme."

Kalava se nejdřív zaměstnal táborovými pracemi. Zdálo se, že odhodil veškeré obavy z bohů a díval se na Brannocka jako na součást okolního světa - jednal s ním s respektem, ale s respektem, jaký náležel mocnému záhadnému vysoce postavenému muži. Správný postoj, pomyslel si Brannock. Anebo jeho kultura nerozlišovala mezi přirozenými a nadpřirozenými jevy. Pro primitiva bylo vše do určité míry kouzelné, takže kouzlo mohlo být přijímáno prostě jako další jev.

Tedy pokud byl Kalava primitiv. Brannock o tom začínal pochybovat.

Bylo povzbudivé dívat se, jak šikovně si vedl, byl zálesákem i námořníkem zároveň. Sebral suché větvičky, navrhl z nich malou pyramidu a zapálil je. Vytáhl z váčku válec a píst z tvrdého dřeva, balíček troudu a stříbrnou tyčinku se špičkou obalenou sírou. Vzduch stlačený pístem se zahrál natolik, že zapálil prášek; pak do něj Kalava vstrčil zápalku, a když chytla, rozdělal s ní oheň. Ano, byli to vynálezaví lidé. A ta žena, Ilyandi, měla výborné znalosti astronomie založené na pozorování prostým okem. Při uvážení, jak vzácná tu byla jasná obloha, to představovalo mnoho generací trpělivého pozorování, vedení záznamů a logických úvah, které musely obsahovat matematiku srovnatelnou s Euklidovou.

Co ještě dodat?

Zatímco si Kalava opékal maso a jedl, Brannock se ho vyptával. Dozvěděl se o existenci válečných městských států, jejichž zázemí bylo rozděleno mezi klany; o pravidelných schůzkách zemanů, kde svobodní schvalovali zákony, soudili zločince a volili své vůdce; o mezinárodních řádech kněží, učitelů, léčitelů a filosofů; o útočném, rozpínavém, někdy pirátském obchodu; o barbarech, které chrlí stále rostoucí pouště a pustiny; o pochmurném vojáctví, které se jako odezva vyvinulo v pohraničních státech; o empirickém ale intenzivním biologickém výzkumu, který vyšehtil překvapivě široké spektrum specializovaných rostlin a zvířat včetně otroků zrozených s darem silných svalů, nepatrné inteligence a psi poslušnosti...

Většina skutečností vyšla najevo až v průběhu další cesty.

Když si Brannock klesl cestu houštím, brodil se rozvodněným potokem nebo šplhal vzhůru sesouvajícím se svahem, byl skutečný rozhovor vyloučen. Přesto si dokázali občas vyměnit pár otázek a odpovědí. Navíc po přechodu údolí vstoupili na hrbolatý ale méně bažinatý terén podhůří, kde stromy a keře prořídly a vzduch se poněkud ochladil.

Přesto by Brannock, pokud by byl pouhým člověkem, z krátkých úryvků mnoho nevytěžil. Ale vůči únavě byl imunní a nemusel popadat dech. Měl obrovskou zásobu dat, z níž mohl čerpat. Zahrnovala jeho studie historie a antropologie, která absolvoval jako mladý smrtelník. Měl tedy v záloze techniku pro sestavování logických postupů a sledování jejich nejlepších vývojových cest - k pokládání těch správných, pravděpodobně velmi užitečných otázek. Získal tak hrubý obraz Kalavova světa. Byl však jasný a přesvědčivý.

Děsil ho.

Vhodnější by snad bylo říci, že část tvořená Christianem Brannockem se poděšeně stáhla před jeho brutalitou. Část patřící Poutníkovi poznamenala, že to je způsob, jakým se lidé více méně stále chovají, a jejich poslední civilizace by bez všepřonikající umělé inteligence nebyla stabilní. Pokračoval v cestě.

Zastavil jen, aby se Kalava mohl protáhnout a odpočinout si. Z kopce se otevíral výhled k severu a dál k horám. Zvedaly se přílky vzhůru jako vyceněný chrup. Jejich nezalesněné špičky se ztrácely v olovené obloze. Brannock ukázal na nejbližší, která vystupovala z jejich hradby jako pevnostní věž.

"Tam míříme," prohlásil. "Na tom vrcholku je můj pán, kterému musím doručit svou zprávu."

"On tě tu nevidí?" zeptal se Kalava.

Brannock zakroutil hlavou na obrazovce. "Ne. Mohl by, ale zaměstnává ho nepřítel. Ještě neví, že právě ona stojí proti němu. Můžeš si ji představit jako čarodějku, která ho omamuje chytrými povídkami, písněmi a iluzemi, zatímco její sluhové putují světem. Má slova mu ukáží, kde je pravda."

Opravdu ano? Mohou to dokázat, když pravda a právo byly stejně mlhavé jako mraky na obloze?

"Bude tě čarodějka očekávat?"

"Do určité míry ano. Nevím nakolik. Kdybych se dostal dost blízko, mohl bych vydat tichý výkřik, který by můj pán uslyšel a porozuměl by mu. Ale pokud mě její bojovníci chytí dřív, musíš jít dál a to bude těžké. Můžeš podlehnout a zemřít. Odvážíš se toho?"

Kalava se křivě ušklíbl. "Teď už bych měl raději říct, že ano, vidíte?"

"Pokud uspěješ, tvá odměna bude nepředstavitelná."

"Co já potřebuju... jen vítr do plachet. Ale taky..." Kalava se zarazil. "Taky si to přeje paní Ilyandi," dokončil tiše.

Brannock se rozhodl, že nebude naléhat na podrobnější vysvětlení. Zvedl svitek kůry, který držel ve spodní ruce. "Už jen pohled na tebe by měl zlomit prokletí, ale tady máš zprávu, kterou "předáš."

Jak jen mohl, popsal cestu, vrcholek hory, modul Poutníka, přičemž si dal záležet na všem, co ho mohlo odlišit od ostatního. Nebyl si jist, zda scéna, v níž se octne, nezmate a neochromí Kalavu, ale ten v každém případě vypadal na rozhodného, muže. Také nevěděl, jak Kalava přejde přes půl kilometru dláždění, - pokud se dostane tak daleko - aniž by ho Gaia vycítla a okamžitě zničila. Možná si ho Poutník všimne první. Možná.

Brannock využíval toto lidské stvoření stejně vědomě, jako to dělala Gaia; ani nevědělo, co je ve hře.

"Jsem připraven," řekl muž a vyšplhal do postroje. Pokračovali v cestě.

Polední slunce páliło z úkrytu v mracích, když Brannockovy detektory ožily. Zpočátku cítil něco jako chvějivý hukot, ale okamžitě rozpoznal, že elektronické smysly mu hlásí přiblížení něčeho drobného a vzdáleného. Mobilní miničidlo mu bylo v patách.

Nebylo tak citlivé jako jeho přístroje, ještě o něm nevědělo, ale blížilo se rychle, nemohl už utéci. Za chvíli ho uvidí a pak odletí upozornit silnější stroje. Nemohou být daleko. Jakmile zachytí stopu, stáhnou se sem z celého kontinentu, možná z celého světa.

Zastavil se. Právě byli ve strži, kde pění vodopád napájející potok, který tekł dál, aby se vřl do Poslední řeky. Skrývaly je velké načechrané keře a stromy s vroubkovanými bronzovými listy. Hmyz bzučel a přelétal od jedné purpurové květiny ke druhé. Chemická čidla vdechovala těžkou vůni.

"Zvědové nepříteli mě našli," řekl. "Jdi."

Kalava se vysvobodil z postroje, ale zaváhal s rukou na meči. "Nemohl bych bojovat po tvém boku?"

"Ne. Tvým úkolem je doručit mou zprávu. Jdi. Zametej stopy, jak nejlépe můžeš. A tví bohové ať tě provázejí."

"Pane!"

Kalava zmizel v podrostu. Brannock zůstal sám.

Lidská část v něm se slila s celkem a náhle byl strojem, logickým, citově odpoutaným až na závazky vůči Poutníkovi, Alfě a vědomí celého vesmíru. Pomyslel si, že tohle místo se dá celkem dobře bránit. Stěna strže mu bude krýt záda, u nohou mu ležely kameny, které se daly házet, kolem dostatek větví, které se daly nalámat a použít jako kyje a kopí. Než ho zajmou, mohl svým pronásledovatelům připravit horké chvíle. Mohli by ho samozřejmě zabít energetickým paprskem, ale pravděpodobně to neudělají. Pro Gaiu by bylo nejlepší chytit ho a změnit jeho vzpomínky, aby se vrátil se zprávou a cestě bez mimořádných událostí, na níž nezahlédl nic pozoruhodného.

Nemyslel si, že by z něj její agenti nejdřív vytáhli jeho skutečné vzpomínky. To by spotřebovalo kapacitu, jejíž potřebu si zřejmě nenaplánovala. Už jen vyrobit ve spěchu zařízení, které se ho pokusilo v letadle ovládnout, bylo znamením výjimečného úsilí. Teď byla ve svých možnostech omezena mnohem víc. Příkaz vyrobit a použít kopii zařízení byl dostatečně jednoduchý, aby mohl uniknout Poutníkovi pozornosti. Návrh, pověření a instrukce vyšetřovatele byly něčím jiným - nemluvě o potížích s tajným předáním informací.

Brannock si netroufl předpokládat, že by nevěděla o jeho pokusu vzít Kalavu s sebou. Nejspíš už měla zprávu od sondy, které se konečně podařilo vyslechnout výpravu v člunu, což ji upozornilo na jeho přežití a dalo signál ke stíhání. Ale námořníci byli nejspíš vydešeni, mluvili nesouvisle a téměř nesrozumitelně. Ilyandi, která byla úžasná a chytrá žena, udělala jistě maximum pro to, aby neřekli nic, co by se dalo využít. Měl by vzniknout dojem, že Brannock chtěl Kalavu jen vyzpovídat a pak ho propustit, aby se vrátil ke svým lidem, a sám pokračoval k Mozkové hoře.

V každém případě nebude snadné muže vystopovat. Nebyl to stroj, byl zvířetem ukrývajícím se v nespočetném množství jiných zvířat, ale nejchytřejším z nich. Zátah, který by ho brzy objevil, nepřicházel v úvahu. Gaia by mohla nepatrnou část svých sil zaměřit na hledání a věnovat mu stejně malou část pozornosti, ale jistě ho nebude brát moc vážně. Proč by měla?

Proč by ho ovšem měl brát vážně Brannock? Po pravdě řečeno, měl malou naději.

Brannock se pustil do příprav. Zatímco čekal na útok, jeho duše se vznesla nad mraky, daleko mezi hvězdy a miliony let, které poznalo jeho větší já.

10

V pokoji bylo teplo. Voněl po lásce a růžích, které Laurinda dala do vázy. Večerní světlo pronikalo tlumeně přes krajkové záclony a omývalo velkou manželskou postel.

Laurinda se přitáhla blíž ke Christianovi, který ležel vedle ní na dvou polštářích. Položila mu ruku na prsa a on ji objal kolem ramen. "Ani se mi odsud nechce odejít," zašeptala.

"Mně také ne," přitakal s hlavou zabořenou do sladké vůně jejích vlasů. "Jak bych jen mohl chtít něco takového?"

"Chci říct - když jsme - když teď jeden pro druhého znamená víc."

"Chápu."

Polkla naprázdno. "Promiň. Neměla jsem to říkat. Můžeš na to zapomenout?"

"Proč?"

"Vždyť víš. Nemohu po tobě žádat, aby ses vzdal návratu ke svému celku. Nežádám tě o to."

Díval se do prázdna.

"Prostě jen ještě nechci opustit tenhle dům a tuhle postel," zašeptala zoufale. "Po těch posledních dnech a nocích, ještě ne."

Otočil hlavu a zadíval se jí do šedých očí, z nichž se mrkáním snažila vyhnat slzy. "Já také ne," odpověděl. "Ale obávám se, že musíme."

"Samozřejmě. Je to naše povinnost."

Byla tu ještě Gaia a Poutník. Pokud už nevěděli, že jejich vyslanci polevují ve svém úsilí, jistě se to alespoň ona brzy dozví prostřednictvím amuletů. Ať už byla Gaia kontaktem s druhou velkou myslí zaměstnána jakkoliv, bude čas od času chtít vědět, co se děje uvnitř ní samé.

Christian se nadechl. "Dovol, abych řekl totéž. Mně, tedy právě tomuto já, nezáleží na ničem víc než být tvým milencem."

"Miláčku, drahý."

"Ale," dodal po polibku.

"Pokračuj," vybídla ho, jejich rty se téměř dotýkaly. "Neboj se, že mi ublížíš. Ty ne."

Povzdechla si. "Mohu a ty můžeš ublížit mně. Snad to nikdo z nás neudělá úmyslně, ale přesto k tomu dojde."

Přikývla. "Protože jsme jen lidé." Pevně dodala: "Ale přesto, právě kvůli tobě doufám, že zůstanu."

"Nevidím možnost, jak bychom to dokázali. To jsem myslel tím 'ale'." Na další krátkou chvíli se odmlčel. "Až se znovu spojíme s našimi hlavními částmi, až se opět staneme součástí celku, bezpochyby se budeme cítit jinak."

"Pochybuji, alespoň za sebe."

Nepřipomněl jí, že její 'já' pak bude existovat jen jako odraz v paměti, jako slabá ozvěna. Namísto toho řekl, aby jí poskytl nějakou útěchu: "Myslím, že bych ti to přese všechno přál. Nesmrtelnost. Nikdy nezestárnout a nezemřít. Mít moc a vědomí."

"Ano, vím. V tomto životě jsme slepí, hlui a omezení." Její smích zazněl tiše a smutně. "Ale líbí se mi to."

"Mně také. Líbí se mi být tím, čím jsme." Chraplavě dodal: "No, ještě nám chvilka zbývá."

"Ale musíme pokračovat v plnění úkolu."

"Díky, žeš to řekla za mě."

"Myslím, že si to uvědomuješ lépe než já. Proto se ti o tom hůř mluví." Zvedla ruku a pohládila ho po tváři. "Mohli bychom počkat do zítřka, ne?" poprosila. "Jen abychom se v noci dobře vyspali."

Přinutil se k úsměvu. "Hm. Myslím, že nebudeme jenom spát."

"Budeme mít i jiné možnosti... při té příležitosti. Že ano?"

Brzy ráno, když se v zahradě ještě třeptala rosa na květech a listech, chladný vítr, který nadnášel jestřába vysoko nad jejich hlavami, přinutil Laurindu přehodit si přes ramena pléd. Seděla u jezírka a dívala se na Christiana, který přecházel sem a tam s rukama sevřenými v pěst nebo sepnutými za zády. Pod nohama mu skřípal štěr.

"Ale kam bychom měli jít?" ptala se. "Bloudit bez cíle z jednoho polosvěta do druhého, dokud oni neskončí svá jednání a nezavolají nás? Zdá se mi, že to nemá smysl." Pokusila se o lehký tón. "Přiznám se, že mne napadlo, že bychom mohli požádat o návštěvu nějakého příjemného světa."

Zakroutil hlavou. "Lituji. Mám jiný názor." Dokonce i v době, která ještě náležela jenom jim.

Zhluboka se nadechla.

"Víš, jak to bývá," řekl. "Člověk zápasí s nějakou myšlenkou, která nemá žádný určitý tvar, pak se najednou vzbudíš a všechno je skoro jasné. To se mi dnes stalo. Řekni, jak se to jeví tobě. Konec konců, ty přece zastupuješ Gaiu."

Všiml si, že zamžikala. Když se zastavil a sehnul se k ní, aby se omluvil, spěšně vyhrkla: "Ne, nic se nestalo, miláčku. Pokračuj."

Neříkalo se mu to lehce, ale zatímco přecházel sem a tam a mluvil, jeho hlas získával na síle a přesvědčivosti. "Co jsme zatím viděli? Tenhle svět osmnáctého století, kde Newton zemřel teprve nedávno, kde působí Lagrange a Franklin, Lavoisier je ještě chlapcem a průmyslová revoluce se teprve rozjíždí. Proč právě ten pro nás vybrala Gaia jako základnu? Jen proto, že tu je krásný dům a krajina? Nebo proto, že je ze všech jejích modelů nejlepší?"

Laurinda opět získala ztracený klid. Přikývla. "Hm, ano, jistě by pro nás nevytvářela nový svět, zvláště když ji zaměstnával kontakt s Poutníkem."

"Pak jsme navštívili svět, který proslul podobnou fází v helénské epoše," pokračoval Christian. Laurinda se zachvěla. "Ano, ten ztroskotál, ale my jsme tak zjistili, že Gaia považovala jen řecko-římskou kulturu za hodnou toho, aby přetrvala staletí. Pak, hm, ta na koncilech založená Evropa roku 1900. Byla také vědeckotechnicky zaměřená, možná úspěšnější - nebo spíš méně neúspěšná - díky silné sjednocené církvi, i když se nakonec také začala rozpadat. Pak čínská Amerika - nevědecká, velmi věčná, ale osudem předurčená k vytvoření významného technického pokroku v těžkých dobách." Na chvíli se odmlčel, do ticha zněly jen jeho kroky. "Čtyři z mnoha, tři vybrané téměř náhodně. Nenaznačuje to, že všechny, které ji zajímají, mají něco společného?"

"No, ano," přiznala "Už jsme o tom mluvili, vzpomínáš si. Zdá se, jako by se Gaia snažila přivést lidi k civilizaci, která by byla bohatá kulturně, duchovně i hmotně zároveň, byla by k lidem laskavá a přežila."

"Proč lidstvo vyhynulo?" zeptal se důrazně.

Posadila se vzpřímeně. "To ne! Žije dál v ní!"

Kousl se do rtu. "Mluví tvými ústy Gaia nebo Gaia v tobě?"

"Co tím chceš říct?" vykřikla.

Zastavil se a pohládl ji po hlavě. "Proti tobě nic nemám. To nikdy. Jsi čestná a slušná a vůbec všechno je s tebou v

pořádku." A přísně dodal: "Ale jí nevěřím."

"Ale ne." V hlase Laurindy zazněla bolest. "Christiane, to ne."

"No, zatím to nechme stranou," dodal rychle a opět začal neklidně přecházet sem a tam. "Chci říct tohle. Je skutečně jen náhoda, že všechny čtyři tyto světy byly zaměřeny na používání strojů a tři z nich byly orientované na vědu? Chce snad Gaia zjistit, co je hybnou pákou vývoje takových společností?"

Laurinda se jeho úvodních slov chopila. "Proč ne? Věda rozšiřuje obzory ducha a technologie osvobozuje tělo od všemožných hrůz. Například jsou tady Jenner a jeho vakcína proti neštovicím otázkou blízké budoucnosti..."

"Rád bych věděl, zdali právě to má v úmyslu. Ale v každém případě navrhuji, abychom se podívali na její technicky nejvíce vyspělou civilizaci."

V Laurindě se rozhořela jiskérka nadšení. "Ano! Ano! Bude jistě podivuhodná a nádherná."

Zamračil se. "Před několika sty lety, ve skutečné historii o mnoho dříve, se pěkně zvrhla."

"Gaia by to nikdy nedopustila."

Nepřipomněl jí, co všechno Gaia dopustila, než to změnila nebo ukončila.

Laurinda vyskočila. "Pojď!" Chytila ho za ruku a šibalsky dodala: "Kdybychom se tam zdrželi, objednáme si společný pokoj."

V pokoji za staženými záclonami Christian zvedl amulet a zadíval se na něj, jako by měl vlastní tvář. Laurinda stála opodál, poslouchala a ve tváři se jí zračilo napětí.

"To není radno," prohlásil bezbarvý hlas.

"Proč?" vyštěkl Christian.

"Prostředí se vám nebude líbit a lidem nebudete rozumět."

"Proč by nám měla být vědecká kultura cizí?" zeptala se Laurinda.

"A kromě toho," dodal Christian, "chci to vidět na vlastní oči. Hned teď."

"Uvaž to," naléhal hlas. "Nejdříve si vyslechni popis prostředí."

"Ne, řekl jsem teď. Na nějaké bezpečné místo, ano, ale takové, kde si můžeme udělat správnou představu stejně jako dřív. Potom můžeš vysvětlovat, jak chceš."

"Proč bychom si to neměli nejdříve vyslechnout?" navrhla Laurinda.

"Protože pochybuji, že Gaia chce, abychom něco viděli," odpověděl Christian přímo. Klidně si to mohl dovolit. Gaia mohla číst jeho myšlenky, kdykoli se jí zachtělo. Pak se obrátil k amuletu, jako by to byla živá osoba: "Hned nás tam vezmi nebo to ohlásím Poutníkovi."

Měl nejasné ale rostoucí podezření, že kdyby Gaia byla včas varována, vytvořila by nějakou Potěmkinovu vesnici nebo jim vytřela zrak jinak. V současné chvíli ještě o ničem nevěděla, byla příliš zaměstnána Poutníkem, ale jistě si zajistila, aby byla pravidelně na nějaké nižší úrovni - podvědomě - informována, aby cokoliv znepokojivého přivolalo její pozornost. Bylo také pravděpodobné, že dala předem amuletům určité příkazy, a teď se ukázalo, že mezi nimi byl nejspíš příkaz nedovolit mu seznámit se s děním v tomto modelu.

Nedokázal odhadnout proč.

"Začínáš být pěkně rozmarný," prohlásil hlas.

Christian se ušklíbl. "A taky tvrdohlavý nebo jak tomu chceš říkat. Vezmi nás tam!"

Pomyslel si, že je dost zjevné, že program nedokázal lhát. Gaia nepředpokládala, že to bude nutné; ale Christian nebyl jejím výtvozem, v němž by se dokonale vyznala, patřil Poutníkovi. Mimochodem, kdyby si Poutník všiml, že průvodce jeho vyslance je prolhaný, jistě by to vyvolalo podezření.

Laurinda se dotkla Christianovy ruky. "Miláčku, opravdu bychom měli?" zeptala se zajíkávě. "Ona je přece... matkou toho všeho."

"K dispozici je široké spektrum úvodních informativních výkladů," namítal hlas. "Pak budete připraveni i na návštěvu, kterou navrhuje."

"Připraveni," zamumlal Christian. To se dalo vykládat různě. On a Laurinda mohli být například odlákáni do svůdně příjemných míst, zatímco by Gaia odváděla pozornost Poutníka, seznámila se se situací a připravila příslušná opatření. "Přesto chci začít právě na nejvyšší technické úrovni." Obrátil se k Laurindě. "Mám své důvody. Povím ti o nich později. Teď máme nasspěch."

Než se Gaia všechno dozví a začne jednat.

Laurinda se narovнала, vzala ho za ruku a řekla: "Jdu s tebou. Jako vždy."

"Jdeme," rozkázal Christian amuletu.

Přenos.

První věci, které si okamžitě všiml, byl oděv. Laurinda i on už nebyli oblečeni ve stylu Anglie osmnáctého století, ale v lehkých bílých bůzách, kalhotách a sandálech. Po zátylku jim splývaly šátky tvořící pokrývku hlavy. Drtilo je horko. Vzduch v nose pátil a čpěl kovovými pachy. Povětrí i rudohnědý písek pod nohama se otřásaly napůl neslyšným tepem strojů.

Napnul zrak a rozhlédl se kolem. Obloha byla zatažená mraky, v její stejnoměrné šedi bylo slunce jen bledou skvrnou, která nevrhala žádné skutečné stíny. Za jeho zády se táhla do dálky rezavá země. S přibližně metrovými rozestupy z ní vyrůstaly asi do výše očí stonky s tenkými modravými listy. Napravo protínal krajinu kanál chráněný průhledným krytem. Země přímo před ním byla pokryta odlišnými rostlinami, pokud to ovšem vůbec byly rostliny, houbovitými kulatými se světle zlatým odstínem. Pár tvorů - snad to byla zvířata - se pohybovalo kolem a zjevně o ně pečovalo. Byla dvounohá, huňatá, a měla ruce se třemi prsty. Na obzoru čněly budovy nebo komplexy budov

uspořádané do řad. Byly špinavě bílé, ale zářily na nich stovky plošek, které mohly být okny nebo čímkoliv jiným. Zatímco se díval, nad hlavou jim přeletělo letadlo. Stačil jen zahlédnout, že mělo křídla, a uslyšel hukot motoru.

Laurinda ho dál držela za ruku. Pevněji stiskla. "O podobné zemi jsem nikdy neslyšela," zašeptala.

"Já také ne," odpověděl. "Ale myslím, že poznávám..." obrátil se k amuletům: "Tohle není žádný model Země v minulosti, že? Tohle je dnešní Země."

"Přibližně v těchto letech," přiznal hlas.

"Ale nejsme v Arktidě."

"Ne. Je to vnitrozemí daleko na jihu. Požadoval jsi návštěvu technicky nejpokročilejšího z modelů. Tady ho máš v celé kráse."

Dokázali zkrátit poušť a oddálit smrt, která požírala planetu. Christian přikývl. Vše potvrzovalo jeho názor, že mu program nedokázal lhát do očí. Což ovšem neznamenal, že mu bude vždy říkat čistou pravdu.

"Tohle je jejich nejvyspělejší technika?" podívovala se Laurinda. "Za mých časů jsme dokázali víc. V tvé době také, Christiane."

"Předpokládám, že na tom ještě pracují," poznamenal muž. "Budeme pátrat dál. Konec konců, je to jen první dojem."

"Musíte si uvědomit," pokračoval hlas, "že žádný model nemůže být tak úplný a složitý jako skutečný hmotný vesmír."

"Hm, to jo. Kromě vybraných oblastí jen kostra zeměpisu; biologie pod dohledem náboženství; zjednodušený vesmír."

Laurinda pohlédla na jednotvárnou oblohu. "Hvězdy jsou nedostupné, protože tady to nejsou hvězdy?" Otřásla se a přitiskla se k Christianovi.

"Ano, to je paradox," řekl. "Pojďme si promluvit s nějakým vědcem."

"To bude obtížné," odmlouval hlas.

"V čínské Americe jsi nám řekl, že můžeš zorganizovat schůzky. Tady by to nemělo být obtížnější."

Hlas neodpověděl hned. Neviditelné stroje duněly. V náhlém poryvu větru se písek vznesl ve vzdušném víru. Nakonec hlas promluvil: "Dobře. Vyberu někoho, kdo neoněmí hrůzou, až vás uvidí. Presto bych vám měl poskytnout krátký popis toho, s čím se setkáte."

"Tak mluv. Pokud to ovšem bude krátké."

Jaké změny v historii může takové setkání vyvolat? Mohlo to vadit? Tento svět zjevně nebyl dočasně aktivován, pokračoval dál; návštěvníci se ocitli přímo v čele této časové linie. Pokud by to považovala za potřebné, Gaia mohla jejich návštěvu vymazat. Možná se chystala tuto posloupnost brzy ukončit, protože nevykazovala pokrok, který ji zajímal.

Přenos.

Daleko v pustině, kterou jen cesta a letištní plocha spojovaly se světem, se zvedala z pozemku obehnaného zdí věž. Kolem ní pomalu vychládala noc v tichu téměř nerušeném zpěvným šepotem postav v dlouhých róbách, které nesly slabá tlumená světla a vzdávaly poctu hvězdám. Tlačilo se jich tam ve tmě mnoho. Byl to vzácný pohled, protože mraky na většině oblohy se roztrhaly. Další světélka tlumeně zářila na parapetu lemujícím plochou střechu věže. Na ní využíval tuto šanci muž se svým pomocníkem a obracel vzhůru své přístroje, dalekohled, spektroskop a kameru, které se v šeru rýsovaly jako nejasné obrysy.

Christian a Laurinda se náhle objevili přímo před nimi.

Muž zalapal po dechu, na okamžik couvl a pak padl na kolena. Jeho pomocník zachytil knihu, kterou málem srazil ze stolu, položil ji, ustoupil a zůstal klidně stát. Byl to antropoid, jehož vzdálení předkové bývali lidmi a který žil jen pro službu svému pánovi.

Christian pohlédl na muže. Když jeho oči přivykly šeru, uviděl, že muž je oblečen podobně jako on, ale jeho šaty jsou zdobené vyšíváním odznaky hodnosti a příbuzenského klanu, pokrývku hlavy po setmění odložil. Pleť měl ebenově černou, ale štíhlý nos, úzké rty, šikmé oči, ke koncům se zužující prsty, dlouhé vlasy a světlý, krátce přistřížený vous. Na staré Zemi nikdy nežila podobná rasa, pomyslel si Christian; tohle byli lidé, které Gaia vyšlechtila pro umírající planetu.

Muž se pokřivoval, pohlédl do bledých tváří cizinců a pak řekl zpočátku nejistě, ale pak stále důrazněji: "Přijměte pokorný pozdrav, boží poslové. Váš příchod mě naplňuje radostí."

Christian a Laurinda mu rozuměli, stejně jako rozuměli pronásledované Zoe. Amulety jim pověděly, že nejsou prvním zjevením, se kterým se tyto lidé setkali. "Vstaň," řekl Christian. "Neboj se."

"A nikoho nevolej," dodala Laurinda.

Chytrá holka, pomyslel si Christian. Obřad dole ve dvoře pokračoval. "Pověz, jak se jmenuješ," nařídil.

Muž opět vstal, ale tvářil se spíše uctivě, než ponížene. "Jistě to víte, mocní," řekl. "Jsem Chaltan VIII., hlavní astrolog Ilgaie Tech-nomského a... a nejsem hoden..." Zaváhal. "Je to snad důvodem, promiňte mi mou smělost, proč jste se rozhodli zjevit se mi takto?"

"Nikdo už neměl vidiny po několika generacích," vysvětlil nezvučný hlas v hlavách přichozích.

"Gaia se tu v minulosti zjevovala?" zeptal se stejně Christian.

"Ano, aby naznačila žádoucí směr vývoje. Poselství obvykle přinášel plamen."

"A to bylo vědecké?"

Laurinda se obrátila k Chaltanovi: "Nejsme božími posly. Přišli jsme ze vzdáleného světa, jsme stejní smrtelníci, jako ty. Nepřišli jsme poučovat, ale učit se."

Muž spráskl ruce. "A přesto je to zázrak, další zázrak... a dokonce za mého života!"

Brzy se živě rozhovořil. Christian si vzpomněl na legendy o mužích, kteří se stali milenci bohyň nebo cestovali a zasedali ke skromnému jídlu s vtělením Boha. Věřící dokáže přijmout věci, které bezvěrce odmítá. Následující hodiny byly podivné. Chaltan nebyl jen zbožným. Nadpřirozeno pro něj bylo jen jinou soustavou faktů, jinou tvář reality. Protože leželo mimo dosah jeho znalostí, obrátil svou pozornost ke světu, který se dal měřit. V něm prováděl svá pozorování a vytvářel teorie jako Newton. Této noci se jeho představivost rozhořela, otázky v něm vybuchovaly jako ohňostroj, ale přesto vždy volil slova pečlivě a vše, co slyšel, zkoumal ze všech stran, jako by zkoumal drahokam spadlý z nebes.

Zatímco se hvězdy otáčely kolem pólu, pomalu se začal rýsovat obraz jeho civilizace. Přežila a vstřebala každou jinou společnost, - což nebylo zas tak úžasným úspěchem, protože Země byla jen řídko osídlena a většina lidí žila na pokraji hladovění. Hlavními technologiemi byly biologie, agronomie, pěstování vodních rostlin a živočichů ve zbylých jezerech a mořích a bezohledně praktická genetika. Průmyslová chemie vzkvétala. Spojila se s fyzikou na úrovni druhé poloviny devatenáctého století, aby umožnila některé zásadní inženýrské a rekultivační projekty.

Společnost sama - jak shrnout celou kulturu v pár slovech? To nejde. Christian získal dojem, že se jednalo o říši založenou na jménech, skutečně širokou oligarchii rodin odvozujících svůj původ od dobyvatelů. Rozvoj také za mnohé vděčil adopci slibných obyčejných lidí, ať už děti nebo dospělých. Synové, kteří ničím nepřispěli k blahobytu klanu nebo ho zneuctili, mohli být prostě vykopnuti, pokud je ovšem někdo nevyprovokoval a nezabil v souboji. Dcery, které nesplnily naděje, byly také vyháněny, leda by se podařilo vyjednat, aby se přivdaly do nižší třídy. Jinak bylo postavení obou pohlaví zhruba stejné; což ale znamenalo, že ženy, které se rozhodly soutěžit s muži, musely bojovat podle jejich pravidel. Šlechta zajišťovala pro občany ochranu, odvolací soudy, školy, vládu a lesk. Na oplátku vyžadovala daně, robotu a všeobecnou poslušnost; většinou však byla občanům ponechána svoboda rozhodovat o svých záležitostech. Nebyla to situace na ostří nože; měli své instituce, obřady i naděje. Ale přesto mnozí šli ke zdi a dřina ostatních udržovala světovou ekonomiku v chodu.

Nebyla to příliš krutá civilizace, pomyslel si Christian, ale také se nevyznačovala zvláštním soucitem.

Ale cožpak to platilo pro nějakou jinou civilizaci? Některé se staraly o chudé, ale vždy se hlavně věnovaly politikům a byrokratům.

Pochytil mnoho informací z hovoru, který šuměl kolem. Chaltan se snažil zavést řeč na domov, odkud cizinci pocházeli, na celý vesmír, astronomii, fyziku a vůbec všechno - začal neobratně uhýbat před otázkami a odpovídal s velkým zpožděním.

"Sníme o raketách, které by dosáhly planet. Pokoušeli jsme se vyslat je na Měsíc," poznamenal a vyprávěl jim o nosičích, které zřejmě mohly úspěšně pracovat. "Všechny selhaly."

Samozřejmě, pomyslel si Christian. Zde byly Měsíc a planety, ano, i samo Slunce, jen světly. Moře při přílivu a odlivu klesalo na povl. Země zde byla karikaturou skutečné planety. Gaia nemohla udělat víc.

"Jsme tedy ve slepé uličce vědy?" vykřikl najednou Chaltan. "Zkoumali jsme a hledali po desetiletí a nedospěli jsme k ničemu jinému, než k mnohem přesnějším měřením." Nic z toho nemohlo vést k relativitě, kvantové teorii v nové mechanice, jejich nebezpečným náhledům a důsledkům. To jim Gaia nemohla zajistit. "Andělé v minulosti nám ukazovali, po čem máme pátrat. Cožpak vy to neuděláte? Příroda obsahuje mnohem víc, než víme. Sama vaše přítomnost to dokazuje!"

"Později, možná později," zamumlal Christian a v duchu se proklínal za tuto lež.

"Kdybychom mohli doletět k planetám - bojovný duch, který je tu vězněn, se obrací sám proti sobě. Vzpouří a masakry na Západě..."

Laurinda se zeptala, jaké písně ti lidé zpívají.

Mraky opět zatáhly oblohu. Obřad ve dvoře skončil. Chaltanův otrok stál bez pohybu, zatímco on sám mluvil dál a dál.

Na východě začalo svítat. "Musíme jít," řekl Christian.

"Vrátíte se?" zaprosil Chaltan. "Ach, přijdete?"

Laurinda ho na chvíli objala. "Ať se ti daří," vykoktala. "Ať se ti vždy dobře vede."

Jak dlouho bude trvat jeho "vždy"?

Po neklidném nočním spánku a snídani téměř neměli žádný skutečný důvod, aby opustili dům v Anglii. Sluhové, kteří za pečlivě neutrálními výrazy skrývali pohoršení, mohli něco zaslechnout, ale nerozuměli by, ani pomluvy by neměly žádný význam. Christiana a Laurindu ovládala mnohem hlubší a nevyslovená potřeba. Mohlo to být jejich poslední společné ráno.

Šli po cestě k vrchu vzdálenému asi kilometr. Stromy na jeho vrcholu nebránily rozhledu po krajině. Oslepující slunce stálo na východě, pár mráček plulo po obloze zářící modří, ale vítr už přinášel první vůně podzimu. Foukal zčerstva, rozháněl ranní mlhy vystupující z ornice a honil vlny po zelených pastvinách; skučel ve větvích nad hlavou a vířil prvními odumírajícími listy. Vysoko nad nimi letěl klín divokých husí.

Muž a žena byli dlouho zticha. Nakonec se Laurinda nadechla, nasála vůni země a oblohy a zamumlala: "Tohle všechno Gaia znovu vzkřísila... Nemůže být zlá. Miluje svět."

Christian vzhledl, zamračil se a vyhýbavě odpověděl: "Co asi ona a Poutník dělají?"

"Jak to můžeme vědět?" Jak říct, co bohové dělají a kam se vydávají? Nejsou to třírozměrné bytosti, nejsou ani omezení časem, který svazuje jejich výtvoř.

"Zaměstnává ho," řekl Christian.

"Samozřejmě. Probírá s ním data, celou historii svého dohledu nad Zemí."

"Aby ho přesvědčila, že má pravdu, když chce nechat planetu zahynout."

"Je to tragedie - ale konec konců je tragedií všechno, že?" Včetně mě a tebe. "Co se my... nebo spíš oni... mohou dovědět o konečné fázi vývoje, může stát za to, stejně jako za to stála Akropolis. Sám galaktický mozek nemůže předvídat, co udělá život, a ten je navíc mezi hvězdami velmi řídkým jevem."

Téměř se na ni utrl. "Já vím, já to dobře vím. Jak často jsme to už probírali? A kolikrát oni! Už jsem tomu málem sám začal věřit, ale..."

Laurinda čekala. Vítr zaječel, chytil pramínek jejích vlasů a hodil jí ho do čela.

"Ale proč zalidnila vzdálenou minulost a ne dnešek, Zemi, kde lidé z masa a krve dávno vymřeli?" zeptal se Christian a ukázal na krajinu, která před nimi ležela a připomínala obraz z osmnáctého století.

"Jistě hledá hlubší pochopení."

"Opravdu?"

Laurinda zachytila jeho pohled. "Myslím, že se pokouší zjistit, jak by lidé mohli alespoň v ní vést skutečně šťastný život, jaký nikdy nepoznali ve skutečném vesmíru."

"Proč by se o to měla starat?"

"Nevím. Jsem jenom člověk."

Vážně dodala. "Možná to bude tím, že je v ní tento prvek tak silný - tolik, tolik nás skončilo v ní - že touží vidět nás šťastné, jako matka své děti."

"Všechny ty manipulace s lidmi, všichni ti, kteří selhali a jejichž existence byla násilně ukončena. Mně to nepřipadá příliš mateřské."

"Nevím, vždyť ti to říkám!" rozplakala se.

Naklonil se k ní, aby ji utěšil a slíbal slzy zachycené v řasách, ale naléhavost myšlenky ho hnala dál. "Pokud toto úsilí v sobě nemá žádný další smysl, připadá mi jako šílené. Může se mozek uzliny zbláznit?"

Zděšeně se od něj odtáhla. "Ne. To je nemožné."

"Jsi si tím jistá? Galaktický mozek se nakonec musí dozvědět pravdu. Celou pravdu, aby mohl rozhodnout, zda se tu něco vážně nepokazilo."

Laurinda se donutila přikývnout. "Ohlásíš to Poutníkovi, ten podá zprávu Alfě a všechny mozky rozhodnou." Rozhodnou otázku, na niž smrtelná stvoření nemohla odpovědět.

Christian ztuhl. "Musím to udělat hned."

Jen to naznačil a ona hádala, ale přesto sevřela v rukou rukávy šatů a z jejich rtů se vydral vášnivý protest. "Co? Proč? Ne! Jen bys oba vyrušil v rozhovoru. Počkej, až nás zavolají. Do té doby máme čas pro sebe, miláčku."

"Chtěl bych čekat," řekl. "Bože, jak bych si to přál! Ale netroufám si."

"Proč ne?"

Pustila ho. Uhnul pohledem. A rychle vybuchl, aby pauza v jeho hlase nebyla tak zřetelná: "Podívej, ona nechce, abychom viděli ten poslední svět. Jasně nečekala, že na tom budeme trvat, jinak by se připravila lépe. Možná, že nám mohla podstrčit ještě něco jiného. V každém případě, jakmile se to dozví, Poutník to bude chtít vidět na vlastní oči. Ale ona si nepřeje, aby se nějak zvlášť zajímal o její modely. Proč by ho jinak jimi neprovedla přímo se mnou jako s průvodcem?"

Nemyslím, že naše jednání znamenalo pro její plány katastrofu, ať jsou jakékoliv. Gaia si stále ještě dokáže poradit, dokáže ho možná přesvědčit, že ti tvorové jsou jen... její hračky. Tedy, pokud k tomu dostane příležitost. Myslím, že by ji dostat neměla."

"Jak si můžeš na sebe brát odpovědnost.. Jak si to vůbec představuješ?"

"Amulety jsou jejím spojovacím článkem. Zřejmě nepředstavují trvale otevřený kanál, ale nějakou její část o nás pravidelně informují. Zřejmě také dokáže volit chvíle, kdy je Poutník příliš zaměstnán tím, co mu ukazuje, než aby si všiml, že velkou část své pozornosti zaměřila jinam. Nevíme, kdy se to stane zas. Teď se vrátím do domu, zavolám ji jedním z amuletů a požádám o okamžité spojení s Poutníkem."

Laurinda se na něj podívala jako na přízrak.

"To nebude nutné," řekl vítr.

Christian se k ní vrhl. "Cože?" vyhrkl. "Ty..."

"Ach - matka -", Laurinda bezmocně pozvedla ruce.

S hučením větru a šuměním listů se vytvořila slova. "Má větší část, jak jsi to nazval, už byla informována a je právě volná. Čekala jsem, až si zvolíš další cestu."

Laurinda udělala pohyb, jako by chtěla pokleknout do trávy. Pohlédla na Christiana, který znovu získal rovnováhu, a se zaťatými pěstmi se vzdorně postavil obloze. Přistoupila k němu a postavila se mu po boku.

"Má paní Gaio," řekl Christian velmi tise, "učíš s námi, jak uznáš za vhodné." Mohla je proměnit nebo zničit v jediném okamžiku; ale Poutník by okamžitě chtěl vědět proč. "Myslím, že chápeš mé pochybnosti."

"Chápu," povzdychl si vzduch. "Jsou bezdůvodné. Svět Technomu byl stvořen stejně jako všechny ostatní. Má vyslankyně to řekla za mě. Dávám jim možnost existovat a hledám způsob, jak by lidé ze své svobodné vůle mohli tento život zlepšit."

Christian zakroutil hlavou. "Ne, má paní. Se svou inteligencí a znalostmi jsi musela od začátku vědět, že vědci na planetě, která je jen náčrtem a hrou stínů, vytvoří svět, který povede do slepé uličky. Můj omezený mozek si to uvědomil. Ne, má paní, domnívám se, že i všechny ostatní své pokusy jsi prováděla chladnokrevně ve stejném duchu. Proč? Za jakým účelem?"

"Máš opravdu omezený mozek. Až přijde čas, Poutník se seznámí s tvým pozorováním a fantaziemi. Zatím pokračuj v plnění svého úkolu, což znamená provádět další pozorování a nerušit nás v naší práci."

"Jsem povinen podávat hlášení."

"Až přijde čas, jak jsem řekla." Hlas větru poněkud změkkl. "Kromě tohoto existují i jiná příjemná místa." Možná opravdové ráje. Christian a Laurinda si vyměnili pohled, který trval jen sekundu. Trochu se pousmála a smutně zavrtěla hlavou.

"Ne," prohlásil Christian. "To si nemohu dovolit."

Neřekl to nahlas, ale on i Laurinda věděli, že Gaia chápe, čeho se bojí. Kdyby měli dost času a nechali se spolu unést vášní, mohla by jejich vzpomínky poznenáhu dostatečně pomalu a jemně, aby Poutník nevycítil, co se děje.

Možná to mohla s Laurindou udělat okamžitě, ale Christiana neznala dost dokonale. Hluboko v podvědomí prostupovaly celou jeho bytostí části Poutníka a Alfý, která stála na stejné úrovni jako Gaia. Musela by do něj citlivě vniknout, s nekonečnou jemností prozkoumávat a zkoušet, přestavět ho detail po detailu, stále připravena k ústupu, kdyby se objevily nežádoucí účinky; její jiná část by se zatím mohla soustředit na svět Technomu a vymazat jej... Potřebovala ovšem čas, dokonce i ona.

"Tvůj čin by byl marný, víš," řekla. "Jen bys mi způsobil těžkosti při vysvětlování toho, co ve své aroganci odmítáš vidět."

"Pravděpodobně. Ale musím to zkusit."

Vítr zesmutněl. "Ty se mi vzpíráš?"

"Ano," řekl Christian. Náhle se z něj vydralo: "Není to mým přáním. Je to Poutník ve mně. Já nemůžu jinak. Zavolejte ho."

Vítr se uklidnil. Pohladil Laurindu. "Dítě moje, nemůžeš přemluvit toho blázna?"

"Ne, Matko," zašeptala žena. "Je tím, kým je."

"Takže?"

Laurinda vložila svou ruku do mužovy dlaně. "Takže půjdu s ním a tebe opustím, Matko."

"Sama se vzdáváš existence."

Christian zaťal prsty do vzduchu. "Ne, ona ne!" vykřikl. "Ona je nevinná!"

"Nejsem," namítla Laurinda. Otočila se, objala ho a zvedla tvář k jeho obličejí. "Miluji tě."

"Staň se, jak jste si zvolili," prohlásil vítr.

Sen o okolním světě se zhroutil a rozpustil. Samota se přes ně převálila jako dvojítlá přílivová vlna, každá z nich si odnesla jednu z kapiček vodní tříště a pak se obě dvě moře znovu rozdělila.

11

Posledních pár set kroků Kalava překonal většinou po břiše. Plazil se od keře ke keři, od kmene ke kmeni, zastavoval se, snažil se splynout se zemí a napínal všechny smysly, aby propátral stíny kolem, než se znovu vydal kupředu. Kromě zkroucených větví nad hlavou, které do sebe narážely ve studeném nárazovém větru, se nic nepohnulo. Neozval se žádný zvuk kromě jejich popraskávání, šustění jejich listů, a občas ostrý křik křivozoba - a nekonečný tichý hluk démonů, který zněl jako vzdálený příboj s pronikavými trilkami fléten v tóninách, které neznal a které teď vnímal spíše kůží než ušima. Jak se blížil k cíli, pronikaly až do krve a morku kostí.

Na strmém svahu v této výši rostl les už jen řídký, ačkoliv křoví rostlo dostatečně hustě a zrádně šustilo, když se jím prodíral. Všude byly samé trny, křehké větve se lámaly, většina listů byla žlutohnědá a suchá, země byla pokrytá smetím suchým jako troud. Ústa a hrdlo mu jen hořely. Prošel mlhou a seshora uviděl, že to vlastně byla vrstva mraků, která se táhla až na kraj světa. Vrcholy hor z ní vyčnívaly jako zuby, potůčky nechal dávno za sebou. Už dlouho před tím dojedl maso, které mu opatřil Brannock, ale nezdržoval se lovem, aby získal další. Hlad nebyl tak důležitý, téměř na něj zapomněl, když se přiblížil tak blízko k smrti.

Nad zakrnělými stromy se klenul temný azur. Sluneční paprsky ze západu byly skoro vodorovné, bodaly do očí a pak se ztrácely mezi stromy. Pálily na kůži. Dokonce ani v jižních pouštích nebo ve východní Stepi mumii se nesetkal s tak nehostinným krajem. Dokázal mnoho už tím, že došel tak daleko, pomyslel si. Může zemřít jako pravý muž.

Kdyby měl alespoň nějakého svědka, aby vzpomínka na něj mohla žít dál v písni. No, možná se Ilyandi podaří vymámit ten příběh na bozích.

Kalava necítil strach. Nebylo to jeho zvykem. Cíl ho zcela pohltit. Jen ho trápilo, jak se zhostí svého úkolu.

Přesto když nakonec ležel za padlým kmenem a vykukoval přes něj, hlava se mu točila a srdce nepravidelně bušilo.

Brannock mu říkal pravdu, ale skutečnost jej přesto ohromila. Tady nahoře les rostl jen ke hranicím černého plochého pole. Na něm stáli démoni - nebo bozi - a jejich dílny. Viděl ústřední jemně duhovou kopuli, věže jako kopí a věže jako pavučiny, stříbrné sítě a koule, velké stavby a stíny všude kolem, malé letouny, které poletovaly a zářily a další a další věci. Vše napůl zahalené a lesklé, chvějivé a pulsující, zatímco tep tohoto života jím procházel a rozeznával mu lebku jako zvon. Bylo to příliš podivné, takže jeho oči ani nevěděly, jak to vidět. Zíral jako slepec a chvíli se jako raněný.

Dlouho ležel bezmocný a bezbranný. Slunce kleslo do mraků na západě. Jejich plocha se změnila ve zlatou záplavu. Vítr zesílil. Jeho chlad pronikl ke Kalavovi a povzbudil ho. Tápatě dospěl k rozhodnutí. Brannock ho varoval, že to bude takové. Ilyandi řekla, že patří k bohům, kterým sloužila, jejím hvězdným bohům. Dal své slovo jejich poslovi i jí.

Zaryl prsty do hlíny pod sebou. Byla skutečná, důvěrně známá. Z ní se zrodil a do ní se vrátí. Ano, byl opravdový muž.

Přimhouřil oči. Když si na bohy trochu zvykl, všiml si, že mají tvary, i když rozmazané, že mají svá místa a své cestičky. Nesahali až do nebe, nevrhali blesky ani hromy. Ano, byli strašní na pohled, byli příšerní, ale co mohli udělat víc než ho zabít? Nebo mohli? V každém případě se pokusí, aby mu nemohli provést nic horšího. Kdyby ho měli zajmout, jeho meč bude přítelem, který ho vysvobodí.

A... tam, přímo vedle kopule se tyčil bůh, o němž Brannock mluvil, bůh oklamáný čarodějkou. Měl tvar špičky kopí, zářil v paprscích zapadajícího slunce modře a měděně; až vyjdou hvězdy, budou kolem něj jako koruna, přesně jak Brannock předpověděl.

Byl to snad on, kdo nad nimi přeletěl na Větrném moři? Kalavovo srdce se zachvělo.

Jak se k němu dostat přes vydlážděné prostranství mezi tolika démony? Snad po setmění, proplazit se píd' po pídí a pak snad závěrečný finiš...

Kolem Kalavova spánku něco zabzučelo. Ohlédl se a viděl, že se vedle něj vznáší věc velká jako brouk. Ale byla z kovu, světlo se na ní lesklo a pozorovala jej jediným okem.

Zavrčel a ohnal se. Jeho dlaň narazila na cosi tvrdého. Věc potácivě unikla vzduchem. Kalava sklouzl dolů po svahu do křoví.

Viděli ho. Čarodějka se o něm brzy dozví.

Náhle byl úplně klidný, jen jeho duch se chvěl napětím jako při křížování ve vichřici. Na cestách často myslel na to, jak by se zachoval, kdyby se něco podobného stalo jeho údělem. Ted' to udělá. Odvrátí pozornost nepřítele od sebe i když jen na okamžik. Rychle, pevnou rukou vytáhl zapalovač z váčku, naplnil ho, vrazil dovnitř píst a vytáhl zápalku a vložil ji dovnitř a zapálil malý žlutý plamínek. Dotkl se jím seschlého keře před sebou. Ani nebylo třeba rozdmýhávat oheň. List zapraskal a okamžitě se vzňal plamenem. Vítr jej přenesl ke druhému keři a za chvíli celá houština stála v jednom plameni. Kalava už byl někde jinde a zakládal další ohně.

Být stále v pohybu! Zvědové démonů nemohou být najednou všude. Kouř ho začal štípat v očích a v nose, ale dým houstl ještě víc a slunce zašlo za mraky. Plameny vrhaly své vlastní světlo, které poskakovalo a tančilo, jak šplhaly na stromy a měnily je v pochodně.

Kalavu olizovalo ze všech stran teplo. Žhavý uhlík mu spadl na levé předloktí a popálil ho. Téměř to necítil. Věnoval se jenom své práci, stal se z něho démon ohně. Ve tmě nad hlavou se míhaly letouny. Nevšímal si jich. Ačkoliv se snažil nedělat žádný hluk až na bolestivé vdechy, kdy lapal po vzduchu, někde uvnitř zpíval naplno svou bojovou píseň.

Když oheň vytvořil souvislou zeď kolem jižního okraje pole, když se rozeřval jako mořská příšera, Kalava vyběhl z úkrytu.

Kouř se tu vznášel jako hořká matoucí mlha, kterou pršely jiskry. Nahoře poletovali sem a tam rozčilení malí démoni. Nad nimi začaly vycházet první hvězdy.

Kalava kličkoval mezi stíny. Jeden z nich se pohnul. Zahlédl ho. Bezhluchně ho začal pronásledovat. Kalava skočil za jiný, pak vyrazil, přeběhl po bocích nízkého třetího objektu a hnal se k duhové kopuli a bohovi, který stál vedle ní.

Nějaká věc s trny a hlavou jako chladné slunce vklouzla před něj. Pokusil se proběhnout kolem. Opět mu zablokovala cestu, byla rychlejší než on. Přiblížil se i ten první. Kalava vytáhl meč s nadějí, že se do nich zakousne dřív, než on bude muset zemřít.

Odněkud přispěchal tvor se čtyřma rukama, dvěma nohama a maskou místo tváře. "Brannocku!" vykřikl Kalava. "Ach, Brannocku, ty ses dostal až sem!"

Brannock se zastavil asi ve vzdálenosti dvou kroků. Zdálo se, že člověka nezná. Jen se díval, jak se druzí dva přibližují.

Kalava zaujal šermířský postoj. V hlavě mu zněla stará píseň:

Když tě bozi opustili,
klidně se jim směj.
Dokud máš svou odvahu,
vždycky je ti hej.

Slyšel jen hluk požáru. Ale náhle v kouři zahlédl, že jeho nepřátelé ztuhli, zatímco Brannock pokračoval kupředu stejně odvázně jako předtím; a Kalava pochopil, že bůh Brannocka a Ilyandi se o něm dozvěděl a vydal rozkaz.

Zaplavila ho únava. Meč mu vypadl a zazvonil na zemi. Kalava se sehnul, zašátral ve své špinavé tunice, vytáhl zprávu napsanou na svitku kůry a podal ji Brannockovi. "Tohle jsem ti přinesl," zamumlal. "A ted' mě nech jít zpátky k mé lodi."

12

Musíme skončit stejně, jako jsme začali tvořit mýtus, pokud chceme vyprávět o něčem, co nikdy nemůžeme pochopit. Představte si rozhovor dvou myslí. Oheň na vrcholku hory je uhašen. Vítr odvál kouř a zanechal mrazivé ticho. Někde dole vrstva oblaků dosahuje svou přízračnou bělí až k samému okraji noci plné hvězd.

"Ve všem jsi mi lhala," říká Poutník.

"Rozhodně ne," popírá Gaia "Obrazy této planety a její minulosti, kterými jsem tě provedla, byly pravdivé." Stejně pravdivé jako majestátní.

"Jen donedávna," opáčil Poutník. "Začalo to být jasné, když se Brannock vrátil s pamětí, v níž byly vzpomínky na cestu vymazány a nahrazeny falešnými. Kdybych si nevšímal zdejší horečné aktivity a neposlal ho sem podívat se, co se děje - v čemž ses mi pokoušela zabránit - ten muž by prostě zmizel."

"Zdá se, že mluvíš o věcech, které jsou mimo tvé chápání," podotkla Gaia studeně.

"Ano, tvá inteligence je vyšší než má." Přiznání však nezmenšilo napětí. "Ale právě tvořím tvého druhu, kteří sídlí ve hvězdách, budeš muset skládat účet. Myslím, že by bylo moudré začít se mnou."

"Co chceš dělat?"

"Za prvé chci vrátit toho muže k jeho druhům. Mám s letounem poslat Brannocka?"

"Ne, já se o něj postarám, když to musí být. Ale ty si neuvědomuješ, nemůžeš si uvědomit, jaké to způsobí potíže."

"Vysvětlí mi to, pokud můžeš."

"Vrátí se ke své posádce jako posvěcený bohy. A stejně bude vypadat jeho návrat domů, pokud jeho loď neztroskotá na moři."

"Budu z dále přihlížet."

"Aby ji mí sluhové nepotopili?"

"Po tom všem, co jsi udělala, ano. Raději bych měl být na stráži. Brannock za mě dal sliby, kterým musím dostát. Kalava musí být zahrnut zlatem a dostat příležitost založit svou kolonii. Čeho se bojíš?"

"Chaosu. Nepředvídatelného a neovladatelného."

"Který pak rozpoutáš nanovo?"

"Ovšem podle svého a v době, kterou určím." Na chvíli se zamyslela, snad na celou mikrosekundu. "Byla to směla, že se Kalava vydal na svou cestu právě teď. Doufala jsem, že osídlení Arktidy začnou až další civilizovanější generace. Přesto bych dokázala přizpůsobit svůj plán okolnostem, skrýt se před ním a jeho následovníky, pokud by ses na planetě neobjevil ty." Náléhavě dodala: "Ještě není příliš pozdě. Mohl bys mi pomoci zachránit, co by jinak bylo ztraceno, kdyby ses alespoň zdržel dalších zásahů, až ho vrátíš k jeho lidem."

"Pokud bych ho vůbec vrátil."

"Na mém snu není nic špatného."

"Nenáleží mně, abych to posuzoval. Ale mohu říci, že je jako vždy nelidský."

"Realita už taková je."

"Ale tohle je realita, kterou si vytváříš ty sama, uvnitř sebe, a která nemusí být taková. Ale podle toho, co mi sdělil Christian - ano, sama ses o tom zmínila. Tyhle, jak jsi sama řekla téměř v slzách, pokud ovšem nepravý bůh může plakat, tvé děti zrozené v tvé mysli ze všech lidských duší, které v tobě jsou. Jejich život by byl prázdný, kdybys jim neponechala svobodu vůle, aby mohly dělat své vlastní chyby a hledat vlastní cesty ke štěstí."

"Zatím jsem je pozorovala a poučila se tak o mnohém, co se týká našeho stvoření, co se stalo naší součástí a předtím nebylo známo."

"Mohl jsem tomu možná uvěřit. Snad jsem mohl uvěřit i tomu, že tvé zásahy a likvidace jedné historické posloupnosti za druhou byly projevy soucitu stejně jako vědeckého zkoumání. Tvrdila jsi, že mohou být znovu oživeny, kdybys zjistila, jaké podmínky by je mohly vylepšit. Opravdu podivné bylo, že jednu z těchto linií - nebo víc? - jsi umístila v drsném dnešním světě a ne v příznivé minulosti Země. Dvojnásob podezřelé bylo, že ses odmítala touto záležitostí pochlubit. Ale předpokládal jsem, že při svých zkušenostech a mně nadřazené mentalitě máš své důvody. Tvůj pokus vše utajit mohl směřovat jen k tomu, aby ses vyhnula dlouhému vysvětlování před svými vrstevníky. Nevěděl jsem a neodvažoval jsem se soudit, to bych nechal jim. Ale pak přišel Kalava."

Rozhostilo se další myšlenkové ticho. Nakonec Gaia velmi tiše zašeptala do noci: "Ano. Ve vesmíru opět žijí lidé."

"Jak dlouho?" zeptal se Poutník stejně tiše.

"První z nich jsem udělala asi před padesáti tisíci lety. V dětství se o ně starali roboti napodobující lidi. Pak byli volní."

"A bez pochyby vybili všechna velká zvířata, když se ve své době kamene šířili po planetě. Ano, lidé. Ale proč jsi to udělala?"

"Aby mohlo lidstvo žít znovu." Povzdech zazněl jako ubíhající čas. "Tomu ty a ti, kterým sloužíš, nikdy plně neporozumíte. Vstoupilo do nich příliš málo lidí; byli to jen ti, kdo chtěli ke hvězdám. Vy," myslila tím každou jinou uzlinu galaktického mozku, "jste nepocítili lásku Země, touhu po prvotní matce, která byla v lidech, kteří zůstali se mnou. Já to znám."

Jak je to upřímné? zamyslel se Poutník. Nezešlela? "Nemohly by ti stačit tvé modely?" zeptal se.

"Ne. Jak by mohly? Nemohu pro ně stvořit celý vesmír. Mohu vytvořit jenom je, tvory z masa a kostí, pro vesmír. Nechte je v něm žít ne jako stroje nebo jako záblesky uvnitř strojů, ale jako lidi."

"Na planetě, která umírá?"

"Ano, musejí si sami zajistit přežití. Já je nenutím, nevládnou jim, neovlivňuji je svou přítomností ani vědomím o mé existenci. To by ochromilo jejich ducha, změnili by se v domácí mazlíčky nebo ještě něco horšího. Prostě jsem jim jen ukazovala směr, ne často, v masce božských zjevení, na která by v tomto stádiu vývoje společnosti stejně věřili. Snažila jsem se je jen přivést ke stabilní technologické civilizaci na vysoké úrovni, která by je mohla před Sluncem zachránit."

"A k tomu, abys navrhla nejlepší průběh možné historie, jsi použila, co ses naučila od svých stínových národů?"

"Ano. Jak jinak? Lidstvo je chaotický jev. Jeho projevy a jejich důsledky se nedají jednoduše vypočítat. Jen pokusy a pozorováním se můžeme poučit o povaze této rasy."

"Pokusy prováděné na myslících bytostech, které cítí bolest. Teď chápu, proč jsi většinu svých projektů udržovala v tajnosti."

"Nestydím se za to," prohlásila Gaia. "Jsem na to pyšná. Vrátila jsem život rase, která dala život nám. Tvrdím, že dokáží přežít vlastními silami. Pokud to dokáží, budou se možná brzy moci vydat až na hranice Sluneční soustavy a pak dokonce až ke hvězdám. Možná, že zastíní Zemi nebo utlumí Slunce. Je na nich, aby se rozhodli a aby to udělali. Ne na nás, slyšíš? Na nich."

"Ostatní uzliny mohou mít jiný názor. Mohlo by je to znepokojit nebo vyděsit, takže by mohly celou tuto záležitost zarazit."

"Proč?" naléhala Gaia. "Jakou hrozbu to pro ně představuje?"

"Myslím, že žádnou. Ale jedná se o morální stránku věci. Tvým cílem je čistě jen znovuzrození lidstva, že? Předchozí rasa vzlétla ke hvězdám v útrokách strojů, protože si to tak zvolila, protože to byl způsob, při němž mohl duch žít a růst navěky. Nebyla k tomu donucena. Ty nechceš, aby se to stalo znovu. Chceš prodloužit válku, tyranii, pověry, bídu, vražedné pudy namířené proti sobě navzájem, pravěké zvíře, opici a odvěkého lovce."

"Chci prodloužit existenci milenců, rodičů, dětí, dobrodruhů, umělců, básníků a proroků. Dalšího živlu ve vesmíru. Máme my, stroje, ve svém sebevědomí opravdu odpověď na každou otázku, každý možný sen?"

Poutník zaváhal. "To nemohu říci, musí to posoudit tobě rovní."

"Ale teď snad chápeš, proč jsem měla svá tajemství, proč jsem se přela a, ano, dokonce svým způsobem bojovala proti plánům galaktického mozku. Jednoho dne mi lidé objeví jeho existenci. Doufám, že v té době budou připraveni smířit se s ní. Ale když se tyto mocné bytosti objeví mezi nimi v příštích několika tisících let - nebeská znamení a zázraky, celosvětové proměny na každém kroku - jaká svoboda zbude mým dětem? Jen se klanět a uctívat? A jaký osud je čeká potom? Budou jen zvířaty v rezervaci, kterým bude zakázáno vše, co by je mohlo ohrozit, až nakonec při nejlepším také splynou se stroji?"

Poutník promluvil mnohem důrazněji než předtím. "A je to, co mohou udělat sami pro sebe, opravdu lepší? Nedokážu to říci. Nevím. Ale ani ty to nevíš, Gaio. A... osud Christiana a Laurindy mě nutí, abych o tom pochyboval."

"Ty víš," řekla, "že oni toužili po lidství."

"Mohou je mít."

"Ne. Nemyslím, že by nějaká jiná uzlina stvořila svět, který by jejich smrtelným schránkám poskytl domov, starala se o ně nebo jen věřila, že je to správné."

"Proč bys to nemohla být ty, když máš v sobě tolik světů?"

Gaia nebyla mstivá. Mozek jako ona byl nad takové věci povýšen. Ale přesto prohlásila: "Nemohu se jich ujmout. Když okusili takových znalostí, jak by se mohli ke mně vrátit?" Udělat jejich nové kopie s pamětí zbavenou vzpomínek, které by je naplnily zoufalstvím, by nemělo smysl.

"Ale přesto - ke konci jsem učil Christianovy pocity."

"A já poznala, co cítí Laurinda. Ale teď jsou oba v nás, klidní a smíření."

"Protože to už nejsou oni. Mne to taky trápí." Byl to nejmenší vzdorný bit, daň za vědomí, které nemohlo nic ignorovat ani zapomenout. "A tak se objevují otázky, na které bude Alfa zřejmě chtít znát odpověď, pokud takovou odpověď vůbec lze najít."

Po čase, který by se dal spíš měřit kvantovými záchvěvy než podle hvězd, Poutník dodal: "Přivoláme ty dva zpět."

"Teď jsi ty bezcitný," namítla Gaia.

"Myslím, že musíme."

"Budiž tedy."

Obě vědomí se spojila. Byla vytvořena potřebná konfigurace dat.

Nejednalo se o model živého světa nebo živých těl. Mozky se dohodly, že by to bylo příliš silné pokušení a trápení. Subjekty jejich výsledků potřebovaly jasnou hlavu; ale protože se jednalo o jejich nejvnitřnější myšlenky, musely být schopny cítit stejně plně jako za živa.

Představte si tmavou prázdnotu a v ní dva duchy, kteří se pomalu rozhořívají do existence, až stojí jeden před druhým a pak se klopýtavě vrhnou do zdánlivého objetí.

"Ach, drahý, milovaný, jsi to ty?" pláče Laurinda.

"Vzpomínáš si?" šeptá Christian.

"Nikdy jsem nezapomněla, dokonce ani za nejlepších okamžiků plného splynutí."

"Ani já ne."

Chvilí zůstali zticha, i když se tma otřásala tepem srdcí, která kdysi mívali.

"Znovu," řekla Laurinda. "Navždy."

"Je to možné?" zapochyboval Christian.

Propastí smrti uslyšeli někoho mluvit. "Gaio, pokud mi přenecháš Laurindu, vezmu ji s Christianem domů - domů do Alfy 4.

A jiný se zeptal: "Dítě, přeješ si to? Můžeš zůstat na Zemi jako součást nového lidstva."

Laurinda by se tedy mohla podílet na těchto světech zevnitř i zvenčí jako paměť zrozená z velkého stvoření, do něhož by se musela vrátit; ale pokud by odešla, ztratila by je úplně.

"Už jednou jsem si vybrala tebe, Matko," odpověděla Laurinda.

Christian cítil boj, který sváděla sama se sebou, a řekl jí: "Udělej, co si přeješ nejvíc, má nejdražší."

Otočila se zpět k němu. "Zůstanu s tebou. Navždy s tebou."

Také jen jako vzpomínka, stejně jako on; ale budou spolu a budou žít dál jako jeden, nikdy nezapomenuti.

"Sbohem, dítě," rozloučila se Gaia.

"Vítej," řekl Poutník.

Tma se zhroutila. Duchové se v něm rozpustili. Stál na vrcholku hory připraven odnést je pryč jako část všeho toho, co získal jako vyslanec těch vzdálených bytostí.

"Kdy se vydáš na cestu?" zeptala se ho Gaia.

"Brzy," odpověděl jí. Brzy se vydá domů,

A ona zůstane zde a bude čekat na rozsudek z hvězd.

